SZERZŐINK:

Boros László
Hajdu Nóra
Szabó Mátyás
Szentgyörgyi József

KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK

AZ EURÓPAI UNIÓRÓL

NAPVILÁG
KIADÓ

A kötet megjelenését a Politikatörténeti Alapítvány támogatta.

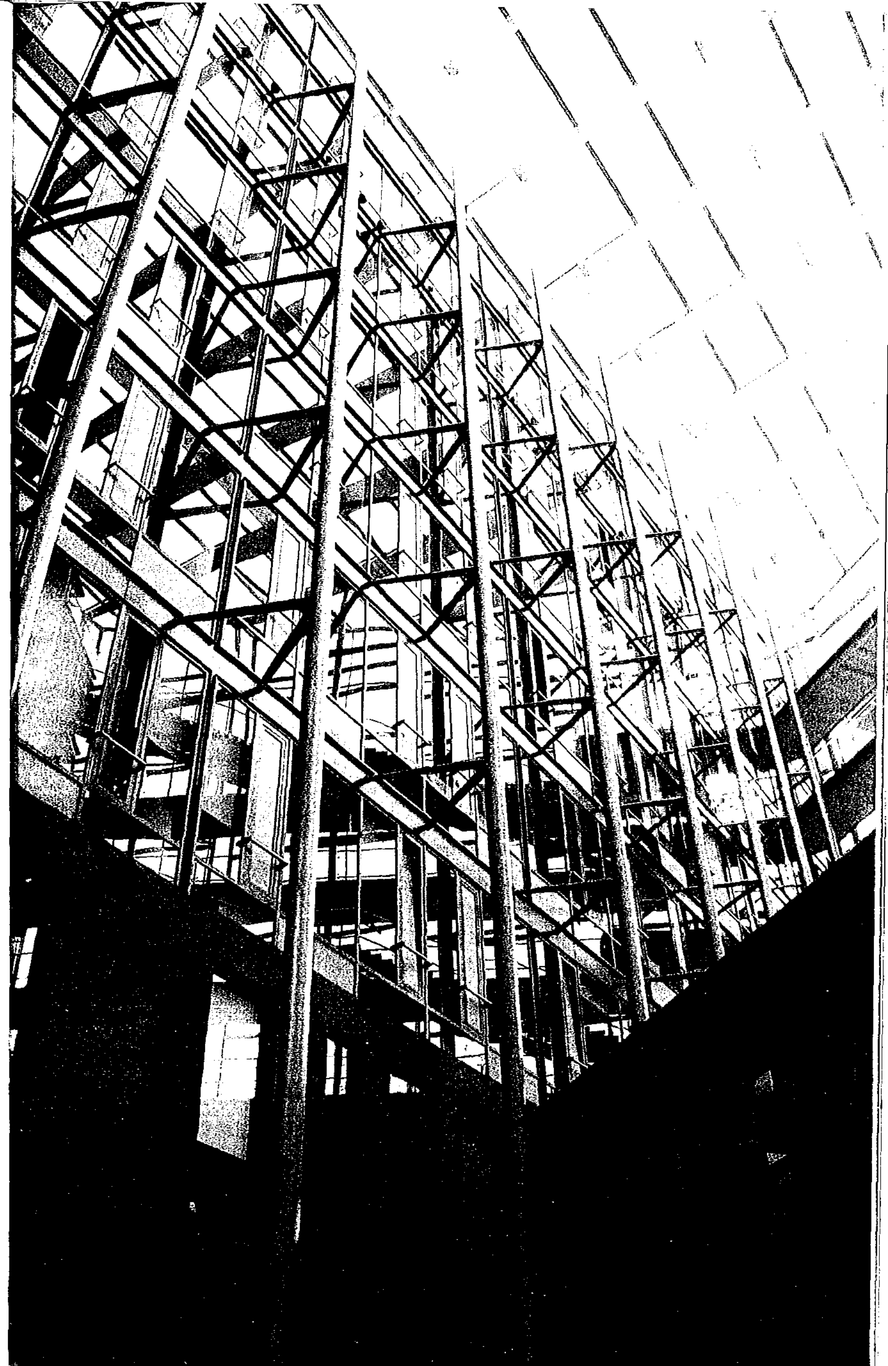
ISBN 978-963-338-082-6

Felelős szerkesztő Boros László

Kiadja a Napvilág Kiadó Kft.
www.napvilagkiado.eu

Első kiadás 2012

Tartalom

Kik az Európai Unió alapító atyái?

A II. világháborúban elszenvedett európai veszteségek hatására már közvetlenül a háború befejezését követően foglalkoztatta a kontinens elitjét, hogyan akadályozható meg egy újabb világégés Európában. 1946-ban egy zürichi konferencián Winston Churchill korábbi brit miniszterelnök az Európai Egyesült Államok (→ 90. oldal) létrehozását szorgalmazta. Más európai politikusok is megfogalmazták azt az igényt, hogy föderalista alapon teremtsék meg az új Európát, ebbe a gondolatkörbe tartozott többek között az Európa Tanács megszületése is 1949-ben.

E folyamat részeként 1950. május 9-én hozta nyilvánosságra a francia kormány a később Schumann-tervként híres javaslatát, amely azt célozta, hogy a német–francia szén- és acélipar központi ellenőrzése révén lehetetlenné váljon az önálló háborús készülődés. A javaslat eredeti megalkotója *Jean Monnet* volt, aki ekkor a francia kormány tervezési részlegét vezette, a névadó pedig *Robert Schumann*, a francia kormány külügyminisztere. A terv emellett a szén és az acél közös piacának megteremtését szorgalmazta, hiszen e két stratégiai iparág koordinációja számos gazdasági előnnyel is járt. Elképzeléseik szerint a termelést egy közös főhatóság alá kívánták rendelni, amelyhez más államok is szabadon csatlakozhattak. A francia elképzelést rögtön magáévá tette az akkori német kancellár, *Konrad Adenauer*, aki így nyilatkozott a Schuman-tervről: „E francia javaslatra úgy tekintek, mint a legfontosabb feladatra, amely még előttem áll. Ha sikerül e vállalást jól teljesítenem, úgy gondolom, hogy már nem éltem hiába." Valóban, a német konzervatív politikus felismerte, hogy a javaslat nemcsak gazdasági előnyökkel kecsegtet, de segítheti a Német Szövetségi Köztársaságot abban is, hogy elinduljon a rendkívül kívánatos európai integráció útján. Más-más okokból, de a francia javaslathoz csatlakoztak a Benelux országok (Belgium, Hollandia és Luxemburg) és Olaszország is. Így 1951. április 18-án Párizsban a felsorolt hat ország aláírta az Európai Szén- és Acélközösséget létrehozó szerződést.

A szerződés aláírását követően hat évnek kell eltelnie ahhoz, hogy egy újabb határkövet haladjon meg az európai integráció: ez

lett az 1957-es Római Szerződés, amely létrehozta az Európai Gazdasági Közösséget. 1955-ben a messinai konferencián a belga külügyminiszter, *Paul-Henri Spaak* fogalmazta meg, hogy az integrációt a kevésbé érzékeny gazdasági területeken kell elkezdeni, így lehet lépésről lépésre haladva megcélozni a mély, immár politikai integrációt is. Ez a szemlélet a mai napig meghatározza az európai egységesülési folyamatot.

Lehet-e az európai identitás erősebb a nemzeti identitásnál?

Az Európai Unió nem törekszik közvetlenül az európai identitás megteremtésére. A kulturális politika elsősorban a nemzeti, helyi identitásokat igyekszik erősíteni az „Egység a sokszínűségben" mottó alatt. Az EU nagyrészt nemzetállamok együttműködése; minden tagállam őrzi identitását, az oktatási rendszerek egyik alappillére a nemzeti identitás megteremtése.

A határok lebomlásának legnagyobb haszonélvezői a 15–25 év közötti korosztály tagjai, akiknek már nincsenek nyelvi nehézségeik. Az EU hallgatói szabadságot hozott létre a személyek szabad áramlásának (→ 82) megteremtésével és az Erasmus-program kiterjesztésével. Ennek a korosztálynak már nem jelent akadályt a nemzeti identitás által emelt határok átlépése, ez a generáció kész egymás kultúrájának megismerésére, egy nyitott európai identitás megteremtésére.

Hol van az Európai Unió „határa"?

Miután a mindenkor hatályos alapszerződések a kezdetektől kategorikusan leszögezték, hogy bármely európai államnak joga van felvételét kérni a közösségbe, és a jól ismert kritériumok teljesítése esetén csatlakozni hozzá, nem kétséges, hogy Európa határai és az unió határai elméletileg egybeesnek.

A gyakorlat természetesen ennél sokkal bonyolultabb, hiszen a geográfiai tényezők sem egyértelműek. Nyugaton, délen és északon a tengeri határok földrajzilag eléggé egyértelművé teszik Európa „végeit", de keleten ilyesmiről nem lehet szó. A közmegegyezésnek tekinthető Urál hegység, mint kelet-európai végső határ működőképes az orosz területeken, de ha következetesen meghosszabbítjuk a hegység elméleti vonalát, akkor több, markánsan közép-ázsiainak tekintett terület is európainak számítana, miközben a sokkal nyugatabbra elhelyezkedő közel-keleti térség egyértelműen Európán kívülinek számít.

Törökországgal (→ 41) kapcsolatban számtalanszor elhangzik az az érv, hogy miért venné fel tagjai sorába az EU, amikor területének döntő többsége ázsiai? De vajon tényleg az? Akkor Ciprus mitől európai? Vagy a kaukázusi államok? A Dardanelláktól és a Boszporusztól induló török fekete-tengeri partvidék ázsiaivá válik, miközben a tenger túloldalán a grúziai part európai?

Nem egyszerű a helyzet akkor sem, ha bármilyen nem fizikai, hanem szellemi, főleg vallási és kulturális tényező mentén próbálunk európai végeket definiálni a keleti peremen. Ezért az unió határainak megrajzolása – ha tetszik, ha nem – politikai döntések eredménye, amennyiben ezt igényli a történelem.

Van-e keresnivalója az Európai Uniónak világpolitikai kérdések rendezésekor?

Az unió globális színtéren igyekszik növelni mind gazdasági, mind politikai súlyát. Ezt a célt pedig csak akkor tudja elérni, ha sokkal aktívabban és – ami talán még ennél is fontosabb – hatékonyabban van jelen nemzetközi kérdések rendezésekor is.

Az unió gazdasági és a politikai érdekeinek képviselete tette szükségessé azt, hogy 2003 decemberében elfogadják az európai biztonsági stratégiát, amelynek egyik alapcélkitűzése a nyugat-balkáni régió stabilizálása (→ 18). Az unió nemcsak abban érdekelt, hogy Európa egyik utolsó válsággócát pacifikálja, de a gazdasági együttműködés elmélyítését is reméli a kontinens ezen vidékétől. Ehhez azonban stabil politikai rendszerek, működő demokráciák szükségesek. Az unió így nemcsak a majdani tagság lehetőségét kínálta fel a balkáni országoknak, de a koszovói rendezésbe politikailag és katonailag is beszállt. Az uniós külpolitika kiemelt területe a kapcsolat Oroszországgal; a cél partnerségi viszony kialakítása. Mivel az unió energetikai értelemben erőteljesen függ

Oroszországtól, az uniónak elemi érdeke a korrekt kapcsolatok kialakítása. Az orosz energiafüggés csökkentése miatt törekszik az unió arra is, hogy stratégiai partnerséget alakítson ki Közép-Ázsiában.

Az unió részt vesz a közel-keleti ún. kvartett működésében is, amelynek négy tagja az Egyesült Államok, Oroszország, az ENSZ és az Európai Unió. E nemzetközi kezdeményezést azért hívták életre, hogy a hosszú távú békés rendezés irányába lépjenek tovább a felek: izraeliek és palesztinok. A siker azonban még várat magára.

Az unió külpolitikai törekvéseinek elismerését jelentette, hogy 2011 óta már az ENSZ-ben is felszólalhatnak a szervezet képviselői: a Tanács elnöke, a Bizottság elnöke és a külügyi főképviselő (→ 40). 2011 szeptembere volt az első alkalom, hogy az ENSZ közgyűlésén az Európai Tanács elnöke, *Herman van Rompuy* felszólalt az unió képviseletében.

Természetesen még messze nem beszélhetünk egységes uniós külpolitikáról, de az európai folyamatok azt sejtetik, hogy az együttműködésnek ezen a területen is szorosabbá kell válnia. Ha pedig szorosabbá válnak, az azt feltételezi, hogy az unió képviselőinek a világpolitikai kérdések rendezésekor ott kell ülniük a tárgyalóasztalnál.

Miért kapnak jövedelemtámogatást a gazdák?

Az Európai Közösség alapítói már 1957-től különleges bánásmódot biztosítottak a mezőgazdaságnak. A közös agrárpolitikának (→ 81) nevezett szakpolitika legfőbb célkitűzése az európai élelmiszer-önellátás biztosítása volt: a vezetők fejében még élénken éltek a II. világháború és a '40-es évek élelmiszer-ellátási gondjai, az éhezés. Tenni kellett valamit, hogy a jövőben ilyen ne fordulhasson elő Európában, ezért növelni kellett a termelést, és azt folyamatosan fenntartani. Ehhez az kellett (és kell ma is), hogy a mezőgazdaságban elegendő munkaerő maradjon az ágazat presztízsének csökkenése és a versenyképtelen jövedelem-színvonal ellenére. Támogatás, méltányos jövedelem nélkül a fiatalok elvándorlása és a csökkenő népesség még fokozottabb volna, Európa pedig alapélelmiszer-importra szorulna, ami stratégiailag megengedhetetlen. Az alapélelmiszer kifejezés nem véletlen: ha az összes mezőgazdasági terméket nézzük, akkor azt kell látnunk, hogy bár az unió a világ legnagyobb agrárexportőre, egyben a világ legnagyobb agrárimportőre is, ez utóbbi pedig nagyobb tétel. Persze mindez olyan termékekből áll össze, amelyek termelése nem megoldható megfelelő mennyiségben és költséggel a kontinensen (szója, déligyümölcs, kávé, tea stb.). Az önellátást a mezőgazdaságnak ráadásul mérsékelt és elérhető árszínvonalon kellett megvalósítania. E kettős célrendszernek kellett a támogatáspolitikának megfelelnie, így a Közösség első évtizedeiben a termeléshez kötött támogatások domináltak, amelyek természetszerűleg túltermelési válsághoz vezettek, hiszen a gazdálkodók abban voltak érdekeltek, hogy minél egyszerűbben minél nagyobb mennyiséget termeljenek, tekintet nélkül a piaci igényekre. Erre válaszul a Közösség elindította a mai napig tartó reformfolyamatot, amely az alapvető két cél figyelembe vétele mellett nem a termeléshez köti a támogatást, hanem közvetlen gazdálkodói jövedelemkiegészítést biztosít, vagy környezetvédelmi feltételekhez kapcsolja a kifizetéseket. A vidéki népesség helyben foglalkoztatása alapvető érdek, különösen ha a vidék össztársadalmilag hasznos funkcióit, mint a tájfenntartás, rekreáció, megújulóenergiahordozó-termelés stb. tekintjük.

Miért nem egységes fizetőeszköz az euró?

Jelenleg az eurót 17 tagállam és 330 millió ember használja. Az euró rövid idő alatt (a dollár után) a második legfontosabb valutává nőtte ki magát. Stabil valuta, amely az inflációt és a kamatlábat is képes alacsonyan tartani, így segíti az állami költségvetések egészséges működését, a megtermelt javak értékének megőrzését. Az egységes valuta használata növeli az árak átláthatóságát, kiküszöböli a devizaváltási költségeket, élénkíti a gazdaságot és megkönnyíti a nemzetközi kereskedelmet. Az euróövezet mérete és ereje jobb védelmet biztosít a külső gazdasági sokkhatásokkal szemben, mint az olajáremelések és a pénzpiaci zavarok. A 2004-ben csatlakozott tagállamok is vállalták az euró bevezetését, ehhez azonban teljesíteni kell a maastrichti kritériumokat, amelyek a költségve-

tési, a kamat-, az árfolyam-politikával, valamint az árstabilitással kapcsolatosak.

Az euró kései bevezetésének legnagyobb vesztesei az eurót nem használó tagállamok lakosai, hiszen a magasabb inflációs mutató és kamatszint miatt a jövedelmek és a vagyonok gyorsabban értékelődnek le, mint az euróövezetben. Azok a tagállamok, amelyek nem képesek teljesíteni a maastrichti kritériumokat, még nem, vagy csak részlegesen hajtották végre a világpiachoz igazodó szerkezeti reformjaikat, emiatt gazdaságuk sebezhető.

Vásárolhat-e külföldi állampolgár termőföldet hazánkban?

Hazánk uniós felkészülésével egyidős a vita a külföldiek termőföldvásárlásának lehetőségéről. Ha stratégiai erőforrásnak tekintjük a földet, és azon megfelelő mennyiségű és minőségű élelmiszert vagy energiát akarunk termelni, akkor azt hazai tulajdonban, a helyben gazdálkodók kezében kell tartani. Mivel az Európai Unióban szabad áru- és tőkemozgás van (→ 82), a föld, mint áru adásvétele alapvetően korlátozásoktól mentes, ezért más országok gyakorlatát átvéve Magyarország a csatlakozáskor hétéves moratóriumot kért a földpiac megnyitása előtt, s azóta Brüsszel biztosította az egyszeri, hároméves meghosszabbítást is. Így a moratórium 2014 áprilisában jár le. Más országokhoz hasonlóan azonban hazánk is nemzeti érdekként kezeli, hogy a moratórium lejárta után is lassítsa, akadályozza a külföldiek termőföldvásárlását. Külföldiek alatt alapvetően az EU nem magyar állampolgárságú, illetve Izland, Norvégia és Svájc gazdálkodóit kell érteni, hiszen a „külső", harmadik országbeliek vásárlási szándékát szinte minden uniós tagország tiltja vagy erősen korlátozza. Mégis, egyes becslések szerint több mint egymillió hektárt, közel három megyényi területet olyanok szereztek meg, akik jogilag nem tulajdonolhatnak hazánkban földet. A termőföldszerzéshez kapcsolódó spekuláció oka az uniós támogatásból és/vagy a haszonbérleti díjból származó állandó bevételi forrás, illetve a földárak folyamatos emelkedése nyomán az eladásból keletkező jövedelem. Becslések szerint a csatlakozás óta 3-500 milliárd forint hazai és uniós támogatás folyt ki a külföldi földhasz-

nálókhoz anélkül, hogy hazai ráfordításaik révén számottevően hozzájárultak volna a honi gazdasághoz vagy az ágazat fejlesztéséhez. A magyar termőföld 4-5 évente megduplázza árát, de az EU15-ök átlagához képest még így is 3:20 a föld eladási árának aránya az utóbbiak javára.

Lehet-e egyetlen állam az Európai Unió a jövőben?

A 2008–2009-ben Európába begyűrűző gazdasági válság hatására ismét felerősödtek azok a hangok az unióban, amelyek az integráció nem kielégítő szintjében, vagy éppen ellenkezőleg, a túlzott integrációban látták a problémák okát. Valóban, két táborra oszlik az európai politikai diskurzus: az egyik fél úgy látja, hogy a válság hatására akár az eurótól (→ 15), mint közös fizetőeszköztől is meg kellene válni, és ismét a tagállamok szuverenitását lenne üdvös erősíteni. A másik tábor a pénzügyi krízis megoldásának kulcsát a szorosabb együttműködésben véli megtalálni.

Nézzük a tényeket: az Európai Uniónak számos olyan vívmánya van, amelyek mentén akár létrejöhetne egy „Európai Egyesült Államok". Az integráció mélyülése során lett az uniónak saját fővárosa, nem hivatalos zászlója, himnusza; a közösség saját fizetőeszközzel rendelkezik, és külképviseletei is szerte a világban hirdetik az unió létét. Emellett létrehozta saját jogrendszerét, parlamentjét, bíróságát és saját költségvetését. Ugyanakkor még mindig nem beszélhetünk közös európai szociálpolitikáról, kulturális politikáról vagy kisebbségi politikáról.

A szoros európai integráció gondolatát sokan vitatják ma Európában, a jelenlegi gazdasági krízis mégis azt mutatja, hogy számos égető kérdést nem lehet csak nemzetállami szinten rendezni: egységes európai fellépés lenne szükséges. A közös pénzügypolitikában megvalósuló szorosabb együttműködés, amely egyre határozottabb alakot ölt az unióban, nem állhat meg a mai szinten. Az Európai Uniónak a jövőben politikai közösséggé kell válnia, ha a világban versenyképes kíván maradni. A globalizált világ gazdaságilag és politikailag egyre egységesebb Európát kíván, amely mindinkább értékközösséget is kell jelentsen. Mindehhez az unió tag-

országainak jogokat kell átadniuk az uniónak, és e folyamat részeként az európai kérdéseknek mindinkább belpolitikai kérdésekké kell válniuk. Ez a folyamat jelenleg is zajlik, gondoljunk csak a 2012-es francia elnökválasztási kampányra, ahol mind a konzervatív *Nicolas Sarkozy*, mind a szocialista *François Hollande* sokszor európai uniós témákkal kampányolt.

A fent leírt folyamatok azonban csak akkor valósulhatnak meg, ha jó néhány európai intézmény reformja is elindul. Valószínűleg nem tartható fenn tovább az a gyakorlat, hogy az Európai Bizottság elnökének (→ 55) személyéről továbbra is a tagállamok döntenek egymás között, politikai egyezkedések során, mindenfajta demokratikus legitimáció nélkül. Nem öregbíti az Európai Unió hírnevét továbbá, hogy ma sem az Európai Parlamentet, sem az Európai Bizottság elnökét, sem az európai biztosokat nem lehet demokratikusan megbuktatni. Demokratikusabbá és polgárközelibbé kell változtatni mind az európai intézményrendszert, mind az európai döntéshozatali mechanizmust. Csak így valósítható meg az Európa jövőjét jelentő szorosabb, politikai integráció.

Mi a nyugat-balkáni politika?

A majdnem fél évezreden át jelentős részben török uralom alatt álló Balkán-félsziget az utóbbi évszázadokban „Európa puskaporos hordójaként" híresült el. A területet benépesítő, gyakran változó államalakulatokban élő nemzetek és etnikumok egymás közötti, valamint külső ellenségekkel vívott háborúi a két világháborúval együtt véressé tették a közelmúltat is magában foglaló történelmi periódust. A szörnyű áldozatokkal járó délszláv háború és a koszovói konfliktus következményei egyértelművé tették az Európai Unió számára, hogy a térséget stabilizálni kell. A kilencvenes évek a közösség külpolitikai kudarcait hozták a konfliktuskezelés során, és ebből tanulva kifejezetten a balkáni államok és népek sajátosságaiból kiinduló új szomszédságpolitikai és bővítési stratégiát dolgoztak ki a tagállamok. Ez kapta a nyugat-balkáni politika elnevezést az uniós szóhasználatban.

Már a félsziget északkeleti-keleti felét elfoglaló Románia és Bulgária gyorsított ütemű, engedményektől sem mentes csatlakozása is a balkáni stabilitást szolgálta. Ily módon a korábbi magyar és szlovén tagsággal együtt a destabilitási veszélyeket hordozó balkáni területeket teljes közösségi gyűrű veszi körül, a régi tag Olaszországgal és Görögországgal együtt. Horvátország küszöbön álló felvételével ez az uniós pozíció tovább erősödik.

A nyugat-balkáni politika valójában egy új típusú előcsatlakozási rendszer működtetését jelenti. Az EU kidolgozott egy támogatási megoldást, az IPA-t *(Instrument for Pre Accession)*, amelyből az egyes országok a csatlakozási folyamatban elért eredményeik alapján részesednek. Azok az államok, amelyek még csak a potenciális tagjelöltség állapotában vannak, az IPA öt támogatási eleméből csak kettőre jogosultak, míg a hivatalos tagjelöltséget már elnyert Macedónia, Montenegró és Szerbia részesülhet minden IPA-elem megvalósítására fizetett pénzből.

Miért csökkennek a roamingdíjak?

Az Európai Bizottság (→ 88) jelentős versenyképességi hátránynak ítélte a költséges telekommunikációs díjakat, ezért kezdett tárgyalásokat a szolgáltatókkal a barangolás díjainak és a határon átnyúló költségek csökkentéséről. Ennek keretében állapodtak meg a roamingdíjak csökkentéséről, cserébe a szektor védelmet kap a különadók ellen, hogy alacsonyabb áron tudjon szolgáltatni.

2014. július 1-jével lép életbe az EU szabályozása, amely csökkenti az Európai Unió tagországaiból indított roaminghívások díjait. Az Európai Unió több lépcsőben tovább csökkenti az unió területén a roamingszolgáltatások díjait. Ezúttal nemcsak a híváskezdeményezés, hívásfogadás és az SMS díjai kerülnek maximalizálásra, hanem a külföldi mobilinternet-használat is, amelynek nemcsak az árát, de a számlázási egységét is meghatározta az EU *(l. táblázat)*.

Szolgáltatás	2012. július 1-jétől	2013. július 1-jétől	2014. július 1-jétől
Nagykereskedelmi hanghívás (euró/perc)	0,14	0,10	0,05
Kiskereskedelmi hívás-kezdeményezés (euró/perc)	0,29	0,24	0,19
Kiskereskedelmi hívás-fogadás (euró/perc)	0,08	0,07	0,05
Nagykereskedelmi SMS-szolgáltatás (euró/perc)	0,03	0,02	0,02
Kiskereskedelmi SMS-szolgáltatás (euró/perc)	0,09	0,08	0,06
Nagykereskedelmi adatroaming-szolgáltatás (euró/megabájt)	0,25	0,15	0,05
Kiskereskedelmi adatroaming-szolgáltatás (euró/megabájt)	0,70	0,45	0,20

Tényleg meg van szabva az uborka mérete?

Nem, jelenleg nincs érvényben az uborka méretét szabályozó rendelet az Európai Unióban. Korábban a Bizottság 1677/88/EGK rendelete szabályozta az uborkára vonatkozó minőségi előírásokat. A szabályozás célja az volt, hogy a zöldség- és gyümölcspiacon megfelelő minőségű áru kerüljön forgalomba, és az osztályozási renddel biztosítsák a fogyasztók magas fokú informáltságát. A legtöbb zöldség- és gyümölcsfélére létezik minőségi előírás, amelyek termékosztályonként méretmeghatározásokat is tartalmaznak, így már a termelők megállapíthatják az áru osztályát, és ennek megfelelően határozhatják meg a termék szállítását, tárolását, kereskedelmét is. Ez a rendszer nagyban segíti a közvetlen értékesítés lehetőségét, kiiktatva számos közbülső állomást a termelő és a fogyasztó között, ami növeli a foglalkoztatást az ágazatban, és csökkenti az árszínvonalat a végfogyasztónál. Mint minden zöldségnél,

a termékeket az uborka esetében is négy minőségi kategóriába sorolták be: extra, I., II. és III. osztályba, és ezekhez rendeltek minőségi és méretparamétereket. 2008-ban azonban a Bizottság az élelmiszerárak emelkedését észlelve ezt és még 25 zöldség- és gyümölcstermék minőségszabványát tartalmazó jogszabályt hatályon kívül helyezett. 10 termék (például az alma, ahol az átmérő alapján is kategorizálva vannak a termékek) minőségi előírásai ma is hatályosak. Általános szabályként azonban minden termékre vonatkozik, hogy épnek, egészségesnek, megbízható piaci minőségűnek kell lennie, és fel kell tüntetni a származási országot.

Hol van Schengen és miért fontos az unió jövőjében?

1985-ben a luxemburgi Schengen városában Belgium, Hollandia, Luxemburg, Franciaország és Németország megállapodtak abban, hogy közös határaikon fokozatosan lebontják az ellenőrzéseket. A megállapodáshoz nem sokkal később szinte az összes akkori uniós tagállam csatlakozott, és 1995-ben életbe is lépett az egyezmény. A megállapodás távlati célja – az európai egységesülési folyamat részeként – az volt, hogy megszüntesse a belső határellenőrzést és létrehozza az unió külső határainak közös őrizetét. Az egyezmény részeként nemcsak a határellenőrzést koordinálják a tagállamok, hanem együttműködnek menekültügyi és vízumpolitikai kérdésekben is.

A schengeni térséghez ma már Nagy-Britannia, Írország, Ciprus, Bulgária és Románia kivételével az összes uniós ország csatlakozott. Magyarország 2007. december 21. óta része az övezetnek. Az uniós országokon kívül részese az egyezménynek Norvégia, Izland és Svájc is. A határőrizet kérdése növekvő jelentőséggel bír az Európai Unióban, ennek is köszönhető, hogy 2005-ben varsói központtal létrehozták az Európai Határőrizeti Ügynökséget, a *Frontex*-et. Az európai ügynökség feladatai közé tartozik nemcsak a határőrizeti kérdések koordinálása, hanem a tisztviselők továbbképzése, a részvétel a nemzetközi határőrizeti kooperációkban, valamint a rendőri együttműködés felügyelete határőrizeti kérdéskörökben. Fontos szerepet játszik a határőrizet során a nemzetközi csempészet elleni fellépés is.

A schengeni együttműködés jövőjének kulcskérdése azonban a menekültügy. Az elmúlt évek során ugyanis néhány alkalommal uniós országok azért zárták le ideiglenesen a határaikat, hogy az éppen aktuális menekülthullám ne érje el őket. Az egyezmény egyébként akkor ad módot egy tagállam határainak ideiglenes, harminc napnál nem hosszabb ideig tartó lezárására, ha az adott ország polgárainak biztonsága ezt megköveteli. A menekültek megjelenése azonban eddig nem szerepelt a legitim okok között, s ezt több uniós államfő, kormányfő is nehezményezte. Legutóbb Nicolas Sarkozy francia köztársasági elnök érvelt amellett, hogy módosítsák a schengeni egyezmény eredeti szövegét e szellemiségnek megfelelően. Itt azonban fontos megjegyezni azt is, hogy számos civil- és emberi jogi szervezet ugyanekkor az uniós szervek által a menekültekkel szemben alkalmazott gyakorlatot is bírálta.

A menekültkérdés egyike az Európai Uniót feszítő lényegi kérdéseknek, hiszen nem mindegy, hogy a jövő uniója befogadó vagy éppen elzárkózó intézmény lesz. Ma az európai polgárok többsége szorosabbra vonná az uniós határok őrizetét, s emellett belefáradt a folyamatosan változó, mélyülő unióba és európai gondolatba. Mégis, az elmúlt évtizedek tapasztalatai arra figyelmeztetnek minket, hogy a kontinens akkor volt sikeres, amikor megőrizte nyitottságát a külvilág felé.

Mit érdemes tudni az unió csalás elleni hivataláról?

Az Európai Csalás Elleni Hivatalt (*European Anti-Fraud Office*, *Office de Lutte Anti-Fraude*, OLAF) 1999-ben állították fel Brüsszelben. Az uniós intézmény létrehozásának közvetlen kiváltó oka az volt, hogy ebben az évben mondott le a *Jacques Santer* vezette Bizottság (→ 88) egyik tagjának korrupciós ügyben való érintettsége miatt.

A Bizottság lemondásához vezető botrányt egy beosztott uniós tisztviselő, *Paul van Buitenen* robbantotta ki. 1998-ban megállapította, hogy a francia biztos, *Edith Cresson* – aki a kutatás és az oktatás területét felügyelte – másfél éven keresztül foglalkoztatta egy barátját tanácsadóként az AIDS-kutatások területén. A vizsgálatok

kiderítették, hogy a nyugdíjas fogorvos nem a terület szakértője, illetve mindössze huszonnégy oldalnyi anyagot adott át Edith Cressonnak, mindezért pedig havonta 3700 eurót kapott a Bizottságtól. Az ügy akkora hullámokat vetett az unióban, hogy a Parlament vizsgálóbizottságot hívott össze, sőt félő volt, hogy megvonják a bizalmat a Bizottságtól. Ezt megelőzve azonban inkább saját akaratukból testületileg lemondtak.

A korrupciós ügy rendkívül negatívan érintette a Bizottságot, amely azóta sem tudta teljesen visszaszerezni az uniós állampolgárok bizalmát. Mindenesetre Brüsszelben – a botrány hatására – helyesen ismerték fel, hogy az Európai Unióban meg kell erősíteni a közösségi pénzek feletti ellenőrzést: ezt a célt szolgálta az Európai Csalás Elleni Hivatal felállítása.

Az intézmény – bár számos önálló jogosítvánnyal rendelkezik – szervezeti értelemben az Európai Bizottság része. Az OLAF feladatai közé tartozik, hogy csalás, vagy az unió érdekeit károsító más jogellenes cselekedetek gyanúja esetén vizsgálatot indítson. Mind uniós, mind tagállami intézményeknél vizsgálódhat, amenynyiben európai pénzek kerültek felhasználásra. A vizsgálatok befejezését követően a hivatal csak ajánlásokat fogalmazhat meg az ellenőrzések eredményével összefüggésben, intézkedési joga csak az uniós vagy a tagállami hatóságoknak van.

Ha egy uniós polgárban felmerül a gyanú, hogy közösségi pénzeket jogosulatlanul használnak fel, vagy ha korrupció veszélyét tapasztalja, akkor az Európai Csalás Elleni Hivatalnál online bejelentést tehet, illetve elektronikus vagy postai levelet küldhet az OLAF munkatársainak.

Korlátozott jogosítványai ellenére néhány sikeres fellépést is maga mögött tudhat az OLAF. 2003-ban felderítették, hogy egy uniós intézmény, az *Eurostat* a valóságban nem létező feladatokat szervezett ki, az így megtakarított pénzből a munkatársak szabadidős tevékenységét finanszírozták.

Az Európai Bizottság is óvatosabb lett a Santer-bizottság botránya óta. Elfogadtatott egy magatartási kódexet, amely a Bizottságtól távozó politikusokat eltiltja például attól, hogy leköszönésüket követően rögtön vállalatokhoz vagy lobbiügynökséghez menjenek dolgozni. Természetesen a magatartási kódex használata nem kö-

telező és a bizottsági ellenőrzések sem tökéletesek. Edith Cressont elmarasztalták, a felelősséget megállapították, azonban azóta is kapja az uniós biztosoknak járó nyugdíjat.

Fontos az EU-nak a fejletlenebb régiók felzárkóztatása?

2007–2013-as időszakban az Európai Unió költségvetésének legnagyobb részét már a kohéziós politikára fordítja. Gazdasági és társadalmi kohéziós politika fogalmán fejlesztési célkitűzések, felzárkóztatási intézkedések és eljárások összességét értjük. Az ezekre a célokra szánt források nagy része a regionális politikán (→ 58) keresztül jut el a pályázóig. Regionális politikán azoknak a céloknak, intézkedéseknek és eljárásoknak az összességét értjük, amelynek egy adott földrajzi, igazgatási vagy statisztikai-tervezési egység más egységekhez, vagy az adott egységet magába foglaló társadalmi-gazdasági politikai közösséghez képest fennálló, számszerűsíthető gazdasági jellemzők alapján kimutatható tartós elmaradottsága csökkentésére vagy megszüntetésére irányulnak.

Az 1986-os Egységes Európai Okmány elfogadása óta a legnépszerűbb és legsikeresebb politika a regionális politika lett. Az Európai Unióban vannak és lesznek gazdasági fejlődési különbségek, egy főváros és környezete mindig a fejlődés középpontja lesz, ahogy a nagyobb kikötők, kereskedelmi vagy innovációs központok is. A gyéren lakott vagy a strukturális nehézségekkel, a lakosság elöregedésével küzdő területek mindig hátrányos területek lesznek. Ezeket a szélsőséges területi különbségeket próbálja csökkenteni a regionális politika, amely az utóbbi két évtizedben a közösség legsikeresebb politikája.

Ausztria, Svédország és Finnország miért csak 1995-ben csatlakozott az unióhoz?

A II. világháború után kialakult a hidegháborús helyzet, és létrejött a világméretű bipoláris szembenállás. Ennek sajátos következménye egy olyan országcsoport kialakulása volt, amelybe a katonai tömböktől távol maradó államok tartoztak. Egyrészt kibontakozott az „el nem kötelezett" országok világméretű mozgalma, amelyet amúgy egymástól jelentősen különböző államok (különösen India, Indonézia, Jugoszlávia) domináltak, tevékenységükre pedig erősen rányomta a bélyegét néhány karizmatikus vezető *(Nehru, Tito, Sukarno)* ambiciózus aktivitása.

Európában is maradtak sem a NATO-hoz, sem a Varsói Szerződéshez nem tartozó országok, a hagyományos értelemben vett semleges államok. Négy olyan állam tartozott ebbe a csoportba, amelyek közösségi tagsága logikailag ésszerű lehetett volna: Svájc, Ausztria, Svédország és Finnország. Négyük semlegességének teljesen más okai voltak.

Svájc egészen különleges történelmi és földrajzi összefüggések metszéspontjában jött létre, élt túl tucatnyi kontinentális háborút, megőrizve joggal büszkén hirdetett függetlenségét. Ezt egyedi belső politikai berendezkedésének is köszönhette, és annak, hogy a takarékos svájci polgárok egy gazdag országot szorgoskodtak össze. Az európai integráció többször invitálta az alpesi államot tagjai sorába, de a népszavazásokon a lakosság többsége ettől mindig elzárkózott. Mára Svájc így is tagja az Európai Gazdasági Térségnek és a schengeni övezetnek (→ 21), valamint számos közösségi programnak.

Ausztria helyzete más. Az osztrák semlegesség az 1955-ben végre megszületett békeszerződéssel kezdődött, megszüntetve a négyhatalmi megszállást. Ugyanakkor a békeszerződés megtiltotta Ausztria tagságát minden olyan államközi szervezetben, amelynek Németország is tagja. A hatvanas évek végétől az ország politikusainak és állampolgárainak zöme is szívesen csatlakozott volna az EGK-hoz, de a Szovjetunió mereven ragaszkodott a békeszerződés tiltó rendelkezésének betartásához. 1972-ben jutott el Ausztria a társult tagságig, de ennél tovább csak a kilencvenes évek elejétől léphetett.

Svédország nagyhatalmi pozíciójától hosszú és bonyolult út vezetett az ország XX. századi semlegességéhez. Ez a semlegesség, amit a második világháborúban is sikerült megőrizni, fennmaradt a hidegháborús szembenállás alatt is. Miközben belpolitikai rendszerét és világszínvonalú, fejlett piacgazdaságát tekintve Svédország a nyugati világ szerves része volt, külpolitikailag távol maradt a katonai tömböktől. Eközben évtizedekig a jóléti állam első számú

mintaországaként tekintettek rá. Az intenzívebb európai integrációval szemben voltak (és máig vannak) fenntartásai a svédeknek. Csak a kilencvenes évek elejének elsöprő változásai vezették be – nagy belső viták közepette – az országot az unióba.

Finnország szuverén államként még mindig nincs százesztendős. A nemzet feletti sok évszázados svéd és orosz uralom, valamint a néptömegek szegénysége nem ölte ki az életerőt a finnekből. Független államként példátlan ellenállásra voltak képesek a Szovjetunióval szemben a II. világháborúban, majd amikor a modernizáció lehetőséget kínált a dinamikus fejlődésre, ezzel élt is az ország; ugyanakkor a geopolitikai és gazdasági függés fennállt a Szovjetunióval szemben a hidegháború idején, és az ország reálpolitikus vezetői az aktív semlegesség gyakorlatát folytatták az enyhülés évtizedeiben is. Nem véletlenül volt Helsinki az európai együttműködés jelképes fővárosa. A nyitott gazdaságú Finnországnak is a keleti tömb összeomlása adott zöld utat az EU-ba.

Mi a „kormányköziség"?

Kormányköziségről akkor beszélünk az unióban, ha valamely döntéshozatali jogosultság olyan testület kezében van, amelyben a tagállami kormányok képviselői vannak jelen. A kormányköziséget meg kell különböztetni a nemzetek feletti, szupranacionális döntéshozataltól, ahol az eljárásban résztvevők nem az őket delegáló tagállamot, hanem a közösségi érdekeket képviselik. De meg kell különböztetni a kormányköziséget a tagállamokat ma is megillető hatáskörben hozott döntési folyamatoktól. A kormányközi döntésnél közösségi határozat születik (vagy nem születik) a tagállamok közvetlen akaratából, míg a tagállami hatáskörben nemzetállami döntést hoznak.

A stratégiai jellegű politikai döntések kizárólag kormányközi keretben jöhetnek létre, mégpedig az Európai Tanács ülésein, ahol a tagállami kormányok fejei (többnyire kormányfők, részben államfők a nemzeti alkotmányos rendtől függően) jogosultak határozni olyan kérdésekben, mint a közösség bővítése, a szerződések módosítása, vagy a válságkezelési stratégia kidolgozása.

A legfőbb jogalkotó testület, a Tanács (→ 95) is kormányközi, ennek tíz különböző ülésezési formációjában az érintett tagállami miniszterek döntenek a közösségi jogszabályokról. Értelemszerűen kormányközi a Tanács elnöklésének nagyon speciális megoldása is, amennyiben hathavonta más tagállam felelős a miniszterek különböző tanácsüléseinek előkészítéséért és lebonyolításáért. De kormányközi a COREPER-nek (→ 71) nevezett két testület is, amelyekben a tagállamoknak Brüsszelbe delegált állandó képviselői és helyetteseik segítik nagyon intenzíven, kormányaik utasításai szerint eljárva a Tanács döntéseinek előkészítését.

Miért vágták ki a szőlőinket?

A nemzeti büszkeségünkként számon tartott magyar bor termeléséhez szükséges szőlőültetvények sorsa mindig is nagy közfigyelmet kapott. Számos kritika érte a szőlőkivágásokat, amelyeket általában a hozzá nem értés vagy az érzelmi kötődés szült. Racionálisan megvizsgálva azonban a kérdést, látható, hogy európai szinten – sok más mezőgazdasági ágazathoz hasonlóan – a borászatban is túltermelés van. A kivágási támogatás számos gazdálkodónak, például idős szőlősgazdáknak segítség, akiknek családja nem folytatja tovább ezt a tevékenységet, és azon töpreng, hogyan hagyjon fel a borászkodással. Az Európai Unió persze nem pusztán a termelés csökkentésében gondolkodik, hanem a minőség emelésében, a termelés szerkezetének megváltoztatásában is. Ezt bizonyítja, hogy a kivágás támogatásával és engedélyével együtt a borász telepítési jogot is kap, illetve jobban termő, jobban értékesíthető fajták telepítése esetén szerkezetváltási támogatást is kap. A telepítési jog ráadásul – mint mezőgazdasági vagyoni értékű jog – eladható, így a szőlőtermesztésbe, borászatba kezdők nagyobb területen termelhetnek. Az EU-ban a túltermelési válságot megelőzendő teljesen új szőlőültetvény létesítése tilos, de ezt a tilalmat 2015-től feloldják a jelenleg hatályos, 2008-as borreform jogszabályai alapján. A tilalom végétől a minőségen alapuló verseny megerősödését várja a Közösség, amelyben a később csatlakozott országok termelői is egyenrangú félként vehetnek részt, a több mint tízéves uniós támogatástól megerősödve.

Miből van pénze az Európai Uniónak?

› **Tradicionális saját forrásokból *(traditional own resources vagy own resources, TOR)*,** amelyek a közös vámunió és a közös agrárpolitika működ(tet)éséből származnak. Ezek egyrészt a kívülálló, harmadik országokból származó, import utáni vámokat, másrészt a mezőgazdasági vámokat és a cukorilletéket tartalmazzák. A TOR tehát tisztán uniós bevétel, és közvetlenül következik az EU-szabályokból, ugyanakkor a tagállamok szedik be. Ezért az adott tagállam a beszedett összeg bizonyos százalékát visszatarthatja a beszedés költségeinek finanszírozására (ennek mértéke 2002-től kezdődően 25 százalék, korábban 10 százalék volt).

› **Hozzáadottérték-adó (áfa ill. *VAT*)-alapú saját forrásból:** ez minden tagállamra azonosan vonatkozó egységes kulcs alkalmazásával történik, amelyet az uniós szabályozásnak megfelelően kiszámított, harmonizált tagországi hozzáadottértékadó-alapra kell vetíteni. A hozzáadott értékű adóalapnak 2007-től 0,3 százalékát kell befizetni (2001-ig ez 1 százalék volt, míg 2002 és 2003 között 0,75, 2004 és 2007 között 0,5 százalék). 2007–2013 között a nagy nettó befizető országok esetében alacsonyabb mértékű a befizetés: Ausztria esetében 0,225, Németország esetében 0,15, Hollandia és Svédország esetében: 0,10 százalék. Az áfaalap nem haladhatja meg a tagállam bruttó nemzeti jövedelmének (GNI) 50 százalékát.

› **Bruttó nemzeti jövedelem (GNI) alapú forrásból,** amelynek célja, hogy mindenképp fedezni lehessen az EU-költségvetés kiadásait, még akkor is, ha a többi forrás nem elegendő azok finanszírozására. Ezt a forrást az összes tagállam nemzeti jövedelmének összegére vonatkoztatott egységes kulcs alkalmazásával számolják ki. A kulcs meghatározása mindig az éves költségvetési eljárás alatt történik, a szükségleteknek megfelelően (2005-ben pl.: 0,76 százalék volt). A fentieken kívül egyéb bevételi forrást is megkülönböztetünk (például ide tartoznak a bírságokból származó bevételek).

Mit jelent a „többsebességes" Európa?

A „többsebességes" Európa gondolata sokáig csak elméletben létezett, hivatalosan nem volt arra lehetőség – szándék pedig semmiképp –, hogy az unióban a tagállamok eltérő gyorsasággal fejlődjenek. A sorozatos bővítések hatására azonban rendkívül sokszínűvé vált az unió mind gazdasági fejlettségét tekintve, mind kulturális értelemben. Így meg kellett teremteni a lehetőséget arra, hogy a tagállamok szűkebb csoportja szorosabb együttműködést kezdeményezzen egymással, mindig nyitva hagyva az esélyt arra, hogy később csatlakozni lehessen az együttműködésükhöz.

Először az Amszterdami Szerződés (→ 76) teremtette meg a szabályokat a szorosabb együttműködésre, majd a Nizzai és a Lisszaboni Szerződés (→ 67) tette még könnyebbé az unión belüli egyes tagállamok közötti mélyebb integrációt. A létrehozott intézmény az ún. *megerősített együttműködés* volt, alapfilozófiája pedig az a gondolat, hogy azon tagállamok, amelyek mind azonos szabályokat követnek (pl. monetáris unió, schengeni együttműködés, koordinált biztonság- és menekültpolitika), fűzzék szorosabbra az együttműködést, míg a kívül maradók számára is megadatik a lehetőség a későbbi csatlakozásra a rugalmas integráció keretében.

A „többsebességes" Európa gondolata azonban azt is jelenti, hogy azok az országok, amelyek részesei a mélyebb integrációnak, nem várnak tovább a többiekre. Szorosabbra fűzik a szálakat, ma már távlati céljuk a pénzügyi unió, majd a politikai unió elérése. Azok az uniós államok, amelyek nem vesznek részt e folyamatokban, nem kerülnek ugyan ki az Európai Unióból, de jelentőségük, és ami talán ennél is fontosabb: befolyásolási lehetőségeik látványosan csökkenni fognak a jövőben. E gondolat mellett számos európai állam vezetője kiállt az elmúlt időszakban, elég csak *Angela Merkel* német kancellárt vagy François Hollande francia államfőt megemlíteni. Mindkét politikus azt hangoztatta, hogy a „többsebességes" Európában minden tagállam azt kapja az uniótól, amire úgy érzi, hogy szüksége van. De valóban így van?

Magyarországnak nem érdeke a „többsebességes" Európa gyakorlati megvalósulása, de még inkább nem lehet érdeke, hogy kimaradjon belőle. Elég csak felidézni a 2011. októberi uniós csúcsot, ahol *Herman van Rompuy,* az unió elnöke (→ 75) a megbeszélések egy pontján udvariasan, de határozottan felszólította a monetáris unióban részt nem vevő országokat, hogy hagyják el az

üléstermet, mert most következik a megbeszélések lényegi szakasza, amely a kívül maradókat nem érinti, nem érintheti.

Mikor és hogyan zajlott az NDK csatlakozása az EU-hoz?

A kérdésre nemzetközi jogi szempontból az a válasz, hogy a Német Demokratikus Köztársaság soha és semmilyen módon nem csatlakozott az Európai Unióhoz. Azok a földrajzi területrészek, amelyeket az egykori NDK magáénak tudhatott, részévé váltak az Európai Uniónak, de nem az egykori keletnémet állam csatlakozása nyomán, hanem a német újraegyesítés következtében. A Németországi Szövetségi Köztársaság alkotmányos rendjéhez megalakulásától kezdve hozzátartozott az 1949-ben csatlakozni nem tudó német tartományok felvételének lehetősége. Az egykori NDK területi szerkezetét átalakítva, a történelmi hagyományokra is alapozva 1990. október 3-án öt régi-új keletnémet tartomány (Brandenburg, Mecklenburg-Elő-Pomeránia, Szászország, Szász-Anhalt, Türingia) az NSZK Alaptörvényének 23. cikkelye alapján csatlakozott az addigi tartományokhoz, továbbá Kelet-Berlin Nyugat-Berlinhez, és létrejött az újraegyesített Németország (→ 59). Ennek immáron szerves részeként az öt keletnémet tartomány is beolvadt az akkor még Európai Közösségek nevet viselő integrációba. Nem zajlott le csatlakozási folyamat, Németország nem is igényelt csatlakozási forrásokat. Viszont a közösségi alapszerződés később úgy módosult a versenyjogi fejezet állami támogatásokról szóló részében, hogy a keletnémet tartományoknak a német állam által nyújtott felzárkóztatási támogatás nem esik az állami támogatások uniós tilalma alá.

Tiltják a GM-terményeket az EU-ban?

A genetikailag módosított élőlények (*Genetically Modified Organisms*, GMO), köztük a GM-termények támogatói szerint a génmanipuláció forradalmasítja a mezőgazdasági termelést, megnő a termelékenység, és így megszűnik az éhezés a Földön anélkül, hogy új területeket vonnánk be a mezőgazdasági termelésbe. A jelenlegi előrejelzések szerint 2050-re a világ népessége kb. 50 százalékkal, az

élelmiszer-kereslet 70 százalékkal megnő. A biotechnológiai ipar szerint a mezőgazdasági termelésnek is legalább ilyen arányban kell növekednie. A génmanipulált fajták átlagosan 4-5 százalékkal produkáltak nagyobb hozamot, mint a velük azonos alapfajták.

A GMO-ellenesség versenyhátrány Európának. A takarmánynak használt amerikai GM-szója 20-30 százalékkal olcsóbb, mint a nem génkezelt. Az általános tilalom hazánk hátrányára is lehet, mivel a magyar gazdáknak évente milliárdos károkat okozó kukoricabogár-ellenálló GM-kukorica, európai bevezetés előtt áll, Románia és Csehország pedig GMO-párti, és emiatt olcsóbban tudnak termelni. A GM-kukorica esetében a hozzáadott GM-érték a kukoricamoly-rezisztencia, így a GM-fajtáknál kevesebb a fertőzés és a veszteség, ugyanakkor idővel a kártevőkben szintén rezisztencia alakul ki a kukoricában lévő méreganyagra, így feleslegessé válik a génmódosítás, és ezzel az egészségügyi kockázat. A GM-növények szaporodásának kérdése is bizonytalan. A terjedést védősávokkal (nem GM-területek a GM-technológiával termelt növények parcellái között, amelynek szélességét aszerint írják elő, hogy mi az a távolság, amelyet elméletileg szél vagy rovarok segítségével sem tud megtenni a GM-növény szaporítóanyaga) nem lehet megakadályozni, a GM-kukorica idegen gént is tartalmazó pollenje óhatatlanul átkerül a hagyományos fajtákra. Az elkülönítés emiatt legfeljebb 4-8 évig tartható fenn. Hazánk mindent megtesz a GMO-mentes státusz fenntartása érdekében. Ez gazdasági, egészségügyi, környezetvédelmi és etikai kérdés, és bár hosszú távú fenntartását a szomszédos GMO-barát országok közelsége ellehetetleníti, előnyünk származik belőle: a szintén GMO-mentes országokba irányuló agrárexportunkat erre alapozzuk.

Ráadásul a hagyományos és a GM-terményeket külön kell kezelni, ez megnöveli a termelési költségeket. Véglegesen nem tudjuk a határokon kívül tartani a géntechnológiát, hiszen véletlenszerű fertőződés előfordulhat országhatáron át is. Tovább rontja a helyzetet, hogy az EU szójaimportra szorul, s már nem tud másfélét, csak GM-szóját venni.

2008-ban már 125 millió hektáron termeltek GM-növényeket a világban, ami gyors fejlődést jelez. A GM-növényeket általában nagy vegyianyaggyárak fejlesztik ki, akik a saját növényvédő sze-

reikre teszik ellenállóvá a GMO-kat, a gyomnövényeket pedig ugyanezen szer pusztítja el. A világ nyolc vezető országa a GMO-termelésben az USA, Argentína, Brazília, Kanada, India, Kína, Paraguay és Dél-Afrika. Az Európai Unióban engedélyezett GM-kukoricát többek között Spanyolországban, Romániában és Németországban vetik nagyobb mennyiségben. Az Európai Unióban jelenleg több tucat génmódosított növény szerepel az engedélyezett fajták listáján, miután 2004-ben amerikai nyomásra feloldották a moratóriumot. Mivel a GMO-k kérdése számos országban vitatéma, az unió afelé halad, hogy nemzeti hatáskörbe utalja a döntést. Szlovákiában a hatóságok már engedélyezték az amerikai *Monsanto* cégnek, hogy kísérleti jelleggel GM-kukoricát vessen, amit kizárólag bioetanol gyártására használnak fel. Szlovákia ezzel GMO-termelő országgá vált.

A GM-növények ellenzői az egészségügyi kockázatokra hívják fel a figyelmet: nem bizonyított, hogy ezek a növények (és a velük táplált állatokból nyert hús) nem egészségkárosító hatásúak-e hosszú távon, több évtizednyi fogyasztást feltételezve. A kockázati érvekkel szemben a termelési és fenntarthatósági indokok állnak. A GM-növények termesztésbe vonása a klímaváltozás miatt is fontos lenne hazánk számára: az Alföldön félsivatagi körülmények alakulhatnak ki, ahol a szárazságtűrő GM-növényekkel jobb eséllyel lehet termelni. A GM-növények teljes tilalmának feloldását indokolja az is, hogy az EU energiapolitikai és fenntarthatósági megfontolásokból egyre nagyobb hangsúlyt kíván fektetni a szántóföldi növények energia célú felhasználására. A másik álláspont szerint azonban lehetséges, hogy a hazai és a nyugat-európai GM-ellenes tudatos vásárlóközönség számára megéri fenntartani hosszú távon hazánk GM-mentességét.

Miért szól bele az unió egyes országok belügyeibe?

Az Európai Unió leginkább szomszédsági politikáján (→ 68) keresztül hat a körülötte lévő országok, régiók ügyeire. Jelen esetben arról van szó, hogy az unió kereskedelmi, gazdasági és egyéb megállapodások egész sorát kötötte harmadik országokkal. Minden egyes esetben – a gazdasági kapcsolatok erősítése, a piacgazdaság

kiépítése mellett – az a cél vezette, hogy e megállapodások segítségével előmozdíthatja az érintett országok demokratikus elkötelezettségét, erősítheti a jogállamiság kialakulását.

Mára a szomszédsági politika keretében tizenhat országgal épített ki ilyen kapcsolatokat, elsősorban kelet-európai országokkal és a mediterránum államaival. Az uniót a fenti célokon túl az mozgatja, hogy a közösség határai mentén egy biztonságos övezet jöjjön létre, amely nem veszélyezteti az uniót például a destabilizációval.

Az unió által felajánlott együttműködés során különböző lépcsőfokok léteznek a résztvevő országok számára, a legegyszerűbb szabadpiaci, gazdasági könnyítésektől elindulva a vízumengedményeken keresztül egészen a társult tagság eléréséig. A 2007–2013 közötti uniós költségvetés 11 milliárd eurót irányozott elő a szomszédságpolitikai programokra, ám az „arab tavasz" hatására az arab országok számára még egymilliárd eurót hozzátettek ehhez az összeghez.

Amikor 2011 októberében Varsóban megtartották az uniós csúcsot a Keleti Partnerség (→ 38) országaival – Ukrajna, Grúzia, Moldova, Örményország, Azerbajdzsán és Fehéroroszország – egy szék üresen maradt. A fehérorosz elnöktől, *Alexander Lukasenkó*tól megtagadták a beutazást az unió területére. Lukasenko azért került tiltólistára, mert hazájában elcsalta a választásokat, és szisztematikusan elnyomja kormánya ellenzékét. Az együttműködési programok így csak öt országgal jöttek létre. De politikai karantént vontak Ukrajna köré is, amikor nyilvánosságra került, hogy a korábbi miniszterelnököt, *Julia Tyimosenkót* egy politikai perben hét év szabadságvesztésre ítélték, fogvatartása során pedig egyértelműen sérültek emberi jogai.

Az unió szomszédságpolitikája illetve az eddigi bővítések azt mutatják, hogy az eltelt évtizedek során mindkettő az unió legsikeresebb külpolitikai eszközévé vált.

Vannak pártok az Európai Parlamentben?

Az Európai Parlament (→ 84), a többi közösségi intézményhez hasonlóan számos sajátosságot mutat létrejötte és működése során. Az egyik ilyen jellegzetesség az, hogy a képviselőket tagállami ke-

retek között választják meg, az uniós jelleg pedig elsősorban az egyidejűségben nyilvánul meg: a nemzeti szintű parlamentek és az Európai Parlament egy időben, párhuzamosan működik. Ráadásul a választásokat rengeteg belpolitikai elem is terheli, hiszen az adott ország választói számára a saját politikai erőterükben mozgó pártok küzdelmeként zajlik le a kampány. Maguk a pártok is erőpróbának tekintik az európai szavazást, amelyet többnyire egy nemzetállami parlamenti ciklus közepén tartanak, a pártok tehát erőszeretettel tematizálnak inkább hazai kérdéseket, mint uniós problémákat.

Viszont a választási eredmények megszületése után a nemzeti jelleg lehámlik az Európai Parlamentbe érkező képviselőkről, és függetlenül attól, hogy otthon milyen kampánnyal nyerték el a mandátumaikat, európai képviselőkké válnak. Nem tagállami frakciókban helyezkednek el, hanem a különböző irányzatú politikai pártoknak az unión belüli szervezeteit megtestesítő, európai pártcsaládoknak nevezett párttömörülések által alakított parlamenti csoportokban foglalnak helyet.

Az elmúlt évtizedekben a kontinens demokráciáinak többségében a kormányzati hatalmat két nagy politikai irányzat gyakorolta, és az ezeket megtestesítő – a konzervatív-kereszténydemokrata illetve a szociáldemokrata politikai elveket valló – pártokat tömörítő pártszövetségeknek voltak domináns európai parlamenti csoportjai. A jelenleg Európai Néppárt (Kereszténydemokraták) és a Szocialisták és Demokraták Progresszív Szövetsége elnevezésű két frakció együttesen szinte bármilyen, a Parlamenten belüli ügyet eldönthet. Többnyire persze egymás ellenzékei, de vannak megegyezési pontjaik. Ilyen ügy a Parlament elnöki posztjának betöltése, amelyről már jó ideje olyan megállapodást tartanak érvényben, amely szerint a ciklus első két és fél évében az egyik pártcsalád, a másodikban a másik tölti be az elnöki posztot.

A 2009-es választásokon kiemelkedően sok parlamenti helyet szereztek a néppárti képviselőjelöltek, 265-öt, szemben a szocialisták 184 mandátumával. Erős csoportot alkot a Liberálisok és Demokraták Szövetsége Európáért 84 hellyel, a Zöldek/Európai Szabad Szövetség is nehezen megkerülhető a maga 55 mandátumával, ha a két nagy frakció szembekerül valamilyen kérdésben.

Sajátos csoportosulás az Európai Konzervatívok és Reformerek képviselői csapata, 54 fővel, nem kevésbé az Európai Baloldal/Északi Zöld Baloldal 35 főt számláló frakciója. A kissé bizarr euroszkeptikus képviselőcsoportnak, a Szabadság és Demokrácia Európájának is van 32 képviselője. Az első választási eredmények szerint akkor 91 független képviselőből 27 az jelenleg is, a többiek csatlakoztak valamelyik frakcióhoz.

Végeredményben azt válaszolhatjuk kiinduló kérdésünkre, hogy vannak politikai pártcsoportosulások a Parlamentben, amelyek számos hasonlóságot és különbséget mutatnak a nemzeti törvényhozásokban működő pártokhoz és frakciókhoz képest.

Szlovákiában is van Tokaj-hegy?

Tokaj-hegy nincs, de Tokaj történelmi borvidéknek van olyan része, amely a mai Szlovákia területén fekszik. Az EU legutolsó döntése szerint a szlovákiai területen termelők is használhatják a „tokaji" eredetmegjelölést. Az elhúzódó vita tárgya ma már nem is a borvidék kiterjedése Szlovákiára, ezt hazánk elismeri, hanem a termékleírások különbsége, ami más-más minőségi követelményeket támaszt a két ország termelői számára. A magyar álláspont szerint alacsonyabb szlovákiai minőségi elvárások rontják a hazai márka értékét is az azonos jelölés esetén. A szlovák hatóságok több európai fórumon és intézménynél bejegyeztették megjelölési engedélyüket megelőzve Magyarországot, amelyet hazánk vitat, és kizárólagos magyar névhasználatot kíván bevezettetni. Bár már többször úgy tűnt, közel a megállapodás, a vita mind a mai napig nem zárult le, amellett, hogy részeredmények születtek, például a tokajinak tekintett szlovákiai termőterületeken is a magyar borászati szabályok érvényesek, így megszüntették a kétputtonyos aszúk termelését. A Tokaj borvidék Magyarország egyik nemzeti büszkesége, az ott termelt italok mennyisége ugyan külkereskedelmi szempontból kevés, de igen magas minőségi színvonala miatt fontos országimázs-építő is. A tokaji bor hírneve és márkája nemzetközileg elismert, éppen ezért a magas minőségű termelés és a márkanév hitelességének fenntartása kiemelt nemzeti érdekünk.

Mit jelent az Európai Szemeszter kifejezés?

Az Európai Szemeszter beindítása 2011-ben az európai uniós országok gazdaságpolitikájának összehangolására jött létre. Az egyes tagországok költségvetésének kialakítása továbbra is nemzeti hatáskörben marad. A legfőbb prioritásokat, amelyekre a nemzeti költségvetéseket föl kell fűzni, az EU szintjén határozzák meg minden év első felében, így a következő évi büdzsék tervezésekor ezeket már figyelembe lehet – sőt kell – venni. A prioritások mentén kell elkészíteni a normál esetben minden év áprilisáig benyújtandó középtávú gazdaságpolitikai terveket, az úgynevezett konvergenciaprogramokat is. A gazdasági válság és az euróárfolyam ingadozása új eszközök alkalmazására kényszeríti az *ECOFIN*-t (*Conseil pour les Affaires Économiques et Financières, Economic and Financial Affairs Council*, azaz a Pénzügyminiszterek Tanácsa). A válság megteremtette a beavatkozás legitimációját, támpontot adott a pénzügyi politika mélyítésére. A gazdasági válságra adott tagállami válaszok nem elégségesek, a közös piacon a kisebb tagállamok csak közös programmal fellépve tudnak megerősödni.

A gazdasági válság megszüntette azt a lehetőséget, hogy a tagállamok korlátlanul képesek legyenek magukat a piacról finanszírozni. Erősebb gazdasági kormányzásra és EU-szintű koordinációra van szükség. Az Európai Szemeszter látszólag egy tervezési folyamat, amelyben összehangolják a növekedési előrejelzéseket és kontrollálják a tagállamok költségvetési hiányát. Valójában ennél lényegesebb változást jelent az, hogy a tagállami parlamentek már nem gazdálkodhatnak korlátlanul. A választási években gyakran elengedték a költségvetési hiányt, ha kormányváltás van azért, ha nincs, akkor abban a tudatban, hogy az újabb négy év alatt majd kiegyensúlyozzák. Ez azt jelentette, hogy külső kölcsönökből jobb életszínvonalat igyekeztek teremteni a pártok, hogy növeljék támogatottságukat. A gazdasági válság megszüntette a korlátlan forrásszerzési lehetőséget, az Európai Szemeszter gátolja a külső és belső eladósodást, így egyetlen választása maradt a tagállami parlamenteknek: a folyamatos megszorító intézkedések és az adóterhek emelése.

Milyen magyar szereplők vannak jelen folyamatosan Brüsszelben?

A magyar érdekcsoportok számos brüsszeli szervezetben vannak jelen már most is. Az uniós ernyőszervezet *Businesseurope* tagjai között megtalálhatjuk a Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetségét. A legkülönfélébb hazai mezőgazdasági szervezetek, mint a Magyar Agrárkamara vagy a Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Országos Szövetsége jelen vannak a *Committee of Agricultural Organizations in the European Union*-ban. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara tagja az európai ernyőszervezet *Eurochambers*-nek. Komoly elismerés volt, amikor Hernádi Zsoltot, a MOL elnök-vezérigazgatóját beválasztották a *European Round Table of Industrialists* tagjai közé.

A magyarországi megyék jelen vannak az uniós szervezetben, amelynek neve *Assembly of European Regions*. A főváros a brüsszeli székhelyű *Eurocities* szervezet munkájában vesz részt. A fogyasztóvédelem, környezetvédelem területén is képviseltetve vannak a magyar szövetségek, egyesületek Brüsszelben. Ugyanez elmondható a hazai szakszervezetekről is, amelyek tagjaivá váltak az európai ernyőszervezeteknek.

Az európai csúcsszervezetekben való részvételtől eltekintve azonban látni kell, hogy a magyarországi gazdasági szereplők csak elvétve jelennek meg a brüsszeli döntéshozatal során, valamint csak egy-két magyarországi vállalkozás engedheti meg azt magának, hogy állandó brüsszeli irodát tartson fent, ilyen piaci szereplő például a Mol Nyrt.

Magyar lobbistákkal (→ 51), tanácsadókkal természetesen lehet találkozni Brüsszelben. Időről időre kapnak is megbízásokat magyar partnerektől, de távolról sem ez a meghatározó a tevékenységi körükben.

Ez összefüggésben lehet azzal is, hogy hiába vagyunk 2004 óta uniós tagállam, a magyar közpolitika mind ez idáig adós maradt azzal, hogy az uniós törekvések, folyamatok iránt fogékony hazai környezetet alakítson ki. Sem a kormányzatnak, sem a médiumoknak nem sikerült azt a vállalást teljesíteniük, hogy úgy mutassák be az unióban zajló politikai és gazdasági folyamatokat, mint

amelyek minden aspektusukban hatással vannak Magyarországra, és meghatározzák a magyar fél politikai és gazdasági lehetőségeit az integráció során.

Kik és miben partnerei az uniónak a Keleti Partnerségben?

Az Európai Unió 2004-es és 2007-es bővítéseivel teljesen átalakult a közösség határa. Ezért már 2004-től elindult egy teljesen új, „szomszédságpolitika" névre hallgató folyamat (→ 68). Ennek a keleti határokon most már egyértelműen az egykori Szovjetunió utódállamaival kell számolnia.

A korábbi szovjet „tagállamok" közül az észak-európai tradíciójú balti köztársaságok már a keleti bővítéssel bekerültek a közösségbe. A többi, még egyértelműen európainak számító volt szovjet országgal viszont jóval bonyolultabb kapcsolatokat ápol az unió.

Teljesen külön kérdés az Oroszországhoz fűződő viszony. Sem az unió, sem Oroszország nem gondolkodik a tagsági státuszban, ez egyszerűsít bizonyos kérdéseket. Viszont erős egymásrautaltsági elemek vannak ebben a kapcsolatban, különösen az energiaellátás területén. De a biztonságpolitikai kérdések sem mellőzhetőek, ahogy a gazdasági kapcsolatok alakulása sem. Ezért az EU és Oroszország egy intézményesített, speciális kapcsolatrendszert, tárgyalási menetrendet működtet, de Oroszország nem tartozik a Keleti Partnerség rendszerébe.

Hat állammal alakította ki a szomszédságpolitikai partnerségnek ezt formáját az unió: Fehéroroszország, Ukrajna, Moldova, Grúzia, Örményország és Azerbajdzsán alkotja az érintettek csapatát. Külön mindegyik ország hatalmas problémahalmazt jelent, nem is beszélve az egymás közötti konfliktusokról (pl. örmény–azeri viszály), továbbá Oroszország legkülönfélébb jelenlétéről és befolyásáról mindegyiküknél. Ezeket a tényezőket mind figyelembe véve igyekszik az unió – saját eszköztárát igénybe véve – hatással lenni az érintett államokra a közösségi értékeket illetően, egyelőre összességében inkább kevesebb, mint több sikerrel.

Horgászhatok-e magyar horgászengedéllyel az EU bármely országában?

Önmagában nem. Ahogy hazánkban is, ahol öt különböző dokumentum birtokában horgászhatunk legálisan, az unióban is különböző okmányokkal kell rendelkeznünk. Ráadásul ezek – a helyi természeti sajátosságok miatt (fajtakorlátok, méretkorlát, tilalmi idők stb.) – tagállamonként eltérőek. Létezik ugyan európai engedély, de ez csak az alapvető horgászati ismeretek meglétét bizonyítja, ezenkívül azonban eltérő területi, időszaki engedélyek szükségesek. A nemzeti szabályozás fenntartása és az egységesítés elkerülése indokolt, mivel igen nagyok a környezeti különbségek még Európán belül is, gondoljunk a déli államok és a skandináv élővizekben található halfajták sokszínűségére és a velük kapcsolatos információk tömegére, amelyek ismerete a sportszerű és a természetet tisztelő hobbi űzéséhez elengedhetetlen. Mindannyiunk érdeke a biológiai sokféleség fenntartása, a természet védelme!

Kizárhatják-e Görögországot az euróövezetből?

Ennek kicsi az esélye. Görögország gazdasági problémájának egyik oka, hogy az euró (→ 15) bevezetésének nem voltak meg a feltételei, a csatlakozáskor megadott adatok nem feleltek meg a valóságnak. A görög gazdaság nem volt felkészülve a nyitott piaci versenyre, hiszen gazdaságát nem tudta modernizálni, szerkezeti reformokat nem tudott végrehajtani. Sokkal rosszabb helyzetben lenne, ha nem a közös pénz lenne a fizetőeszköz az országban, hiszen az euró stabilitásának megőrzéséért extra terheket vállaltak az eurót használó országok és pénzügyi segítséget nyújtottak Görögországnak, amelyet a piac már nem finanszírozott volna.

Az országban kialakult jövedelmi viszonyoknak és életszínvonalnak nem voltak meg a gazdasági feltételei, nagyrészt hitelből történt a gazdasági és az életszínvonal-növekedés. A megtakarítások nagy része is euróban van, amely a tőke szabad mozgása miatt, már nem vezethető ki az euróövezetből. Kényszerpálya alakult ki, a közösség államainak kölcsönözniük kell Görögországnak, amelynek gazdasági szerkezetváltással, a kiadások visszafogásával, az

adók növelésével vissza kell fizetnie a kapott kölcsönöket. Nagy erőpróbája ez az euróövezetnek, hiszen el kell magyarázni a német lakosoknak, hogy az ő pénzüket a gazdasági válság ellenére is kölcsön kell adni a görögöknek, illetve el kell magyarázni a görög kormánynak, hogy a lakosoknak többet kell dolgozniuk kevesebb fizetésért, hogy tudják törleszteni a kölcsönöket. A legnagyobb görög bevételi forrás a turizmus, amely a 2008-as pénzügyi válság után ráadásul jelentős veszteséget szenvedett a legtöbb tagországban bevezetett gazdasági megszorítócsomagok miatt.

Ki az unió „külügyi főképviselője"?

Az Európai Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének intézményét a Lisszaboni Szerződés (→ 67) hozta létre. A tisztet 2009 óta *Cathrine Ashton* brit politikus tölti be, mandátuma öt évre szól. A tisztség létrehozását azért szorgalmazták az unióban, hogy az EU egységesebb fellépéssel jelenjen meg világpolitikai fórumokon, általában a világpolitikában (→ 13), hogy legyen az Európai Uniónak egyfajta arca a nemzetközi tárgyalások során. A főképviselői funkció létrehozásával egy személyben lehet megjeleníteni az uniós külkapcsolatok – korábban különböző biztosok között megosztott – gazdasági és politikai ágát.

Cathrine Ashton nemcsak az unió külügyi főképviselője lett, hanem *José Manuel Barroso* elnök mellett betölti az Európai Bizottság (→ 88) alelnöki posztját is, valamint elnökli az unióban működő Általános Ügyek és Külkapcsolatok Tanácsát. A főképviselő munkáját segíti a 2010-ben létrehozott Európai Külügyi Szolgálat. A szolgálatnál mintegy hatezer munkatárs dolgozik, nagyobb részük uniós tisztviselő, kisebb hányaduk pedig a tagállamok diplomáciai szolgálatai által kirendelt munkatárs. Az Európai Külügyi Szolgálat létrehozása mellett szóló egyik legkomolyabb érv az volt, hogy csak a segítségükkel hozható létre a külügyi főképviselő munkáját segítő uniós diplomáciai hálózat.

Jogos a kérdés, hogy miért nem az unió külügyminiszterének hívják Cathrine Ashtont, miért kell a bonyolult külügyi és biztonságpolitikai főképviselő titulust használni? A válasz ismét az unió természetében rejlik: a döntéshozók azon a véleményen voltak,

hogy a „külügyminiszter" elnevezés esetén konfliktusok alakulhattak volna ki a tagállamok külügyminisztereivel, és az a vád érhette volna az uniót, hogy elvenni szándékozik a tagállamok külpolitikai szuverenitásából. Nemcsak a névválasztás során kötöttek kompromisszumot, hiszen a főképviselő mozgásterét is leszűkítették az európai vezetők, amikor úgy döntöttek, hogy a főképviselő csak olyan álláspontot képviselhet nemzetközi fórumokon, amely mind a huszonhét uniós állam közös álláspontja.

Nem véletlen talán – mindezek ismeretében –, hogy a külügyi főképviselő eddigi munkája során nem tudott átütő sikereket elérni.

Átok vagy áldás lenne a török csatlakozás?

A török csatlakozás évtizedek óta húzódó története mögött mélyen szántó viták dúlnak a közösségben és azon kívül is. Az európaiságát bizonyítani igyekvő török politikai és gazdasági elit már történelminek nevezhető periódust tudhat maga mögött a bővítési folyamat különböző fázisaiban.

A török és az uniós gazdaság összefonódása sokkal mélyebb, mint azt a laikusok gondolják. Vámunió, nagy volumenű és arányú kereskedelmi forgalom jellemzi a viszonyt már a múlt század utolsó szakasza óta. A törökországi Európa-párti erőket sokszor érte már nagy csalódás, ráadásul minden közösségi halogatás rontja otthoni esélyeiket.

A török csatlakozás támogatói sem vitatják, hogy minden más tagfelvételhez képest mások lennének azok a hatások, amelyek ezt a lépést kísérnék; de egy demográfiai szerkezetében fiatal társadalom kerülne be a drámaian öregedő unió vérkeringésébe. A nyugat-törökországi egyetemek és tudományos centrumok jó része világszínvonalú, és sokkal jobban finanszírozott, mint a kelet-közép-európai vezető intézmények. Versenyképes vállalkozások ezrei működnek az országban.

Ugyanakkor egy zömében iszlám lakosságú világi állam belépése kétségtelenül bonyolult problémákat jelentene. Hasonlóképpen konfliktusok forrása lehet az ország nagy népessége, amely átrendezné azokat a döntéshozatali arányokat több intézményben is,

amelyek függnek a lakosság létszámától. Különösen a kohéziós politikában valamint a közös agrárpolitikában és a vidékfejlesztésben okozhatnának földcsuszamlást a nagy fejletlen anatóliai területekkel kapcsolatos támogatási igények. Számos aggály merült fel a tekintetben is, hogy Törökország több olyan szomszédja is az unió szomszédjává válna a csatlakozással, amelyekkel kapcsolatban nem minden alap nélkül vannak fenntartásaik a tagállamok politikusainak (pl. Irán).

Mi a közös bennük: a vizek védelme, a környezet állapota, légszennyezés, városi környezeti ártalmak?

Mindegyik kérdés része az átfogó európai környezetvédelmi politikának. Bár az EU alapításakor még nem volt napirenden a környezet állapota és védelme, a későbbiekben egyre nagyobb hangsúly helyeződött rá. A környezetszennyezés és következményei már az 1970-es években rávilágítottak, hogy az élhető környezet, a fenntartható fejlődés biztosítása nem lesz lehetséges közös fellépés nélkül. Ma már több mint 200 jogszabály foglalkozik a témával, miután az Amszterdami Szerződés (→ 76) úgy rendelkezett, hogy a környezetvédelmet valamennyi közösségi politikába, szakterületbe integrálni kell. A Közösség a környezetvédelmen a klímaváltozás elleni harcot érti a leginkább, felismerve, hogy szinte minden szennyezés hatással van a klímaváltozásra. Az egyértelmű cél, hogy a légköri felmelegedés ne érje el a két fokot, mivel e fölött a klímaváltozás visszafordíthatatlan, és jelenleg nem látjuk előre a következményeit. Ahhoz, hogy ez ne történjen meg, globális változások szükségesek, és az unió fel is vállalja a vezető szerepet, amikor a legnagyobb vállalásokat teszi a világ vezető hatalmai közül (lásd a *20+20+20 célt*, → 90). Természetesen más szakterületeken is védik a környezetet, mivel a fenntartható jövő szempontjából a biológiai sokszínűség (az állat- és növényfajok számának fenntartása), a természeti erőforrások (víz, termőföld stb.) védelme elengedhetetlen. Az EU ezeket a témákat egyre szigorúbb szabályozásokkal kezeli, részletesen kidolgozva a légszennyezési határértékeket, a felszíni és talajvizek normáit, a zajártalom megengedett értékeit különböző területeken, a hulladékkezelés módjait, a vegyi anyagok használatát. A fejlesztésekre külön alapot hozott létre az EU: minden ilyen irányú beruházást a *Life* program finanszíroz (ciklusonként eltérő névvel), és az elmaradottabb tagállamok nagy környezetvédelmi projektjeit a Kohéziós Alapból is támogatja. A nagyszámú feladat és szerep koordinálására és szervezésére külön szervezetet is létrehoztak, amely az Európai Környezetvédelmi Ügynökség névre hallgat, és amely hazánkban is társalapítója volt a Regionális Környezetvédelmi Központnak. Ez utóbbi 17 kelet-európai ország környezetvédelmében vesz részt tevékenyen. Az unió többéves környezetvédelmi akcióprogramokon keresztül éri el céljait, amelyek alapján a tagállamok nemzeti terveket készítenek és hajtanak végre az adott ciklusban. Ma a 7. ilyen terv előkészítése zajlik, az első 1973-ban lépett életbe. Már a korai akciótervek rögzítették a legfontosabb alapelveket, amelyek napjainkig meghatározzák a döntéseket: az elővigyázatosság elve (a környezeti ártalmakat tudatosan meg kell előzni), a szennyező fizet elve (a környezeti kár költségeiért a kár okozója felel), a fenntartható fejlődés elve (a ma szükségleteit úgy kell kielégíteni, hogy a következő nemzedékek is élhessenek) és a globális együttműködés és felelősség elve (mindenki felelős a környezetéért és a közös fellépésért). A kérdésben felvillantott problémák kezelésében is ezek az alapgondolatok jelennek meg, hangsúlyozva az európai lakosság közreműködésének és elhivatottságának fontosságát.

Kell valamilyen adót fizetnem, ha interneten vásárolok uniós országból?

Az Európai Unióban nincsen egységes forgalmiadó-kulcs, a Tanács 2006/112/EK irányelvében határozza meg a hozzáadottérték- adóra (Value Added Tax, VAT) vonatkozó szabályokat. Ennek értelmében a Magyarországon érvényes általános forgalmi adó (áfa) mértéke nem lehet alacsonyabb, mint az adóalap 15 százaléka.

Az Európai Unióban már a kezdetek óta meghatározó az ún. 4 szabadság elve, amely a négy (elsősorban) gazdasági elem tagállamok közti szabad mozgását jelenti (→ 82). A négy szabadság egyike az áruk szabad áramlása, amely elv szerint az áruk az unió

határain belül korlátozás nélkül áramolhatnak. Az internes vásárlás mára az áruk szabad mozgásának legjobb példája, hiszen az átlagember számára így valósul meg közvetlenül az áruk tagállami határokon átívelő mozgása.

Az unió adópolitikájának egyik legfontosabb alapelve az ún. *kettős adóztatás* elkerülése, vagyis hogy egy termék, szolgáltatás, munkabér vagy nyugdíj esetén elkerüljék, hogy két tagállamban is kelljen adózni. A másik tagállamból történő online vásárlás esetén ez az ún. „távolsági értékesítés": a vásárlónak csak egyszer, a vásárlás helye (a vásárolt termék vagy az eladó) szerinti tagállamban kell megfizetnie a forgalmi adót. A szabályozás néhány kivétellel (új és használt gépjárművek, illetve Magyarország esetén a 35 ezer eurót meghaladó kifizetések esetén) nem korlátozza az értékesítést, így sem bevallási, sem adózási kötelezettség nem terheli a vásárlót.

Az internetes vásárlás másik fontos aspektusa a fogyasztóvédelmi szabályozás. Az áfa/héa-fizetés kérdésének vonatkozásában a legfontosabb, hogy az eladónak (apróhirdetés feladója, online aukciós oldal, webáruház) egyértelműen fel kell tüntetnie, hogy a megjelenített ár tartalmazza-e a forgalmi adót, vagy sem.

Az Európai Unión kívüli országból interneten megrendelt áruk 22 euróig – közel 6200 forintig – vámmentesek, efölött azonban adófizetési kötelezettség keletkezik. Az online kereskedelem terjedése miatt ma már sokan rendelnek külföldről, az év végi ünnepek előtt pedig ez a tendencia jelentősen felerősödik. Az ilyen termékek behozatalának szabályai azonban kevésbé ismertek. Ha az áruk az Európai Unión kívülről, például Kínából, az Egyesült Államokból, Kanadából érkeznek, azokat kötelező vámkezeltetni.

A megrendelt áruk beszállítása jellemzően postai, gyorspostai szolgáltató igénybevételével történik, így a vámkezelést a szolgáltató elvégzi a címzett nevében. Adófizetési kötelezettség akkor keletkezik, ha az interneten megrendelt áruk értéke meghaladja a 22 eurót. Amennyiben a bejelentett áru értékével kapcsolatban kétség merül fel, úgy a valós áruérték megállapítása érdekében számla, átutalási megbízás, megrendelés benyújtása is megkövetelhető. Egyes áruk behozatala korlátozás alá esik, hamis termékek például postai úton sem hozhatók be az országba, és nem vámkezelhetőek a kábítószerek. A gyógyszerhatóanyagot tartalmazó készítmények

vámkezeléséhez a Gyógyszerészeti és Egészségügyi Minőség- és Szervezetfejlesztési Intézet (GYEMSZI) engedélye szükséges, a nemzetközileg védett növények és állatok, illetve ezekből készült vagy ezeket tartalmazó termékek pedig csak külön engedéllyel hozhatók be.

Mi a „demokratikus deficit"?

A demokratikus deficit kifejezést kétféle értelemben szokták használni az unió vonatkozásában: egyrészt arra a tényre hívja fel a figyelmet, hogy az Európai Parlament (→ 84) nem rendelkezik olyan széles körű jogosítványokkal a közös intézmények ellenőrzésére, mint a nemzeti parlamentek a saját kormányaik felett, így nem is tud magas fokú demokratikus ellenőrzést gyakorolni. Van azonban egy másik, általánosabb jelentése is a demokratikus deficit kifejezésnek, ha az unióról beszélünk, ez pedig azt a széles körű vélekedést jelenti, hogy a Brüsszelben hozott döntések a polgároktól messze születnek, és ezeket a döntéseket az európai polgároknak nincsen módjuk befolyásolni, sőt tiltakozási lehetőségeik sincsenek e döntésekkel szemben.

A valós helyzet azonban egyáltalán nem ennyire borús, hiszen az uniós tagállamokban élő állampolgárok számos fórumhoz fordulhatnak vélt vagy valós panaszaikkal. Az Európai Bizottságban (→ 88) önálló biztos felügyeli a jogérvényesülést, az alapvető jogokat és az uniós polgársággal kapcsolatos kérdéseket. Ez a biztos jelenleg a luxemburgi politikus, *Viviane Reding*. Az ő hivatalához lehet fordulni abban az esetben, ha a panaszos szerint ezen területeken sérelmet szenvedtünk el. A hivatal minden egyes megkeresést kivizsgál, és értesítik a levél íróját a vizsgálat eredményéről.

A panaszosnak országa képviseletében lehetősége van megkeresni az Európai Parlamentben helyet foglaló képviselőket is. A parlamenti politikusok továbbküldhetik a megkereséseket az illetékes biztoshoz, és választ kérhetnek a Bizottságtól. A biztosok kötelesek válaszolni a parlamenti megkeresésekre, illetve nyilvánosságra is kell hozniuk válaszaikat.

1995 óta működik az unióban az európai ombudsman intézménye, Strasbourgban. Az ombudsman az európai magánszemélyek

uniós intézmények elleni panaszait vizsgálja ki. Az ombudsmant az Európai Parlament választja öt évre, mandátuma egyszer meghosszabbítható. Jelenleg a görög *Nikiforos Diamandouros* tölti be a tisztséget. Hivatala 2010-ben 2600 megkeresést dolgozott fel, az esetek mintegy felében sikerült kompromisszumos megoldást találnia az ombudsmani hivatalnak.

A luxemburgi székhelyű Európai Bírósághoz (→ 64) is fordulhat az a magánszemély, aki úgy érzi, hogy valamely jogszabály, intézkedés ellentétes az uniós joggal. Az Európai Bíróság döntései nemcsak az uniós intézmények számára rendelkeznek kötelező erővel, a tagállamok is kötelesek végrehajtani az ítéletben megfogalmazottakat.

Végül nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy a sokat emlegetett Lisszaboni Szerződés (→ 67) óta az európai polgárok meghatározott csoportja jogszabályok létrehozását is kezdeményezheti az unióban. Ehhez mindössze az szükséges, hogy egymillió aláírást gyűjtsenek össze a kezdeményezők, és az aláírók között az uniós tagállamok legalább egynegyede képviselve legyen.

Milyen hierarchia van a közösségi intézmények között?

Az intézményi rendszer az Európai Unióban nem hierarchikus abban az értelemben, hogy a döntéshozó szervek között nincs általános alá-fölé rendeltségi viszony. A közösségi politikai hatalom megosztásának elve vezérelte a tagállamokat az intézményi szerkezet kiépítésekor. Ennek során korlátozott mértékben lehetett alkalmazni a nemzetállamokban szokásos az államhatalmi ágak közötti hatalom megosztására irányuló alapelveket. A kiegyensúlyozottságnak, ha úgy tetszik, a fékek és ellensúlyok rendszerének mátrixszerűen kellett szerveződnie. Egyrészt a kormányköziség és a nemzetek felettiség, másrészt a politikai döntéshozatal (→ 48), a jogalkotás és a jogalkalmazás tényezőit kellett egyetlen struktúrába rendezni.

Ha csak az öt alapvető intézményt nézzük, akkor az Európai Tanács kormányközi és kizárólag politikai döntéshozó, a Tanács kormányközi és jogalkotó, a Parlament nemzetek feletti és jogalkotó, a Bíróság nemzetek feletti és jogalkalmazó, a Bizottság nemzetek

feletti, jogszabály-előterjesztő és jogalkalmazó. Legalább ennyire fontos, hogy az alapszerződések a folyamatokon belül is kiegyensúlyozó, egymást fékező és korlátozó jogosultságokat adnak az egyes szerveknek.

A jogalkotásban a Bizottságnak majdnem teljesen kizárólagos az előterjesztési joga, de nincs jogalkotási jogosultsága, amely viszont ma már alapvetően együttesen illeti meg a Tanácsot és a Parlamentet. Ahol viszont még egyedüli jogalkotó a Tanács, ott a tagállamok kontrollja alatt áll, a Parlamentnek is van valamilyen (többnyire egyetértési) jogosultsága, és az előterjesztési jog itt is kizárólagosan a szupranacionális Bizottságot illeti meg. Ezért mondhatjuk, hogy nincs hierarchia az unió alapintézményei között.

Hol találhatók *Natura 2000* területek hazánkban?

Az ország minden részén. Az Európai Unió által létrehozott *Natura 2000* egy olyan összefüggő európai ökológiai hálózat (→ 42), amely a közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok, vadon élő állat- és növényfajok védelmén keresztül biztosítja a biológiai sokszínűség megóvását, és hozzájárul kedvező természetvédelmi helyzetük fenntartásához, illetve helyreállításához. A jogszabályok fő célkitűzése a biológiai sokféleség megóvása, a fajok és élőhelytípusok hosszú távú fennmaradásának biztosítása természetes elterjedésük szinten tartásával vagy növelésével. A jogszabályok alapján a területek kijelölése a tagállamok saját hatásköre; szakmai alapon, országos, átfogó felmérések figyelembevételével történt. A Bizottság csak akkor tesz észrevételt, ha a kijelölés hiányos, ez esetben a tagországot az adott faj vagy élőhelytípus tekintetében újabb területek kijelölésére kötelezi. A hazai Natura 2000 területek, „a különleges madárvédelmi területek és a különleges természetmegőrzési területek" mintegy 1,95 millió hektárt tesznek ki, amely az ország területének több mint 21 százaléka. A Natura 2000 hálózat részben a védett természeti területek már meglévő hálózatára épül, de eddig még nem védett területek is részét képezik. Ez a folyamat igaz a védett fajokra is, lényegében az eddig is védett fajtákat sorolja fel a kijelölés, de számos olyan, nálunk nagy számban előforduló faj is védelem alá került, amelyek egyedszáma az

unió nyugati felén megritkult. Figyelembe véve hazánk egyedülálló természeti adottságait és a természeti értékek legtöbb nyugat-európai országénál jobb megőrzöttségét, a hazai területkijelölés nagysága valamivel az EU átlag fölötti.

Mit keres egy euroszkeptikus párt az Európai Parlamentben?

Elsősorban pénzt és információt. Az eddigi európai parlamenti választások tapasztalata az, hogy a közösségi politika távolabb van a választópolgártól, mint a tagállami, ez alacsonyabb részvételhez vezet. Alacsonyabb részvétel esetén jobb esélye van kis pártoknak a mandátumszerzésre. Ugyanakkor kiváló lehetőség a párt megjelenítésére a sajtóban és a hirdetési felületeken. Így fordul elő, hogy sok párt unióellenes mondanivalóval kampányol azért, hogy bekerülhessen az Európai Unió Parlamentjébe. Az euroszkeptikus pártok ritkán alakítanak frakciót (ha sikerül is, csak kis létszámút), hiszen az unióellenes pártok sok esetben nacionalista pártok, ami korlátozza az együttműködési lehetőségeket. Nehezen képzelhető el a magyar, román vagy a szlovák nacionalista pártok együttműködése, hiszen mandátumaikat nagyrészt ellenségképzésüknek köszönhetik. Ugyanakkor az EP-szerepléssel igyekeznek minél több forrást és médiafelületet biztosítani pártjaiknak, hogy ezzel erősítsék támogatottságukat a küldő országokban.

Hogyan születik meg egy-egy politikai vagy gazdasági döntés az unióban?

A brüsszeli döntéshozatal egy rendkívül sokszereplős és bonyolult folyamat. Az európai jogszabályalkotásban egyaránt részt vesz a Tanács, a Bizottság és a parlament is. Egy-egy jogszabálytervezet elfogadásához azonban nemcsak a brüsszeli színtéren kell aktivitást kifejteni, hanem az uniós tagállamok nemzeti terepén is minden esetben le kell folytatni a szükséges egyeztetéseket. Hiszen például a miniszterek a Tanács ülésein a nemzeti álláspontot kell, hogy képviseljék, ehhez pedig elengedhetetlen, hogy az adott ország piaci szereplőivel is egyeztessenek.

Az előbb említett egyetlen körből sem hagyhatók ki az érdekcsoportok, a lobbisták (→ 51), akik mind Brüsszelben, mind az adott országban megteszik a szükséges köröket. Nemcsak a Bizottság tisztviselőinek adják át saját szakértői anyagaikat, hanem a nemzeti álláspont kialakításáért felelős szakminisztériumok munkatársait is minden alkalommal megkeresik. Sokszor olyan kérdések szabályozásáról van szó Brüsszelben, amelyek jellege elengedhetetlenné teszi a különböző piaci szereplők koalíciókötését is egymással egy-egy kardinális területen.

Az unióban működő Gazdasági és Szociális Bizottságon keresztül is véleményt alkothatnak az érdekcsoportok. E testületben az európai munkaadók, munkavállalók és más érdekképviseletek foglalnak helyet. A tagokat, amelyek száma 344 fő, a nemzeti kormányok jelölik és a Tanács nevezi ki őket. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a Tanácsnak, a Bizottságnak és a Parlamentnek is tanácsadó szerve, évente mintegy 170 szakértői véleményt hoz nyilvánosságra. A Régiók Bizottsága is az unióban működő tanácsadó szerv, tagjai a helyi és regionális hatóságokat képviselik Brüsszelben. A Régiók Bizottsága 344 tagból áll, akiket a nemzeti kormányok jelölését követően a Tanács nevez ki.

E formális lehetőségek mellett még rengeteg informális lehetőség van arra, hogy a brüsszeli döntéshozatalban hallassa a hangját az, akit a szabályozandó kérdéskörök érintenek. Találkozhat az országát az unióban képviselő parlamenti képviselőkkel, vagy azok munkatársaival, megbízhat egy lobbiügynökséget, petíciót nyújthat be, amennyiben összegyűjtött egymillió aláírást, vagy tüntetést is szervezhet a Bizottság épülete előtt.

Kik az EU bevándorlói?

Fél évtizeddel ezelőtt, 2007-ben az Eurostat (→ 69) egy demográfiai jelentéssel sokkolta az összes intézményt és politikust a népességi kilátások bemutatásával. Ebből kiderült, hogy a tagállamok csaknem mindegyikében egyértelmű a népességfogyás, csökken a természetes szaporulat, több országban a bevándorlás tart fenn viszonylagos egyensúlyt. Az új tagállamok zöme nagyon rosszul teljesít demográfiailag, de még a korábban belső önreprodukcióra

képes, túlnyomórészt katolikus népességű országokban is csökken a népesség. A mai csökkenési ütem linearitása esetén 2050-re akár 50 millióval kevesebb lakosa lehet az integrációnak, mint jelenleg.

Mindenki tisztában van vele azonban, hogy önmagában a gyermekvállalást ösztönző intézkedések alkalmazása nem elég. Ezért felgyorsult egy lehetséges közösségi bevándorlási politika kidolgozása, amelyben természetesen súlyos konfliktusokat kellene megoldani. Különösen a 2008-as francia elnökség idején ambicionálta Sarkozy elnök új megoldások alkalmazását. A legnagyobb probléma, hogy jelenleg az EU-ba érkező bevándorlók – többnyire afrikaiak – képzettségi-végzettségi megoszlása nagyon rossz. Míg az USA-ba bevándorlók 55 százaléka felsőfokú végzettségű, addig ez az Európát választóknál mindössze 5 százalék, 85 százalékuk pedig teljesen képzetlen. Ez volt az egyik indoka a „kék kártya" bevezetésének, amellyel ma egy legális, képzett bevándorló két évig dolgozhat egy tagállamban, utána pedig három éven át az egész közösségben.

Foglalkoznak-e kisebbségi kérdésekkel az EU-intézmények?

Az európai regionális szervezetek, különösen az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) és az Európai Tanács igen aktívan foglalkoznak kisebbségekkel kapcsolatos kérdésekkel. A közösség elsősorban gazdasági együttműködés, amely az együttműködés folyamatos mélyítésével párhuzamosan csökkenti a tagállamok önálló mozgásterét. Nehezen fogadnák el a tagállamok, ha ezzel párhuzamosan, kisebbségi autonómiák biztosításával az EU tovább gyengítené a tagállami kormányok mozgásterét. Emiatt közösségi szintű, a tagállamok számára kötelező, kisebbségi jogokkal kapcsolatos szabályokról nem beszélhetünk.

1994-ben elfogadásra került a Regionális és Kisebbségek Európai Kartája, amely megfelelő jogi alapot biztosít a kisebbségi nyelvek védelmére. A Parlament felhívta a Tanács és a Bizottság figyelmét arra, hogy biztosítsanak megfelelő költségvetési keretet a kevéssé használatos nyelvek védelmére, valamint indítsanak több éves akcióprogramot. A Kevéssé Használatos Nyelvek Európai Hivatala

(*European Bureau for Lesser-Used Languages*, EBLUL) már 1982-től működik.

1999-től a Bizottság újabb programot indított a kisebbségi nyelvek oktatásának minőségi fejlesztésére. A *Mercator*-program négy kutatóintézetet tömörít, amelyek interdiszciplináris kutatásokkal és képzésekkel, a média és a kisebbségi nyelvek kapcsolatával, illetve a nyelvi vonatkozású jogalkotással foglalkoznak.

Kik a lobbisták és mit csinálnak Brüsszelben?

Brüsszel az amerikai főváros, Washington DC mellett mára a lobbivilág második központja lett. Mindenki jelen akar lenni az unióban, legyen az multinacionális vállalat vagy középvállalkozás, szakszervezet vagy szakmai szövetség, környezetvédő szervezet vagy korrupcióellenes egyesület. Az előbb felsorolt szervezetek, személyek mind érdekérvényesítéssel foglalkoznak, de lobbistáknak hívjuk azokat az ügynökségeket, ügyvédi irodákat is, amelyek valamely megbízó kérésére vannak jelen Brüsszelben.

Az elmúlt húsz év során folyamatosan nőtt az aktív érdekérvényesítők száma az unió központjában, az Európai Bizottság számításai szerint számuk mára meghaladta a tizenötezret, s mivel az érintettek nem kötelesek regisztráltatni magukat, szinte biztosak lehetünk abban, hogy számuk a valóságban még magasabb. A legfontosabb érdekcsoportok Brüsszelben az üzleti csoportok, a szakmai szervezetek, a szakszervezetek, a civilszervezetek, a regionális-területi szövetségek és végül a klasszikus lobbiügynökségek.

Az általuk vezetett irodák általában az uniós intézményekhez térben is közel helyezkednek el, céljuk a döntéshozók ellátása információkkal, és a meggyőzésük. Az európai parlamenti képviselők és az uniós hivatalokban dolgozók igénylik is a lobbistáktól nyerhető tájékoztatást. Ez részben azzal magyarázható, hogy a parlamenti képviselők – összehasonlítva a nemzeti törvényhozásokban helyet foglaló politikusokkal – sokkal kisebb stábbal rendelkeznek, illetve sokkal több kérdéskörrel kell foglalkozniuk munkájuk során. Érdemes azt is kiemelni, hogy a Parlamentben esetenként olyan bonyolult kérdésekről döntenek a képviselők – vegyi technológia, élelmiszer-biztonság, környezetvédelem –, hogy szakértelem hiá-

nyában egyszerűen nem tudnak felelős döntést hozni. Így az érdekérvényesítőktől kapott információk rendkívüli mértékben megkönnyítik munkájukat. Ugyanez igaz a bizottsági munkatársakra (→ 85), akiknek sokszor úgy kell európai szabályozókat kidolgozniuk, hogy az elfogadható legyen mind a huszonhét tagállam számára, az állampolgároknak és a piaci szereplőknek egyaránt. A feladat teljesítését rendkívüli mértékben megkönnyíti, ha hasznosítható adatokhoz, információkhoz juthat az eurokrata az érdekcsoportokon keresztül.

Gyakori vád volt az elmúlt időszakban az unióban, hogy nem tisztázott az érdekcsoportok háttere, nem lehet tudni, kinek az érdekében dolgoznak egyes lobbiügynökségek. A Bizottság érzékelte a problémát, és 2008-ban létrehozott egy adatbankot, ahová az érdekcsoportok feltölthetik a szervezetükkel, megbízóikkal, költségvetésükkel kapcsolatos információkat, így követhetővé válik, hogy mely szervezet kinek az érdekében lép fel valójában. Az adatbankban való részvétel azonban nem kötelező az érdekcsoportoknak, nem véletlen tehát, hogy eddig mindössze négyezer érdekérvényesítő „tárta fel a kártyáit", és ennek is az egynegyede a civil szektort képviseli Brüsszelben.

Mitől „szupranacionális" a Bizottság?

Az Európai Unió társadalmával (tagállamokkal, közintézményekkel, vállalatokkal, civilszervezetekkel, állampolgárokkal) kiemelkedően a legnagyobb felületen érintkező közösségi intézmény az Európai Bizottság (→ 88). Az európai integrációban ez a belső szervezeti egység a leginkább semmi máshoz sem hasonlítható konstrukció, akár történelmileg, akár a mai világ nemzetközi szervezetei szempontjából nézzük felépítését és működését. Ennek oka, hogy ez az intézmény a sajátos, európai integrációs szupranacionalitás megtestesítője, a teljesen unikális közösségi jog keletkezésének szakmai-szervezeti háttere, az Európai Unió jogának legfőbb őre és egyben egyik legfontosabb megvalósítója is.

A Bizottság egy olyan testület, amely alapvetően tagállami politikai/szakmai szereplőkből áll össze, de akik a tagjaivá válnak, kinevezésük pillanatától nem egy országért, nem is egy politikai csoportosulásért, hanem egy szakmai területért felelnek. Nem úgy végzik ezt a munkát, mint a specializált szakemberek, mint egy-egy mérnök, jogász vagy orvos, még csak nem is úgy, mint egy vállalati menedzser, hanem mint a közösségi politikai érdekek irányítási feladatokkal megbízott képviselői, akik egy testület tagjai. Ha valaki bizottsági tag lesz, azaz uniós biztossá válik, akkor hivatali idejére maga mögött kell hagynia mindenféle hivatalos elfoglaltságát, politikai és szakmai pályafutását, semmiféle más jövedelemszerző tevékenységet nem folytathat (nincs is rá szüksége), kizárólag a testületben rábízott feladat ellátására kell koncentrálnia szakmai szempontok alapján. Az érintettek döntő többségének ehhez megszokott környezetét is fel kell adnia, hiszen a munka alapvetően Brüsszelben zajlik, illetve a tagállamokban szervezett tanácskozásokon, ahova a biztosnak el kell utaznia.

A Bizottság tagjai jelentős adminisztratív apparátust is irányítanak. Ezzel el is jutottunk a Bizottság fogalmának második jelentéséhez, amely közismertebb a közösség működése iránt kevésbé érdeklődő, átlagosan tájékozott közvélemény számára. Az intézmény nevének ez a jelentése egy, az európai demokráciákra nem jellemző méretű „bürokráciát" (→ 85), hivatali szervezetet is jelent. Valóban, csak a testület alá rendelt brüsszeli irodákban mintegy 35 ezer alkalmazott segíti a biztosok munkáját, és végzi azt az óriási mennyiségű jogalkalmazói és döntés-előkészítési munkát, amellyel biztosítani tudják, hogy az intézmény betöltse a szerződésekben meghatározott, nemzetek feletti hivatását.

Miért olcsóbb más országok hústerméke?

Az Európai Unió Közös Agrárpolitikája (→ 81) egy erősen szabályozott piacot hozott létre a mezőgazdaság területén. Az ágazat nagyfokú támogatása mellett igen szigorú kereskedelmi, állatjóléti, minőségi és környezetvédelemi előírásokat tesz kötelezővé. A hagyományosan fejlettebb vagy erősebb állattartási tradíciókkal rendelkező országok ezeknek könnyebben megfelelnek. Ezekben az országokban a hús sokkal hatékonyabban előállított alapanyag, mivel az ottani gazdák 4-5 évente lecserélhetik gépeiket, és a legmodernebb eszközöket használják. Ez a feldolgozás során akkora

árelőnyt ad, hogy a drágább emberi és bérköltségek ellenére, a szállítással együtt is olcsóbban tudják adni termékeiket a magyar boltokban. Ezek a beruházások háromszoros, négyszeres termelékenységbeli különbséget eredményeznek. A fejlesztések finanszírozását a nekik régebb óta járó és magasabb agrártámogatások biztosítják. Nagy versenyelőnyt jelent még a termelők integrációja is, ami hazánkban egyelőre igen fejletlen. A régi tagállamok állattartói, húsfeldolgozói felismerték az együttműködésekben rejlő előnyöket, beruházásaik közösek, közösen tartanak fent feldolgozóüzemeket, vagy közösen lépnek ki a piacra, így a nagyobb mennyiséggel jobb árat tudnak kialkudni maguknak. A hazai élelmiszerek versenyképessége leginkább tehát tőkeellátottság, illetve a fogyasztói és termelői szokások függvénye, nem pedig az alapanyagé.

Van jelentősége az unión belül a „visegrádi négyeknek"?

A visegrádi együttműködés 1991-ben indult el akkor még három, ma már négy ország között. Ma a résztvevők: Csehország, Szlovákia, Lengyelország és Magyarország. Az együttműködés korai szakaszának egyik motorja az volt, hogy mindegyik résztvevő az unió teljes jogú tagjává akart válni, ez a cél határozta meg az akkori kapcsolatokat is egymással. Az egymás közötti kooperáció egyetlen intézményesült programja a 2000-ben elindított Nemzetközi Visegrádi Alap, amely kulturális, oktatási és kutatási együttműködést céloz meg a résztvevő országok között.

2004-ben mind a négy ország egyszerre lett az unió tagja, az egymás közötti együttműködés a csatlakozást követően nem kapott új minőséget. Ennek oka többek között az, hogy a négy ország közötti gazdasági kapcsolatok ugyan erősödtek, de a mai napig is csak mennyiségileg növekedtek. Emellett az unióhoz fűződő kapcsolatok minden visegrádi országban fontosabbak, mint az egymáshoz fűződő kapcsolatok. Lényeges szempont még, hogy a visegrádi országok által alkotott régió kulturális értelemben heterogén, márpedig a kulturális tradíciók meghatározóak az európai együttműködés során. Politikai és gazdasági értelemben sincsenek egy „súlycsoportban" a visegrádi országok, Lengyelország önmagában meghaladja a három másik ország politikai és gazdasági jelentőségét.

Mindezekkel együtt a visegrádi országok közös fellépésének számos terepe lehet a jövőben, az unióban. Az egyik lehetséges terület az energiabiztonság kérdésköre, lévén jelenleg mind a négy ország erőteljesen függ az orosz energiaimporttól. Ugyancsak mind a négy ország számára kiemelt jelentősége lehet az unió Keleti Partnerség (→ 38) programjának, amely az egykori Szovjetunió hat tagköztársaságával – Örményország, Azerbajdzsán, Grúzia, Ukrajna, Fehéroroszország és Moldova – indított el egyfajta együttműködést. Mind a négy ország számára kulcskérdés az unió kohéziós alapjának további sorsa, mindannyian abban érdekeltek, hogy a közösségi programok támogatási szintje ne csökkenjen. E cél eléréséhez pedig együtt kell működniük. Végül a biztonságpolitikai kérdések területén az esetek döntő többségében szintén közös álláspontot képvisel Csehország, Szlovákia, Lengyelország és Magyarország.

Ki lehet a Bizottság elnöke?

Jogilag a Bizottság elnöke lehet bármely, a tagországok által biztosnak jelölt politikus, akit a megfelelő eljárásrend betartásával az Európai Parlament plenáris ülése megválaszt. A gyakorlat természetesen ennél összetettebb. Politikai szempontból kulcsszerepbe kerül az Európai Tanács, ahol a tagállamok kormányainak első emberei (kormány- vagy államfők) jelölnek a fent megnevezett körből egyet. Az elnökjelölt személyének kiválasztásakor az alkalmasságon túl azt is figyelembe kell venniük, hogy alapos esélye legyen a többség elnyerésére a parlamenti szavazáson. Miután ez a szavazás – megszokott közösségi menetrend esetén – pár hónappal az új Európai Parlament megválasztása után zajlik le, az Európai Tanácsnak figyelemmel kell lennie a frissen kialakult pártpolitikai erőviszonyokra. A parlamenti padsorokban ugyanis a képviselők nem országonként, hanem az európai pártcsaládok frakcióinak tagjaiként foglalnak helyet, és ennek megfelelően szavaznak. 2009-ben José Manuel Barroso másodszori elnökké választását is nagyban megkönnyítette, hogy az Európai Néppárt jelentős fölénnyel

lett a Parlament legerősebb pártcsaládja, és Barroso korábban ennek az európai pártformációnak volt az alelnöke. A gyakorlatban tehát az lehet a Bizottság elnöke, aki a tagállamok által biztosnak jelölt politikusok közül egyrészt elnyeri az Európai Tanács bizalmát, másrészt számíthat a parlamenti többség szavazataira is.

Hogyan támogatja az unió a világ fejletlen országait?

Elsősorban a kereskedelempolitikán keresztül. A 2000-ben létrejött Cotonoui megállapodással olyan sokoldalú szerződési megállapodás jött létre, amelyben az EU egyoldalú kereskedelmi preferenciákat biztosít a fejlődő országoknak (→ 32). A korábbi támogatási és segélyezési politika helyett a fejlődő országok termékeit engedi kedvezményesen az 500 milliós európai piacra, így juttatva bevételhez ezeket az országokat. Ezeknek a termékeknek a mennyisége nem okoz jelentős gazdasági torzulást a piac mérete miatt, de erősíti a fejlődő országok termelésen alapuló gazdaságát.

Miért „ellenzi" az Egyesült Királyság a mélyülő integrációt?

A britek 1973 óta tagjai az uniónak; az akkor még Európai Gazdasági Közösségbe Dániával és Írországgal egy időben léptek be. Valójában azonban mindig megmaradtak egyfajta kívülállónak az Európai Unióban, különleges elbánást és csak rájuk vonatkozó szabályokat harcolva ki maguknak az eltelt évtizedek során.

A britek uniós politikáját alapvetően mindig az határozta meg, hogy részesedni kívántak ugyan az egységes európai piac előnyeiből, de cserébe semmit ne – vagy csak nagyon keveset – kelljen feladniuk saját szuverenitásukból. E politikájuk megvalósítása során talán a legnagyobb győzelmüket 1984-ben érték el, amikor az akkori brit miniszterelnök, *Margaret Thatcher* kiharcolta a brit visszatérítést. Ennek lényege az, hogy az uniós tagállamok közül a nettó befizetők – vagyis azok, amelyek több pénzt tesznek az uniós költségvetésbe, mint amennyit kivesznek onnan – állják a brit befizetések visszafizetésének kétharmadát. Thatcherék érve anno az volt, hogy az Egyesült Királyság nem olyan gazdag, mint az unió többi nagy állama, illetve nem részesedik olyan mértékben a közösségi agrártámogatásokból, mint például Franciaország. A brit visszatérítés a mai napig megmaradt, holott ma már egyik feltétel sem érvényes a szigetország esetében.

Más, az unió mélyítését elősegíteni hivatott programoknak sem részeseik a britek, így kimaradtak a közös uniós határellenőrzéseket létrehozó schengeni folyamatból (→ 21), illetve nem részei a valutauniónak (→ 15) sem, hiszen a mai napig a font a brit fizetőeszköz.

A britek nemzeti identitásának mindig meghatározó eleme volt és a mai napig is az a szigetországi lét, egyfajta izoláció a kontinens többi országával szemben. Emellett arról sem szabad megfeledkezni – ha azt vizsgáljuk, miért így alakult a brit viszony Európához –, hogy az Egyesült Királyság rendkívül szoros kapcsolatokat ápol az Egyesült Államokkal, s a transzatlanti kapcsolatok mindig prioritást jelentettek a briteknek, sokszor az unióval szemben is.

2011 decemberében számos fontos döntés született meg az uniós csúcstalálkozón. Ekkor állapodtak meg – többek között – a tagállamok arról, hogy a jövőben sokkal szorosabban együttműködnek költségvetési kérdésekben is, azaz a tagállami költségvetések elfogadása során az unió komoly hatásköröket kap. A tagországok közül Csehország mellett az Egyesült Királyság tartja távol magát e kezdeményezéstől, s nem vesz részt a költségvetési politikák összehangolásában sem.

Mikor és hol van lehetőség népszavazásra az EU ügyeiben?

A népszavazás fogalma két tekintetben merülhet fel az unió kapcsán. Az egyik lehetőség akkor adódik, ha a tagállamok ún. elsődleges közösségi jogot alkotnak, azaz nemzetközi jogi szerződéseket kötnek közösségi keretben. Kiemelten ilyenek az alapszerződést módosító megállapodások, valamint a csatlakozási szerződések. A tagállamok ezeket először aláírják (parafálják), majd nemzeti jogrendszereik részévé teszik (ratifikálják). Utóbbihoz a tagállamokban népszavazásra van szükség, ha az alkotmány előírja.

A másik eset egy új, 2012-ben megnyílt lehetőség, amelynek keretében 1 millió aláírást kell gyűjteni egy jogalkotási kezdeményezéshez. Ez azonban nem népszavazás, hanem petíció.

Mi a régió?

A régió fogalmát minden tudomány másként határozza meg. Mást jelent a földrajztudomány, a biológia, a közgazdaságtan számára és mást a regionális, területfejlesztési tudományok számára. Az európai köznyelvbe és köztudatba a területfejlesztési definícióhoz közeli tartalommal került be, hiszen az unió régió fogalma a NUTS (*Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques*, azaz statisztikai célú területi egységek nómenklatúrája) rendszerének használatával alakult ki, ami az EU tervezési-statisztikai területeinek rendszere. Azért tervezési-statisztikai egységekről beszélünk, mert ezeken a szinteken vizsgálják a területi statisztikákat és ezekre a szintekre tervezik a fejlesztéseket és azok finanszírozását. Három szintje van a NUTS rendszernek nagyság szerint csökkenő sorrendben, és tovább két – helyi – szintet is hozzá szoktak kapcsolni az osztályozáshoz, a LAU *(Local Administrative Units)* 1-es és 2-es szintet, amely megegyezik a NUTS 4-es és 5-ös kategóriával. Amikor azt halljuk, hogy régió, akkor a NUTS 2-es szintről beszélünk, ami 800 ezer és 3 millió közötti lakossal rendelkezik a besorolás szerint. Magyar viszonylatban NUTS 1-es országrészből 3 darab van, de a hétköznapi használatban ritkán találkozunk e fogalommal; NUTS 2-es régióból pedig 7 darab található. Három megye ad ki egy régiót, kivéve a fővárost és Pest megyét, amelyek együtt alkotnak egy régiót. A NUTS 3-as szint a magyar megyének felel meg, így ebből pontosan 19 darab van. A kistérségek, települések száma (NUTS 4-es, 5-ös szint) folyamatosan változik, ezért azok bemutatása itt nem lenne időtálló. Fontos tudni, hogy a NUTS-rendszer nem közigazgatási egységeket jelöl, bár több országban, így hazánkban is (a megye és a járás–kistérség) egybeeshet ilyen funkciójú területtel, mivel a kategorizáláskor nem csupán a lakosságszámot veszik alapul, hanem a térség egyéb összetevőire is próbálnak tekintettel lenni, mint például földrajzi, történelmi, gazdasági, identitást összetartó erőkre.

Mely országok az EU legnagyobb kereskedelmi partnerei?

Az Európai Unió kereskedelmi kapcsolatrendszerét négy típusra bonthatjuk. A WTO előírásai alapján nem diszkriminatív módon kereskedik az unió a nem európai fejlett államokkal: Kanada, USA, Japán, Tajvan, Ausztrália, Új-Zéland és a Koreai Köztársaság. Amellett, hogy elsődleges kereskedelmi partnereink, sok területen versenytársaink, ezért gyakoriak a jogviták. Egyoldalú preferenciális kedvezményeket nyújt az unió a latin-amerikai országoknak (Guatemala, Bolívia), ázsiai országoknak (Kína, India, Banglades, Grúzia). E pozitív megkülönböztetés alól akkor lehet kikerülni, ha a Világbank három egymást követő évben a magas jövedelmű országok közé sorolja az államot. A harmadik kategória a szabadkereskedelmi rendszerek, vámuniós együttműködések, azaz az összes többi állam ide sorolható. Létezik továbbá diszkriminatív szabályozás, amely nem engedi a kereskedelmet Észak-Korea és Irán esetében.

Létezne-e európai egység a német egység nélkül?

A II. világháborút követően Európa két részre szakadt, a kontinensen beköszöntöttek a hidegháború évtizedei. A két tábor közötti szembenállást Németország felosztása jelképezte a legszemléletesebben. A Szovjetunió és az Egyesült Államok közötti feszültség mindenki számára látható módon éppen Berlinben volt tetten érhető. Az egykori – és majdani – német főváros keleti fele a Német Demokratikus Köztársaság fővárosa lett és területén szovjet katonák állomásoztak, míg a város nyugati felén amerikai, brit és francia egyenruhásokkal találkozhattak az oda látogatók. Még tapinthatóbbá vált Európa felosztása 1961-et követően, amikor a keletnémet vezetők döntése nyomán felépült a berlini fal.

Így 1989–1990 fordulóján, amikor a keleti blokkban hol békés, hol forradalmi, hol véres díszletek között lezajlott a rendszerváltás, nem is lehetett kérdéses, hogy a két német állam újra egy országgá szeretne válni – 1989. november 9-én leomlott a berlini fal. Ahogyan a hidegháborút legjobban a két Németország létezése jel-

képezte, úgy az Európában beköszöntő új időszakot sem lehetett másképp kialakítani, mint egy egységes Németországgal.

Hiába tekinthető mindez történelmi sorsszerűségnek, visszatekintve az 1989–1990-es sorsdöntő években egyáltalán nem volt közmegegyezés a nagyhatalmak között a német újraegyesítésről. A sikerhez kellett egy olyan német kancellár – *Helmut Kohl* –, aki felismerte a történelmi lehetőséget, és tűzön-vízen át képviselte a német egyesítés gondolatát. Ami azonban ennél is fontosabb: Kohl arra is rájött, hogy a német egységhez akkor nyerheti el az európai nagyhatalmak támogatását, ha az egyesült Németország sorsát és jövőjét összekapcsolja az európai egységesülés gondolatával. Valóban, az akkori francia államfő, *François Mitterand* és a brit miniszterelnök *Margaret Thatcher* nem nézte örömmel a német egyesítést, attól féltek, hogy a létrejövő új Németország mind politikai, mind gazdasági súlyát tekintve meg fogja előzni országaikat. A kérdés rendezése során választ kellett tehát találni arra, hogy az egységes Németország sorsa hogyan alakul politikai, gazdasági és katonai értelemben.

Helmut Kohl – az akkori amerikai elnök *George Bush* támogatásával – azt válaszolta a kétkedőknek, hogy a német demokrácia az egységes Európa segítségével őrizheti meg immunitását, az európai piac csak erősödhet az egyesült Németországgal, végül pedig Németország marad a NATO-rendszerében (cserébe jelentős anyagi hozzájárulást ígért az akkori szovjet főtitkárnak, *Mihail Gorbacsov*-nak a szovjet csapatok kivonulásához). 1990. április 28-án az Európai Tanács rendkívüli ülésén Dublinban megállapodás született a német újraegyesítésről, 1990. október 3-án pedig hivatalosan is létrejött az egyesült Németország. Az egyesítést követő években Németországban a nyugati tartományok lakói egészen 2018-ig ún. szolidaritási adót fizetnek a keleti tartományok felzárkóztatása (→ 30) érdekében, amely éves átlagban a 90 milliárd eurót is eléri. Emellett a volt Kelet-Németország bőven jut uniós forrásokhoz is az unió regionális programjain keresztül. Mégis, az egykori NDK „bekebelezése" igazi tehertétel a német gazdaságnak, Németország esetében az egy főre jutó GDP 1990 és 2004 között a mindenkori uniós átlag alá süllyedt.

Bizonyos értelemben beigazolódtak az egykori francia és brit félelmek: valóban Németország vált az Európai Unió vezető országává, annak minden előnyével és hátrányával. Európa azonban az egyesült Németország nélkül nem lehetne az, amilyennek ma ismerjük. De nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy Németország mély kötődése az unióhoz, az uniós értékrendhez az egyesítés óta soha nem kérdőjeleződött meg, a jelenlegi, igen komoly uniós gazdasági problémák ellenére sem.

Van-e kormánya az Európai Uniónak?

Az Európai Uniónak nincs kormánya, mivel nem szuverén állam, még csak nem is föderáció, sőt, nem is laza államszövetség, hanem szuverén államok különleges közössége. Ugyanakkor azokon a területeken, ahol a tagállamok önként, jól felfogott érdekükben átadták szuverenitásuk egyes elemeit a közösségnek, ott az integrációs intézményeknek el kell látniuk kormányzati jellegűnek tekinthető feladatokat is. Ezek a funkciók több intézmény között oszlanak meg. A központi közigazgatási jellegű feladatok zömét az Európai Bizottság (→ 88) látja el, a kormányzati döntéshozatal egyes elemeit hordozó testületi feladatok politikai döntései az Európai Tanácshoz (→ 71) tartoznak, a szakterületi döntések pedig az Európai Unió Tanácsának szakminiszterekből álló egyes formációiban születnek meg. Jutnak munkafázisok a Tanács elnökségét az adott félévben ellátó állam kormányzati intézményeinek, továbbá a tagállami állandó brüsszeli képviseletek által alkotott két testületnek (COREPER I. és II., → 71) is.

A leginkább elterjedt köznapi felfogás a fent említettek közül a Bizottságot tartja az EU kormányának. Ebből annyi valóságos, hogy a Bizottság mint testület tagjai kormányzati jellegű szakterületekért felelnek, és a nagy létszámú szakapparátus jogalkalmazási és jogszabály-előkészítő munkája is olyan, mint egy nemzetállam központi közigazgatási intézményeié. De mindez csak az átadott szuverenitás keretei között érvényes, ami sokkal kisebb, mint az át nem adott szuverenitásrész.

Miért nem európai a magyar csirkeketrec, és miért kell játék a disznónak?

Az Európai Unió hisz az állatjólét emelésének kedvező hatásaiban. A hagyományos tyúkketreceket 350 db állat feletti telephelyen 2011. december 31-ig fel kellett váltani az új típusú ketreccel. A szabályozás célja az állatok tartási körülményeinek javítása és a tojáspiac minőségi színvonalának emelése. Nem csak állatvédelmi szempontok álltak tehát a modernizáció hátterében, hanem az az elgondolás is, hogy ha a tyúk tojófészekben rakja le a tojásait, ha természetközelibb módon tudja tisztítani a tollazatát és ha ülőrúdra tud ülni, akkor jobb minőségű tojást is hoz a világra. Ez azon az állattartással egyidős tapasztalaton alapszik, amely szerint a boldogabb haszonállatnak egészségesebb és jobb minőségű a húsa, a tojása. Korábban – hagyományos ketrecekben – 500 cm^2 jutott egy állatra, ma ez már 750 cm^2, és életterüket ülőrúddal is el kell látni. Az egységes nemzeti szabályozásokat uniós irányelv alakította ki, amely 1999-ben lépett hatályba és 2011 végéig adott időt a termelőknek az átállásra. A sertéstartás szabályozásánál is hasonló elvek mentén dolgoztak a szabályalkotók. A sertés, és különösen a malac kedveli a játékot, szereti, ha sok inger éri, ezért a jobb minőségű hús érdekében, és az élőlények tisztelete által vezérelve a disznótartás szabályait is úgy alakította az unió, hogy azok feltételei a termelőket ne állítsák finanszírozhatatlan kihívás elé, de növelje az állatjólétet. Az elhíresült játékok beszerzése a sertéstartó telepeken tehát mindannyiunk érdeke, a jobb élelmiszer-minőség egyik alapja, ugyanakkor nem szabad elfeledkezni arról, hogy csak egyik eleme az egészséges élelmiszert előállító rendszernek, ezért az unió korábban már szabályozta a takarmányozás, a tartás, a szállítás feltételeit is, szintén állatjóléti szempontok alapján.

Vehetek fel külföldön hitelt, ha alacsonyabb a kamat?

A tőke szabad áramlásának eredményeként erre van lehetőség (bár 2010-től Magyarországon a jelzálogfedezet biztosítása korlátozott, csak adósságrendezésre és hitelkiváltásra jegyezhető be külföldi bank jelzáloga). A tőke szabad áramlásának (→ 82) alapelve, hogy

minden unióbeli természetes vagy jogi személyhez kötődő tőkemozgás korlátozása vagy a diszkrimináció bármely formája tilos. A jogszabály nem csupán az EU-tagországok egymás közötti viszonylatában, hanem elvben (egyoldalúan) bármely harmadik ország felé is érvényes: azaz amennyiben e harmadik országgal kötött megállapodás erre lehetőséget nyújt, az EU oldalán sem állhat korlátozó tényező a szabad tőkeáramlás útjában. A mindezek alól kivételes jelleggel felmentést adó úgynevezett védzáradékokat külön kritériumok határozzák meg.

A tőke szabad áramlása nem sértheti a tagállamok azon jogát, hogy a tőkemozgásra vonatkozó bejelentési kötelezettséggel, valamint az adózás és a pénzügyi szervezetek felügyeletével összefüggésben megelőzzék a nemzeti jogszabályok megsértését. A tőke szabad áramlása továbbá korlátozható a közrend és közbiztonság védelmében.

Joga van tehát minden állampolgárnak, hogy bármely pénzintézettől hitelt vehessen fel, de a gyakorlatban sok akadálya lehet a pénzügyi tranzakciónak. A legjelentősebb hátrányt a közös pénznem hiánya jelenti, hiszen az árfolyam-ingadozás kiszámíthatatlan kockázatot jelent egy hosszú távú hitelnél.

Tényleg igazságtalanul magas fizetésük van az Európai Parlament képviselőinek?

Jelenleg 736 képviselő dolgozik az Európai Parlamentben (→ 84) a 27 ország képviseletében. Mandátumuk öt évre szól, és megválasztásukat követően az európai pártcsaládok (szociáldemokrata, konzervatív, liberális, zöld, euroszkeptikus stb.) azon frakciójába ülnek, amelyik számukra a legszimpatikusabb. Munkájuk nagyon hasonlít a nemzeti törvényhozások politikusainak mindennapjaihoz, hiszen szintén bizottságokban és plenáris üléseken tanácskoznak, konferenciákra és anyaországbeli megbeszélésekre hivatalosak. Az uniós parlamenti munka két város – Brüsszel és Strasbourg – között oszlik meg, három hetet Brüsszelben, illetve egy hetet a franciaországi Strasbourgban töltenek az európai képviselők. Magyarország jelenleg huszonkettő európai képviselővel van jelen a parlamentben, van közöttük konzervatív, szocialista, a Jobbik által

delegált és az azóta Magyarországon csak névleg létező MDF által bejuttatott képviselő, a volt pénzügyminiszter, *Bokros Lajos*.

A brüsszeli képviselőkkel kapcsolatban újra és újra felmerül a kérdés, milyen fizetést kapnak az uniótól, és cserébe „mit kell letenniük az asztalra". Elég csak olyan esetekre utalni, mint a 2011 őszén Németországban nagy felháborodást keltő liberális képviselő, *Silvana Koch-Merin* botránya. A német sajtó ugyanis kiderítette, hogy az uniós képviselő asszony 2009-es megválasztása óta egyetlen szakbizottsági ülésen sem vett részt. Amennyiben mindehhez hozzátesszük, hogy az uniós képviselők megválasztásukat követően senkinek nem tartoznak elszámolási kötelezettséggel, csak a saját lelkiismeretüknek, akkor még jogosabb az igény arra, hogy tisztán lássunk a képviselői javadalmazások terén is.

Az európai parlamenti képviselők havi fizetése 2011-ben nettó 6200 euró volt, emellett minden volt képviselőnek – ha betöltötte a 63 évet – öregségi nyugdíj jár. Az öregségi nyugdíj összege minden teljes, mandátumban töltött évben keresett fizetés 3,5 százaléka, de összesen nem több mint 70 százaléka.

A fizetés mellett számos juttatásra is jogosultak a parlamenti képviselők. Havonta mindannyian 4299 euró általános költségtérítésre jogosultak, itt olyan költségeket számolhatnak el az európai politikusok, mint az irodabérlés, postaköltség stb. Emellett minden évben megtérítik a képviselők Brüsszel és Strasbourg közötti utazásainak költségeit. Ezen utazási költségek mellett éves utazási költségtérítésben is részesülnek a parlamenti képviselők az unió területén kívüli programjaik okán, 2011-ben ez nem haladhatta meg a 4243 eurót éves szinten. Végül, de nem utolsósorban, a parlament hivatalos ülésein való részvételért napidíjat kapnak a képviselők, ennek összege 304 euró, ehhez mindössze azt kell tenniük, hogy az aznapi jelenléti íveket aláírják. A napidíj összegét akkor csökkentik a felére, ha az aznapi névre szóló szavazások felén hiányzott az adott képviselő.

Kit, miért és mire ítélhet az Európai Bíróság?

Közfelfogás szerint a bíróságok az emberi közösségre káros magatartású embereket büntetnek és ítélnek el. Akik nem érintettek más típusú ügyekben, azok számára a polgári bíráskodás háttérbe szorul, csak ha pereskedni kell, akkor válik érdekessé. Laikus kérdésekben gyakran merül fel, hogy az unió Bírósága miért nem ítél valakit (gyakran egy-egy politikust) meghatározott magatartás miatt akár börtönre is.

Az Európai Unió Bíróságán is felperesek és alperesek vannak, és természetesen, ha valakit felelősnek ítélnek meghatározott döntésekért, eljárásokért vagy azok elmaradásááért, akkor elmarasztalják, adott esetben bírságolják is az érintett intézményt, tagállamot, más jogalanyt.

Többféle kereseti lehetőség áll a felperesek előtt. Mind a tagállamok, mind az intézmények mulasztásai gyakori tárgyai a pereknek. Speciális eljárásról van szó akkor, ha tagállami bíróságok kérnek előttük futó perekben előzetes döntést a Bíróságtól. Ilyenkor az ítélet nem marasztal el senkit, de kötelező érvénnyel kimond valamit a jogi helyzetről. Emellett az alkalmazottak és intézmények perei zajlanak a Közszolgálati Törvényszéken, míg a cégek, állampolgárok ügyei az egykor Elsőfokú Bíróságnak, ma Törvényszéknek nevezett fórum előtt.

Egységes az élelmiszer-címkézés az egész EU-ban?

Igen, egységesek az élelmiszereken látható jelölések főbb szabályai. Az EU a fogyasztóvédelem érdekében szabályozza az élelmiszer-csomagolást. A legelemibb információktól (például szavatossági idő) kezdve részletekbe menően védi a vásárlók érdekeit. A korábban több irányelvben szabályozott, egységes fogyasztói tájékoztatást érintő kérdéseket 2011-ben egységesítették, de az alapelvek továbbra sem változtak. Így 2014. december 13-tól – az új egységes jogszabály alkalmazásának időpontjától – jogszabályok rögzítik, hogy a csomagolás nem tévesztheti meg a fogyasztót, nem károsíthatja a környezetet és az emberi egészséget, de az élelmiszert sem szennyezheti. A forgalomba kerülő áru csomagolásán fel kell tüntetni a biztonságos és megfelelő használathoz szükséges információkat, a forgalomba hozatalért felelős gyártó, feldolgozó vagy értékesítő nevét vagy cégnevét illetve a bejegyzett címét. A szabályok szerint valamennyi élelmiszer csomagolásán fel kell tüntetni az

energia-, só-, cukor-, fehérje-, szénhidrát- és zsírtartalomra, valamint a telítettzsírsav-tartalomra vonatkozó adatokat. Meg kell jelölni a származási országot, de a tápanyagtartalomról tájékoztató adatokat nem kell a csomagolás fő oldalán elhelyezni, és nem kötelező az irányadó napi bevételi érték (INBÉ) néven és ajánlott napi bevitel (RDA) néven is ismert tájékoztatás sem a só-, zsír-, cukor- és energiatartalomról. Az előbbi százalékos bontású kimutatás feltüntetése több uniós törvényhozó szándékának megfelelően önkéntes marad 2014 után is, a tagállamok azonban az uniós szabályoknál szigorúbb rendet is bevezethetnek. A csomagolás tájékoztató adatainak feltűnőnek, könnyen olvashatónak és eltávolíthatatlannak kell lennie. A kereskedelem számára költségesen és nehezen teljesíthető feltételek segítenek a felelős, tudatos fogyasztói magatartások kialakulásában, és ezzel hozzájárulnak más közcélok eléréséhez, például népbetegségek – mint a túlsúlyosság – leküzdéséhez.

Mi történik azokkal a forrásokkal, amelyeket a tagállamok nem tudnak lehívni?

Az Európai Unióban hétéves költségvetési ciklusok vannak (2007–2013, 2014–2020), ezek keretében kerül meghatározásra, hogy egy országnak az adott ciklusban mekkora fejlesztési forrás jut. Magyarország 2007 és 2013 között 22,4 milliárd euróra jogosult (ez a vidékfejlesztési támogatásokkal együtt kb. 8000 milliárd forint). A meghatározott összegekre a tagállamok nemzeti stratégiai referenciakeretet készítenek, amelyben meghatározzák a források felhasználásának módját és ütemét. Magyarországon ennek az összegnek a fele a régiók (→ 58) fejlesztésére irányul. A Regionális Fejlesztési Tanácsok írnak ki pályázatokat a forrás felhasználására, majd bírálják el a beérkezett pályázatokat. Ezután kezdi meg a nyertes a projekt megvalósítását és elszámolását. A tervezés nehézsége, hogy meg kell becsülni, hogy hét évre előre melyik szektor mekkora forrást lesz képes lehívni és a pályázatokat sikeresen befejezni. Amennyiben pontos volt a tervezés és a korrekciók is jók voltak, a források 90 százalékának lehívása már sikeres programnak mondható. A pályázati döntéseket 2013 végéig lehet meghozni

és a 2015-ig lehet kifizetni a folyamatban lévő projekteket. Ekkor látható, hogy a tagállamok mennyire voltak sikeresek a fejlesztési források lehívásában. A maradványokról a Tanács dönt, általában visszafizetik a tagállamoknak a nettó befizetés arányában. A fejlettebb államok tehát visszakapják az általuk befizetett tagállami hozzájárulás egy részét, ha a forrásokra jogosult uniós átlag alatti régiók ezt nem tudják lehívni.

Miről döntöttek és nem döntöttek a Lisszaboni Szerződésben?

Az európai alkotmány (→ 102) kudarcát követően egyfajta dermedtség uralkodott a vezető uniós testületekben, nem tudták, hogyan folytatódhat az integráció mélyítése. Végül 2007-ben a berlini uniós csúcson ébredt fel mindenki a tetszhalott-állapotból, kijelentették, hogy újraindítják az Európai Unió működési reformját megcélzó folyamatot.

2007 decemberében már alá is írták a Lisszaboni Szerződést. A ratifikációval azonban itt is gondok voltak. Az írek a 2008-as népszavazáson elutasították a Lisszaboni Szerződést, de végül a 2009-ben megismételt voksoláson már Írország is megadta a szükséges támogatást. Sokáig elhúzódtak a tárgyalások a britekkel, a csehekkel és a lengyelekkel is, de végül mindhárom ország ratifikálta a Lisszaboni Szerződést, amely így 2009. december 1-jén hatályba léphetett.

A Szerződés az alkotmány elutasítását követően megteremti a kereteket az unió további fejlődéséhez. Megszünteti az unió addigi, ún. hárompilléres szerkezetét – gazdaság, kül- és biztonságpolitika, bel- és igazságügyi együttműködés – és egységes szervezetté teszi az uniót, amely önálló jogi személlyé is előlép.

Az Európai Tanács élén bevezeti az elnökség intézményét, amelyet két és fél évre tölt be a tagállamok által megválasztott jelölt, valamint létrehozza a külügyi főképviselő intézményét (→ 40), ötéves mandátummal. A tanácsi döntéshozatal terén megnöveli a minősített többségi döntések számát, így egyszerűbbé téve a döntéshozatalt. Emellett bevezeti a kettős többség szavazati rendjét, ami annyit tesz, hogy a tagállamok legalább 55 százalékának tá-

mogatása szükséges egy döntéshez, de ez az arány csak akkor elég, ha a támogató országok lakossága együtt legalább 65 százalékát teszi ki az unió összlakosságának.

A Lisszaboni Szerződés növeli az Európai Parlament jogköreit, és még több kérdést utal az együttdöntési eljárás (→ 84) körébe. Meghatározza a parlamenti képviselők létszámát is, 751 főben maximálva azt. Az Európai Bizottság esetében – a régóta halogatott, de annál inkább várt döntés nyomán – megállapodnak abban, hogy 2014-től kezdődően csökkenni fog a biztosok száma, és nem él tovább az az elv, hogy minden egyes tagállam egy-egy biztost jelölhet a Bizottságba (→ 88). A Lisszaboni Szerződés jogilag kötelező erejűvé teszi az unió Alapjogi Chartáját. Végül e szerződés elfogadása megteremti a lehetőségét az unióból való kilépésnek (→ 70) is.

Milyen a közösség „szomszédsága"?

A Keleti Partnerségen (→ 38) kívül a jelenlegi Európai Uniónak már nincs olyan szárazföldi határa, amely különleges szomszédságpolitikát igényelne. Törökországgal (→ 41) csatlakozási tárgyalások zajlanak, a nyugat-balkáni politikában (→ 18) potenciális és hivatalos tagjelöltek az érintettek, Norvégia és Svájc pedig tagjai az Európai Gazdasági Térségnek és a schengeni övezetnek (→ 21).

Maradnak azok a szomszédok, akikkel tenger köti össze az uniót. Izlanddal szintén zajlanak a csatlakozási tárgyalások, ezért a nem európai, a Földközi-tenger által érintett szomszédos országok kerültek előtérbe. Ez a szomszédságpolitika mediterrán dimenziója. A közel-keleti és az észak-afrikai térségekben nincs konfliktushiány, a közelmúlt jelentősen átírta ezeknek a szerkezetét. Az unió arra törekszik, hogy minél több térségbeli állammal harmonizálja a kereskedelmi és a közlekedési kapcsolatokat, és támogatni próbálja a demokratizálási törekvéseket (→ 32) is.

Mik a hungarikumok, és miért kell őket védeni?

A hungarikumnak nevezett termékek a hagyományosan magyar árukat jelentik, amelyeket kulturális, történelmi okokból egyedül hazánkban termelnek és ezért kulturális örökségünk megőrzése

miatt fontos a védelmük. Jogszabályi definíciója szerint: a hungarikum olyan kiemelésre méltó értéket jelöl, amely a magyarságra jellemző tulajdonságával, egyediségével, különlegességével és minőségével a magyarság csúcsteljesítménye. Nemcsak élelmiszer lehet hungarikum – bár legtöbbször ezzel azonosítjuk őket –, ide sorolhatók a magyarsághoz kapcsolódó tárgyak, szellemi és kulturális javak, szokások, jelképek, valamint a nemzeti tudatot megtestesítő alkotások. Mivel az Európai Unióban az áruk szabad mozgása (→ 82) alapvető érték, ezért a hungarikumok piacát óvni kell, hogy valóban magyar alapanyagból, Magyarországon termelve, hazai, hagyományos módon kerüljenek előállításra e termékek. Hazánkban számos terméket véd a 2012. évi XXX. sz. törvény. Ilyen hungarikum például a csabai kolbász, a makói hagyma, egyes mákból készült ételek stb. A termékek jelölésének meg kell felelniük a közösségi jogszabályoknak, nem lehetnek félrevezetők, és az egységes származási szabályok érvényesítése is kötelező. Ezek betartása mellett a fogyasztók (tudatos) döntései azok, amelyek befolyásolják a piacot. A hungarikumok persze elvileg európai „védelmet" is élveznek, hiszen az unió elfogadja és elismeri a helyi fogyasztási szokásokat, ösztönzi a helyi gazdaságok fejlesztését és kulturális hagyományok megőrzését.

Honnan tájékozódjunk az Európai Unióról?

Az Európai Unióról ma már számos információ megtalálható online és offline formában. A legtöbb, Európai Unióval kapcsolatos adat nyilvános, ezek többsége az uniós intézmények honlapjain és más tematikus honlapokon szabadon hozzáférhetőek, nagy részük az Európai Unió mind a 23 hivatalos nyelvén.

Általános, szakmai és hivatalos információk esetében nagyon hasznos az *EUvonal-EU Tájékoztató Szolgálat* (http://www.euvonal.hu/), amely az Európai Bizottság, a Külügyminisztérium és az Európai Parlament kezdeményezésére és finanszírozásában működik. Az oldalon a napi hírek és események mellett mélyebb tartalom is elérhető, például az egyes szakpolitikák, történelmi folyamatok vagy intézmények leírása. Hasznos kiindulópont lehet például annak eldöntéséhez, hogy egy adott szakpolitikai intézkedés

vagy feladat melyik intézmény hatáskörébe tartozik. Ha sikerült megtalálni az illetékes uniós intézményt vagy szervezetet, akkor ellátogathatunk az Európai Bizottság (http://ec.europa.eu), az Európai Bíróság (http://curia.europa.eu/), az Európai Parlament (http://www.europarl.europa.eu), az Európai Tanács (http://www.european-council.europa.eu), az Európai Külügyi Szolgálat (http://eeas.eu/), az Európai Számvevőszék (http://eca.europa.eu) vagy az Európai Unió Tanácsának (http://www.consilium.europa.eu) saját weboldalára.

Minden uniós szerv weboldala elérhető az unió hivatalos nyelvein, így magyarul is. A tematikus honlapokon minden az adott intézmény vagy szervezet munkájához kapcsolódó adat, leírás és információ elérhető. Kutatómunkához, elemzések készítéséhez jól használható az uniós jogszabályportál, az *EUR-Lex* (http://eur-lex.europa.eu) és az Európai Bizottság statisztikai adatbázisa, az *Eurostat* (http://epp.eurostat.ec.europa.eu).

Magyarországon a Budapesten működő *Európa Pont*-nál (1024 Budapest, Lövőház u. 35.) személyesen is kérhetünk tájékoztatást. Szintén Budapesten tart fent irodát az Európai Bizottság. *Az Európai Bizottság Magyarországi Képviselete* folyamatosan várja az érdeklődőket. Több civil szervezet és alapítvány is foglalkozik uniós ügyekkel, ezek gyakran specializáltan egy területre fókuszálnak. Ilyenek a *Pillar Alapítvány* (http://www.pillar-europe.eu/), a Nemzeti Külgazdasági Hivatal által fenntartott *Enterprise Europe Network* (http://www.enterpriseeurope.hu) vagy a *Fiatalok Lendületben* (http://www.mobilitas.hu).

Kizárhatnak egy országot vagy kiléphet egy ország az unióból?

Az unió létrejöttét követően először a Lisszaboni Szerződés (→ 67) teremtette meg a jogalapját annak, hogy ki lehessen lépni az unióból. Amennyiben egy tagállam úgy dönt, hogy ki szeretne válni az integrációs közösségből, az összes többi tagállammal egyeztetnie kell a kilépés feltételrendszeréről. A tárgyalások során kidolgoznak egy újabb szerződést a kilépés utáni együttműködés mikéntjéről, ezt pedig az Európai Parlamentnek is jóvá kell hagynia. Eddig senki

nem élt ezzel a lehetőséggel, az uniós tagságot minden jelenlegi tag privilégiumnak tekinti.

Ezzel szemben az unióból történő kizárástól egyetlen tagállamnak sem kell tartania. Jelen pillanatban a legsúlyosabb büntetés ugyanis egy együtt nem működő tagállammal szemben az adott tagállam időben korlátozott kizárása az unió működéséből. A részletekről a Tanács dönt, arról is, hogy a kizárás, a tagsági jogok felfüggesztése milyen területeket fog érinteni. A Tanács úgy is dönthet, hogy az adott tagállam a Tanácsban meglévő szavazati jogát vonja meg. E szankció alkalmazásáról azonban a többi tagállam csak egyhangú szavazáson dönthet és csak abban az esetben, ha a vizsgált ország tartósan és az uniós figyelmeztetések ellenére is veszélyezteti az unió alapértékeinek (→ 96) érvényesülését, amely érték példának okáért lehet a szabadság, a demokrácia, vagy a jogállamiság tiszteletben tartása is.

Rendkívül nehéz azonban az uniós tagországokkal szembeni fellépés ezen esetekben. 2000-ben került sor először az uniós alapértékek megsértése miatt egy tagállammal szembeni szankcióra. Akkor Ausztria került a célkeresztbe, közelebbről az a tény, hogy a *Wolfgang Schüssel* vezette osztrák konzervatív Néppárt a kormányra kerülés érdekében koalícióra lépett a *Jörg Haider* vezette szélsőjobboldali FPÖ-vel (*Freiheitliche Partei Österreichs*, Osztrák Szabadságpárt). Az unió többi országa azonban nem uniós jogszabályok alapján, hanem bilaterális tárgyalások során döntötte el, hogy határozatlan időre befagyasztja a politikai kapcsolatokat Ausztriával. Az intézkedést azonban néhány hónap múlva megszüntették, és a Schüssel vezette kormány ki tudta tölteni a teljes mandátumát az FPÖ-vel mint koalíciós partnerrel.

Mit jelent a COREPER és a „komitológia"?

A Tanács munkáját a tagállamok Brüsszelben dolgozó állandó képviselői és azok helyettesei alkotta Állandó Képviselők Bizottsága (COREPER) készíti elő és koordinálja.

A bevett és egyébként magyarul is gyakran használt Coreper rövidítés a francia *Comité des Représentants Permanents* (Állandó Képviselők Bizottsága) kifejezésből származik. A testület a Római

Szerződés 207. cikke alapján jött létre. Az állandó képviselők a tagállamok Európai Unióhoz delegált, brüsszeli székhelyű nagykövetei. A Coreper legfontosabb feladata a Miniszterek Tanácsa üléseinek előkészítése.

Mivel a tagállamok szakminiszterei nem tartózkodnak állandóan Brüsszelben, ezért – a folyamatos munkát biztosítandó – a tagállamok állandó képviseleteket hoztak létre. Ők tartják a kapcsolatot a kormányok és az uniós intézmények között, illetve közvetítenek a nemzeti és a közösségi adminisztráció között.

A Coreper szerepe és feladatköre fokozatosan bővül, így mára nemcsak a miniszterek helyettesítése a feladata, hanem a folyamatos munka és a napi ügymenet biztosítása, valamint a döntés-előkészítés és a tagállamok álláspontjának egyeztetése a Tanács ülései előtt.

A Coreper két szinten működik. A Coreper I.-ben az állandó képviselők helyettesei vesznek részt, és a jog és a politika technikai jellegű részletkérdéseivel és bizonyos ágazati kérdésekkel foglalkozik, míg a Coreper II.-ben az állandó képviselők vannak jelen, és a fontosabb politikai kérdéseket vitatják meg, és elsősorban a külügyminiszteri, pénzügyi és gazdasági tanácsok üléseit készítik elő. Magának az Állandó Képviselők Bizottságának a munkáját is több mint 150 bizottság és munkacsoport készíti elő, amelyek szintén a tagállamok küldötteiből állnak.

A „komitológia" kifejezés szűkebb értelemben azt az eljárási módot jelenti, ahogy a Bizottság az európai uniós jogalkotó által ráruházott végrehajtási hatásköreit gyakorolja az uniós tagállamok képviselőiből álló szakbizottságok közreműködésével. Tágabb értelemben a komitológia az EU-ban működő rengeteg (a becslések szerint körülbelül 1500) bizottság és munkacsoport vizsgálatainak és munkálatainak elnevezése. A komitológia kifejezéssel illetik az EU-jogszabályokkal kapcsolatos tanácsadást és végrehajtást végző, 237 darab, különböző feladatokkal foglalkozó bizottságot. Bizonyos értelemben azonban mind az 1500 bizottság és munkacsoport az EU-jogszabályokkal kapcsolatban ad tanácsot, illetve azokat hajtja végre.

1999 óta a hivatalos munkabizottságoknak jelentést kell tenniük tevékenységükről az Európai Parlamentnek. A legtöbb bizottság

azonban választott parlamenti tagok és európai parlamenti tagok teljes körű felügyelete nélkül működik. Az Európai Parlament tagjai még a résztvevők névsorát sem tudják megszerezni. Különböző szabályok vannak érvényben a tanácsadó, a szabályozással foglalkozó és az irányítóbizottságok számára, de nincs, ami szabályozza az informálisabb munkacsoportok tevékenységét. A Tanács felügyelete alatt is 297 munkabizottság működik.

A Bizottság szervezeti egységei végrehajtási intézkedéstervezeteket terjesztenek a „komitológiai bizottságok" (szakbizottságok) elé, hogy azok véleményt nyilvánítsanak róluk. A „komitológiai bizottságok" az elfogadás előtt álló végrehajtási intézkedéstervezetek véleményezésével segítik a Bizottságot végrehajtási hatásköreinek gyakorlásában. E szakbizottságok a 27 tagállam képviselőiből állnak, az elnöki tisztet pedig egy bizottsági tisztviselő látja el. A bizottságokat az uniós jogalkotók rendeletek, irányelvek vagy határozatok („alapjogszabályok") útján hozzák létre abból a célból, hogy segítsék a Bizottságot végrehajtási hatásköreinek gyakorlásában. Az „alapjogszabály" megállapítja a végrehajtási hatáskör tartalmát és terjedelmét, és minden egyes esetben meghatározza, hogy melyik komitológiai eljárást kell alkalmazni.

Miért kell önerőt fizetnie a lakosságnak, ha bevezetik a szennyvízcsatornát?

Az Európai Unióban élesen különválik a profitot eredményező és a közcélú tevékenységek támogatása. Előbbit jóval alacsonyabb arányban támogatják (30-40 százalék), azaz a fejlesztés teljes költségvetéséhez képest magasabb az önerő (60-70 százalék), az a rész, amelyet a fejlesztőnek magának kell kifizetnie. Utóbbi esetében ez az önerő speciális esetben 0, átlagos helyzetben 10-15 százalék. Ez jóval kedvezőbb finanszírozás, de látni kell, hogy ezek a társadalmi célú fejlesztések nem termelnek bevételt, és nem versenyképesek, míg a forprofit tevékenységeket úgy támogatják, hogy azok a gazdasági fenntarthatóságot ne veszélyeztessék, azaz életképes üzleti beruházásokra adnak forrást, amely megállja helyét a versenyben, és jövedelmet termel. A szennyvízelvezetéshez kért önerőre is van logikus magyarázat, mert bár egyértelműnek tűnik, hogy egy

szennyvízcsatorna kiépítése közcélú – hiszen a környezetet védjük vele –, nem tekinthetünk el attól, hogy magántulajdont fejlesztünk ezáltal. Az unió szempontjából nézve ez közpénzből történő magántulajdon-fejlesztés lenne, ráadásul még extra jövedelmet is termelne, hiszen az ingatlan eladása esetén magasabb árat lehetne kérni a csatornázott ingatlanért, mint a közművel nem ellátottért. Különösen fontos ez az érv ma hazánkban, ahol még mindig nem százszázalékos a szennyvízhálózat kiépítettsége és a rákötési arány sem, azaz az ingatlanpiacon előnyt élveznek a közműves telkek. Az EU-besorolás szerint tehát a szennyvízcsatorna-beruházás „jövedelemtermelő" beruházás, ahol magasabb önerőt kell biztosítania a haszonigénylőnek, a támogatáskérőnek.

Mit jelent a „partnerség" a regionális politikában?

Az Európai Unió regionális politikájának első számú célja, hogy az unió tagállamainak eltérő fejlettségi szintjét minél közelebb hozza egymáshoz, de legalábbis mérsékelje az eltérő fejlettségből adódó relatív hátrányokat. A regionális politikának négy alapelve van, ezek a *szubszidiaritás és decentralizáció,* a *partnerség,* a *programozás* és a *koncentráció és addicionalitás.* Közülük a partnerség valósítja meg leginkább az „együtt – egymásért" elvet.

A partnerség lényege, hogy az egyes uniós és tagállami szintek folyamatosan együtt dolgozva, kommunikálva és egymás gyengeségeire, véleményére tekintettel valósítsák meg a fejlesztéseket, projekteket. A cél az, hogy az uniós intézmények, az Európai Bizottság, mint jogszabály-kezdeményező, a Tanács és az Európai Parlament, mint döntéshozó testület, a tagállamokkal együttműködve, folyamatosan konzultálva, közösen határozzák meg a célkitűzéseket.

A hatékony tervezéshez és végrehajtáshoz is elengedhetetlen, hogy a tagállamok, a helyi önkormányzatok, a civil szféra, a gazdasági és üzleti világ és az állampolgárok egymással érdemi kapcsolatban álljanak, működjön a párbeszéd. Ha a döntések és a tervezés a valós igényeket és lehetőségeket figyelembe véve történik, akkor a végrehajtás is zökkenőmentesen folyhat, ami elejét veszi az erőforrások pazarló felhasználásának. A fejlesztések utolsó szakaszai, a megfigyelés, az ellenőrzés és az értékelés is akkor hatékony, ha az együttműködés oda-vissza megvalósul.

Kit kell felhívni, ha az unió álláspontját szeretném megtudni?

A címben megfogalmazott híres bonmot *Henry Kissinger*-től, az Egyesült Államok akkori külügyminiszterétől származik az 1970-es évek elejéről. Nagyon plasztikusan fejezi ki azt a valós dilemmát, hogy kihez kell fordulni, amennyiben valaki az összeurópai álláspontra kíváncsi? Az adott időszakban az Európai Uniót még Európai Gazdasági Közösségnek hívták, és leginkább azzal volt elfoglalva, hogy kialakítsa az 1957-es Római Szerződésben megfogalmazott távlati célt, a szabad piacot a közösség országai között, közös külpolitika kialakítása vagy koordinálása egyelőre fel sem merült. Az USA és más országok vezetői így kénytelenek voltak külön-külön tárgyalni külügyi kérdésekről brit, francia, német vagy olasz kollégáikkal.

Az azóta eltelt időszakban sokat mélyült az európai integráció, az unió tagállamainak száma immár huszonhét. Sőt a Lisszaboni Szerződés elfogadása óta van az Európai Uniónak külügyi főképviselője (→ 40), az Európai Tanácsnak pedig elnöke (→ 13). Az Európai Tanács elnökét a tagállamok közösen jelölik, mandátuma két és fél évre szól, és egy alkalommal újraválasztható. A jelenlegi elnök, a belga *Herman van Rompuy* immár második ciklusát kezdte meg az unió elnöki székében. Az elnök képviseli például az Európai Uniót nemzetközi szervezetekben, de az unión kívüli országokkal folytatott bilaterális tárgyalások során is fellép az unió képviseletében. Ugyanakkor miután viszonylag új intézményről van szó, annak valódi tartalmát a folyamatosan alakuló gyakorlat jelöli majd ki. Ez a megállapítás érvényes a külügyi főképviselő tisztségére is.

Az egységes uniós álláspont kialakítása kül- és biztonságpolitikai kérdésekben ezért még néha „gyermekbetegségektől" szenved. Ilyen álláspontok gyakran csak a legkisebb közös nevező elve alapján jöhetnek létre. Az álláspontok sokszor még nemzeti érdekek által vezéreltek, gondoljunk csak arra, mennyire egymással szöges

ellentétben álló véleményt fogalmaztak meg az uniós országok vezetői a 2003-ban Irakkal szemben elindított amerikai háború esetében. Így lett az amerikaiak támogatója Nagy-Britannia és Spanyolország, velük szemben pedig Franciaország és Németország már a kezdet kezdetén kijelentette, hogy francia és német csapatok nem vesznek részt az iraki konfliktusban.

Kissinger ugyan nem emlékszik rá, hogy ő tette volna fel a címbeli kérdést, de tartalmával és üzenetével egyetért, hiszen – ahogyan ő fogalmazott – „egy okos mondat". Valóban, az Európai Uniónak még jelentős utat kell megtennie egy, a globalizált világban egységesen megjelenő és hatékony külpolitika irányába. Viszont történelmileg nagyon rövid idő alatt sikerült a közös kül- és biztonságpolitika területén fontos intézményeket és eljárásokat kialakítani és működésbe hozni; most a tartalmi kérdéseken a sor.

Melyek voltak az „amszterdami maradékok"?

A közép- és kelet-európai posztsztálinista diktatúrák összeomlását követően, a múlt század kilencvenes éveinek elején elhárultak a világpolitikai akadályok Európa egymástól korábban elszigetelt két felének az integráció keretei között történő egyesítése elől. Az akkori tagállamok egyértelművé tették, hogy a nagy keleti bővítést meg kell előznie az integráció „mélyítésének", mindenekelőtt az intézményi szerkezet modernizálásának. A közösség szervezeti struktúrája alapvetően a hattagú EGK-ra lett szabva, és már a tizenkettek, majd 1995-től a tizenötök (→ 24) számára sem volt hatékony.

Az Amszterdami Szerződésben rögzített átalakítás három alapvető intézményt érintett, a Bizottságot, a Tanácsot és a Parlamentet. A Bizottság (→ 88) esetében az uniós biztosokból álló testület létszáma és összetétele jelentette a problémát. Az addigi felépítés szerint a négy nagy lakosságszámú tagállamnak (Németország, Franciaország, Nagy-Britannia, Olaszország) két-két biztosa volt, a többieknek egy-egy, és ezenfelül volt az elnök, függetlenül attól, melyik tagállamból választották meg. Az ily módon 1995-től már 20 fős testület valóban nagyobb létszámú volt, mint amit a szakemberek optimálisnak szoktak tekinteni intenzíven működő döntéshozatali fórumok esetében.

A másik probléma a minősített többségű szavazás feltételeinek kérdésköre volt a Tanácsban (→ 71). Ebben a testületben nem lehetett alkalmazni a nemzetállami intézmények többségének megfelelő, szokásos minősített többséget, többnyire a 2/3-ost. A tagállamok közötti méretbeli és egyéb különbségek, a közösségi felelősségi rendszerek, az országok eltérő költségvetési pozíciói mind azt követelték, hogy az egyre szélesebb körű minősített többségű döntéseknél alakítsanak ki egy minden érdeket beszámító kompromisszumot.

A Parlamentnél (→ 84) két létszámkérdés merült fel. Az egyik az összes képviselő maximális száma, a másik ennek a kontingensnek a tagállamok közötti elosztása volt.

E három fontos kérdéskör a döntéshozatallal összefüggő hatalmi pozíciókat érintette, ezért minden ország keményen védte saját álláspontját. A témák nagy fajsúlya indokolta, hogy az idő sürgetésében lévő közösség összehívjon 1997-ben egy kormányközi konferenciát, amelyen az év végén Amszterdamban módosítandó Alapszerződésnek a fentiekre vonatkozó részeit kellett volna döntésre előkészíteni. A konferencia azonban eredménytelenül zárult, miként az Európai Tanács amszterdami ülése is, ahol megszületett ugyan az Amszterdami Szerződés, de a három fenti döntéshozatali probléma megoldása nélkül. Így lettek az el nem döntött kérdések integrációtörténeti fogalomként az „amszterdami maradékok".

Magyarország méz-nagyhatalom?

A világgazdaság méztermelése átlagosan 1,2 millió tonna. Az EU a világ második legnagyobb méztermelője – Kína mögött. Azonban az egyik legnépszerűbb termékcsoport, az akácméz tekintetében a kínai áru minősége nem állandó. Az EU-ban évi 110-130 ezer tonna méz kerül kibocsátásra, a legnagyobb termelő Spanyolország, Franciaország, Görögország és Németország. Érdekesség, hogy bár az európai fogyasztási átlag nem túl magas (kb. 0,7 kg/fő/év), az EU mégis behozatalra szorul, nem is kis mennyiségre: fogyasztásának 50-55 százalékát importból fedezi. A bizonyítottan egészségmegőrző – 11-féle vitamint (C, B, H, P) és közel 30-féle ásványi anyagot tartalmaz, és élettani hatásai igen pozitívak – ha-

tású méz fogyasztásának növekedésével még magasabb termelésre vagy behozatalra lenne szükség! Hazánk átlagosan évi 16 ezer tonna mézet termel, amelynek minősége nemzetközileg elismert, amit a magyar hatóságoknak és előírásoknak is köszönhet, hiszen hazánkban csak a teljesen antibiotikum-mentes méz felel meg az előírásoknak, míg az EU-szabvány megenged egy kilogramm mézben 10 mikrogramm alatti antibiotikum-szintet (amely a méhek állatgyógyászatára és termelésfokozására használt szerekből áll össze). A magyar méztermelés 80 százaléka exportra kerül, szinte kizárólag az EU területére, amit a sajnálatosan alacsony, még az uniós átlagos szintet sem elérő magyar fogyasztás (kb. 0,4 kg/fő/év) is lehetővé tesz. Az EU a mezőgazdasági termékek között kiemelten támogatja a méhészetet, mint olyan ágazatot, amelynek nemcsak termelési, de közegészségügyi funkciói is vannak.

Miért fejlődött Írország olyan gyorsan a csatlakozás után?

Két jelenség szerencsés időben találkozott Írország esetében. Az egyik az 1973-as uniós csatlakozás, amely hosszú évtizedekig jelentős felzárkóztatási támogatásokat biztosított Írországnak, a másik a multinacionális vállalatok növekedése és terjeszkedése. Az ország adópolitikája miatt jelentős multinacionális vállalatok tették át a székhelyüket Írországba – elsősorban az Egyesült Államokból. Nem voltak nyelvi akadályok, illetve az ír oktatási rendszer nyitott volt a gyors változásokra, képes volt képzett munkaerőt biztosítani a gyorsan növekvő nagyvállalatoknak. Írországot GDP-jének 6-8 százalékával felérő összeggel támogatta az Európai Unió, amellyel (egy főre számítva) leközözte az összes többi tagállamot, még Portugáliát, Görögországot és Spanyolországot is. A támogatásokat olyan beruházásokra fordították, amelyek tovább ösztönözték és hosszú távon is elősegítették az ország gazdasági növekedését. A gazdaság mindhárom szektorában figyelmet fordítottak a munkahelyteremtésre, a termelékenység növelésére, igyekeztek megoldani a duális gazdasági fejlődés problémáját, fejlesztették az infrastruktúrát és a képzési rendszert és az oktatást is. Írország a nyolcvanas évek közepén gazdasági válságba jutott: költségvetési egyensúlya romlott, államadóssága nőtt, a munkanélküliségi ráta

majdnem 17 százalékra, az infláció pedig több mint 20 százalékra szökött fel. Fiskális konszolidációt hajtottak végre, valamint ekkor alakult ki a szociális partnerség „intézménye", amely szintén jelentős mértékben hozzájárult az ír sikerekhez. Ennek lényege az állam, a munkáltatók és a munkavállalók szoros együttműködése, amely háromévenkénti bérmegállapodásokban ölt formát. Ezek a programok elősegítették az ír gazdaság helyreállítását, az infláció és a munkanélküliség leszorítását.

Az 1987-ben végrehajtott konszolidációs program mellett az 1994-ben kialakított új gazdaságfejlesztési stratégia, az ún. Nemzeti fejlesztési terv is megalapozta az évezred végi kiemelkedő gazdasági teljesítményt. E széles körű terv a termelőkapacitás fejlesztését, a foglalkoztatás növelését, valamint a versenyképesség fokozásához szükséges infrastruktúra javítását, és az ipar igényeinek megfelelő képzési rendszer kialakítását tűzte ki célul. A célok megvalósítása érdekében szétválasztották a hazai és a külföldi tulajdonban lévő vállalatokat támogató intézményeket, hogy az így létrejövő új intézmények hatékonyabban tudják a feladatuknak megfelelő tulajdonosi körhöz tartozó vállalatok támogatását, fejlesztését ellátni. A jelentések ajánlásainak megfelelően az Ipari és Kereskedelmi Minisztériumot felbontották, így létrejött a Vállalkozási és Foglalkoztatási Minisztérium és a Kereskedelmi Minisztérium, valamint külön Turisztikai Minisztériumot alapítottak. A Vállalkozási és Foglalkoztatási Minisztérium feladata lett az iparpolitika és a gazdaságpolitika irányítása, hatáskörébe került az adó- és versenypolitika, a monetáris és fiskális politika, a külkereskedelem szabályozása, az oktatás, az állami vállalatok és gazdaságfejlesztési ügynökségek irányítása; továbbá intézmények egész sorát hozták létre (Industrial Development Authority, Irish Trade Board / An Board Tráchtála, Training and Employment Authority / Foras Áiseana Saothair, Enterprise Ireland).

Miért nincs az uniónak közös hadserege?

1952-ben a Szén- és Acél Közösséget létrehozó hat állam – Németország, Franciaország, Olaszország, Belgium, Hollandia és Luxemburg – képviselői aláírták az Európai Védelmi Közösségről ren-

delkező szerződést, a cél a közös európai haderő felállítása volt. A kezdeményezés mégsem indulhatott el, mert a francia nemzetgyűlés elutasította a szerződést. Így végül a sokkal szerényebb vállalásokat célul kitűző Nyugat-európai Unió indulhatott el 1954-ben. Hosszú távú célként az alapítók a közös európai védelem megteremtését jelölték meg. A szervezetnek végül tíz állandó tagja lett, többen társult tagként vettek részt munkájában. Valamennyi országot összekapcsolta az európai uniós és/vagy a NATO-tagság.

1999-ben új szakaszába lépett az uniós védelmi politika, a kölni csúcson döntés született arról, hogy szorosabb legyen az együttműködés uniós tagállamok között biztonsági, védelmi és katonai kérdésekben. Ennek keretében nemzetközi színtéren szerették volna megvalósítani a hatékony uniós katonai fellépést, erősíteni kívánták az unió válságmegelőző és válságkezelő funkcióit, valamint e fórumon is leszögezték, hogy a kollektív európai védelem letéteményesének továbbra is az észak-atlanti szövetségi rendszert, a NATO-t tekintik, egységes uniós hadsereget nem kívánnak létrehozni. Célként jelölték meg, hogy 2003 végére jöjjön létre az uniós tagállamok nemzeti védelmi eszközeiből egy önkéntesen felajánlott 60 000 fős, gyorsan bevethető katonai egység és egy 5000 fős rendőri egység – ez az uniós vállalás azóta teljesült. 2004-ben brüsszeli központtal létrehozták az Európai Védelmi Ügynökséget is.

A Lisszaboni Szerződés (→ 67) az unió biztonsági és védelempolitikájában is cezúrát jelent. A szerződés ugyanis kimondja, hogy amennyiben valamely uniós tagállamot fegyveres agresszió ér, a többi tagállamnak kötelessége segíteni a megtámadott uniós országnak. A dokumentum ugyanakkor siet leszögezni, hogy a segítségnyújtás csak a NATO-val összhangban valósulhat meg. 2010-ben feloszlatták az ekkorra már jelentőségét vesztett Nyugat-Európai Uniót.

Az uniós országok döntő többsége tagja a NATO szövetségi rendszerének, így a katonai együttműködés – igaz, hogy egy másik szövetségi rendszer keretei között – már megvalósult. A közös uniós védelmi politika megerősödéséhez azonban az is szükséges lenne, hogy az integráció tovább erősödjön, elérve a politikai uniót.

Milyen tagsági esélyei vannak Szerbiának?

Egészen néhány évvel ezelőttig Szerbia beláthatatlan ideig még a tagjelölti státuszra is teljesen esélytelennek tűnt. Amikor azonban az ország vezetése úgy változott, hogy lehetőség nyílt a viszony radikális javítására, akkor mindkét fél nagy erőkkel indult el a Szerbiát a csatlakozáshoz közelítő úton.

A legnagyobb bűnökkel vádolt háborús főszereplők kiadása és a társadalom európai irányba terelése számos pozitív gesztusra késztette az uniót is. Több területen Szerbia utolérte a nyugat-balkáni térség (→ 18) más államait, ugrásszerűen javult az év végi bizottsági értékelő jelentések tartalma és hangneme is.

A gazdasági válság és a bonyolultabbá vált belpolitikai – a meghatározó politikai erők közötti pattközeli – helyzet együttesen fékezett a lendületen, de mint a térség domináns államának, Szerbiának a helyzete változatlanul fókuszban van a tagállamoknál, amelyek minden döntést egyhangúan kell, hogy meghozzanak a csatlakozási folyamatra vonatkozóan. Ma reális az esély Szerbia tagságára, de időpontja ennek megjósolhatatlan.

Mi az a KAP?

A közös agrárpolitika, a KAP az EU mezőgazdasági támogatási rendszere. A KAP kiterjed minden, az EU-ban előállított, vagy behozott feldolgozatlan, vagy elsődlegesen feldolgozott mezőgazdasági árura. A KAP támogatásait elsősorban a termelők kapják, de a KAP-on belüli vidékfejlesztési források kedvezményezettje lehet vidéki közösség is. A mezőgazdaság stratégiai ágazat, mert a Közösség és a tagállamok élelmiszer-önellátása kiemelt fontosságú kérdés. Az alapító tagországok tehát kikötötték, hogy az agráriumban növelni kell a mezőgazdaság termelékenységét, hogy garantálják az élelmiszer-ellátást; biztosítani kell a mezőgazdasági termelésből élők számára a megfelelő életszínvonalat; stabilizálni kell a mezőgazdasági termékek piacait és méltányos árszínvonalat kell kialakítani a fogyasztók számára az élelmiszerek területén. Ezek miatt a mezőgazdaságban a többi termékcsoporttól eltérően erősen szabályozott, védett piaci feltételeket dolgoztak ki, ahol szabadver-

senyes belső piaci feltételeket kívántak kialakítani. A védettséget több tényező is indokolja, elsősorban az, hogy az ágazat erősen kiszolgáltatott a természeti viszonyoknak, változásoknak, így nem feltétlenül jövedelmező a termelés minden évben ugyanúgy, magas a termelés kockázata, ráadásul a termelő által nem befolyásolható módon. Másodsorban a mezőgazdaságban a jövedelem-színvonal alacsonyabb mint más szektorban, pedig az önellátás biztosítása alapvető érdek; ezenkívül más funkciókat is ellát, mint például a vidékiek foglalkoztatása vagy a tájfenntartás. A helyi, természeti és kulturális értékeken alapuló nemzetállami szabályozást a közös piaci feltételek biztosítása érdekében tehát felváltotta az egységes mezőgazdasági politika, aminek felállításáról már a Római Szerződésben is rendelkeztek (→ 11). A KAP valójában 1962-ben lépett érvénybe, de csak 1967-ben hozták létre a közös agrárpiacot, ahol lebontották a kereskedelmi akadályokat (a vámokat és mennyiségi korlátozásokat), és lassan, de folyamatosan egységesítették a szabályokat, valamint bevezették a közös termelői támogatásokat. Több válságot és reformot követően a KAP mára alapvetően két pillérből áll: piaci intézkedésekből, valamint vidékfejlesztési politikából, amelyek finanszírozását az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap látja el. A két alap (korábban együtt Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alapként) változó arányban részesült a EU költségvetéséből: olykor elérte a 75 százalékot, ma 40 százalék alatt van. Az utolsó reform során többek között elhatározták a termeléshez kötött támogatások fokozatos lebontását, és felállítottak egy egységes, a termelés mértékétől elválasztott összevont gazdaságtámogatási rendszert a közvetlen jövedelemtámogatásokra, a kifizetéseket pedig környezetvédelmi, élelmiszer-biztonsági és állatjóléti követelményekhez kötötték.

Mit jelent a négy alapszabadság?

Az ún. négy szabadság elve az európai integrációban az áruk, a munkaerő, a szolgáltatások és a tőke szabad áramlását jelentette már a kezdet kezdetén. Az 1950-es években az integrációs törekvések középpontjában elsősorban a gazdasági motívumok álltak,

olyan célkitűzések, amelyek az európai államok gazdasági együttműködését terelik gördülékenyebb, mégis közösen szabályozott mederbe.

Az 1957-es Római Szerződésben már megjelent a munkaerő, az áruk, a tőke és a szolgáltatások szabad áramlása a tagállamok között, mint az integráció egyik első számú célkitűzése. Ahhoz, hogy az integráció belső gazdasági egyensúlya hosszú távon megmaradjon, elengedhetetlen, hogy az árucikkek korlátozások, vámok és mennyiségi kvóták nélkül „mozoghassanak", hatékonyabbá téve az értékesítést és hatékonyabban kielégítve a keresleti igényeket. Az árukereskedelem efféle szabadsága szükségszerűen magával vonja, hogy azokhoz hasonlóan a tőke is akadálytalanul mozoghasson az integráción belül.

A szabad tőkemozgás a kezdeti időszakban még nem volt megfelelően szabályozott, a szabályozási keret az évek során folyamatosan alakult. A tőkemozgás teljes szabadságát az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződés valósította meg. Mind az áruk, mind a tőke szabad mozgása magával hozza az egyes vagyoneszközökhöz (legyen az mosógép vagy részvény) kapcsolódó különböző szolgáltatások mozgása azonos szabadságának megteremtését. A lényeg itt is az, hogy valamennyi EU-beli szolgáltatónak az őt befogadó tagállam bármelyikében megkülönböztetés nélkül a helyi szolgáltatókkal megegyező elbánásban kell részesülnie.

Az árucikkek, a tőke és a szolgáltatások szabad áramlásával párhuzamos jelenség volt a személyek szabad mozgása iránti igény. Mind az árukereskedelmet, mind a tőkebefektetéseket, mind pedig a szolgáltatásokat végső soron emberek végzik, így elengedhetetlen a személyek mozgásának liberalizálása. Hasonlóan a többi szabadsághoz, a személyek szabad mozgása is több lépcsőben, az évek során folyamatosan valósult meg. 1968-ban a munkaerőre, 1974-ben a vállalkozókra, 1990-ben a diákokra, a nyugdíjasokra és a magukat önerőből eltartókra vonatkozó jogszabályokat alkották meg.

Az Egységes Piac 1993-as életbelépésével ismét új szintre lépett a négy szabadság, az 1985-ös Schengeni megállapodás (→ 21), majd az 1999-ben létrejött Gazdasági és Monetáris Unió pedig tovább könnyítette a gazdasági tényezők tagállamok közti mozgását.

Az európai jogszabályokat az Európai Parlament alkotja?

Az Európai Parlament történelme során folyamatosan növelte demokratikus legitimációját és hatásköreit is. 1979 óta az európai polgárok közvetlenül választják meg brüsszeli parlamenti képviselőiket, és minden, 1979 óta elfogadott uniós szerződés növelte a Parlament jogosítványait. A Parlament szavazások során dönt arról, hogy elfogadja-e a tagállamok által kijelölt bizottsági elnököt, illetve a biztosokat. Amennyiben a Bizottság megkapja a parlamenti támogatást, akkor sem ér véget a parlamenti döntéshozók szerepe, hiszen a biztosok a Parlament illetékes bizottságaiban rendszeresen kötelesek beszámolni munkájukról, a Bizottság elnöke pedig egy évben legalább négy alkalommal a Parlament plenáris ülésén köteles a képviselők kérdéseire válaszolni. Emellett az uniós költségvetés elfogadásához is szükséges az Európai Tanács és a Parlament jóváhagyása. Amennyiben az unió harmadik állammal kíván megállapodást kötni, vagy új tagállamot felvenni az unió soraiba, ehhez is szükséges a Parlament beleegyezése.

Az Európai Parlament három fő eljárási módja döntéshozatala során a véleményezési eljárás, a hozzájárulási eljárás és az együttdöntési eljárás. Ez utóbbi eljárási mód ruházza fel a legtöbb jogosítvánnyal a Parlamentet, hiszen ez esetben a Tanács csak a parlamenttel egyetértésben hozhat meg valamely döntést. 1979 óta minden uniós szerződés növelte e téren a Parlament mozgásterét, politikai súlyt adva ennek az uniós intézménynek. A legutóbbi uniós szerződés – a Lisszaboni Szerződés – tovább növelte az együttdöntési eljárás területeit, ma már ezek körébe tartozik például az energiapolitika (→ 93), a környezetvédelem (→ 42) vagy a bevándorlási politika (→ 49) is.

Az uniós jogalkotás során rendeletet vagy irányelvet fogadnak el a brüsszeli jogalkotók. Jogszabály-kezdeményező csak az Európai Bizottság lehet, bár a Lisszaboni Szerződés elfogadása után már a parlament is javasolhatja, hogy valamely kérdéssel foglalkozzon a Bizottság. A bizottsági javaslatot követően a parlamentnek és a tagállamoknak közösen kell megállapodniuk a jogszabály tartalmáról. Első lépésként a parlament illetékes bizottsága tárgyal a tervezetről, majd az általuk elkészített javaslatról a parlament plenáris ülése dönt. Az itt elfogadott szövegtervezet kerül a tagállamokat képviselő illetékes Tanácshoz, az ott képviseletet ellátó miniszterekhez. Amennyiben a Tanács egyetért a parlamenti javaslattal, a tervezetből uniós jogszabály lesz. Ha a Tanács nem ért egyet a parlamenti javaslattal, akkor visszaküldi azt a feladóhoz. A Parlament ekkor dönthet úgy, hogy nem fogadja el a Tanács javaslatait, ez esetben a tervezet kudarcot vallott, és a Bizottságnak új javaslattal kell előállnia. A Parlament azonban úgy is dönthet, hogy új javaslatokat fűz a Tanács anyagához, és így küldi vissza azt. A Tanács még ekkor sem köteles elfogadni a Parlament javaslatait: a harmadik körben hívják össze a Tanács, a Parlament és a Bizottság képviselőinek részvételével azt a munkabizottságot, amelynek az a célja, hogy kidolgozzon egy kompromisszumot a siker érdekében. A munkabizottságnak hat hét áll rendelkezésére, hogy megegyezzen, ellenkező esetben a jogszabálytervezet elhal. Amint azt láthattuk, a brüsszeli jogalkotás rendkívül hosszadalmas, sokszereplős eljárássorozat, nem ritka, hogy a jogszabálytervezeteket évekig tárgyalják a döntéshozók.

Noha a Parlament – ahogyan arról fentebb írtunk – rendkívül sok jogosítványt szerzett az elmúlt évtizedekben, mégsem működik úgy, mint egy nemzeti törvényalkotás. A jelenleg is tartó euróválság során sem tudta igazán karakteresen megjeleníteni saját álláspontját, például a mentőcsomag elfogadásakor sem volt sok jogköre, lévén a mentőcsomag keretösszegét a nemzeti költségvetésekből „dobták össze".

Kaphatok munkát az európai intézményeknél?

Az Európai Bizottság személyzete körülbelül 35 ezer főből áll (→ 88). Az Európai Parlament főtitkárságán és politikai csoportjaiban 7652 fő dolgozik (→ 84), nem számítva ide a parlamenti képviselőket és azok munkatársait. Az Európai Unió Tanácsának főtitkársága 3500 személyt foglalkoztat (→ 71).

Az Európai Személyzeti Felvételi Hivatal (*European Personnel Selection Office*, EPSO) nyílt versenyvizsgákat szervez az állandó és ideiglenes álláshelyek betöltésére alkalmas munkaerő kiválasztására. A határozatlan idejű szerződéssel felvett tisztviselők mellett az

EU szerződéses és ideiglenes alkalmazottakat is foglalkoztat, továbbá gyakornoki lehetőségeket is kínál, és adatbázisokat tart fenn a különböző szakterületek szakértőinek nevével.

Az EPSO az első kapu, amelyen kopogtatnia kell annak, aki az EU-nál szeretne dolgozni. Az EPSO honlapja tájékoztatást ad a kiválasztási folyamatról, és tanácsokkal szolgál, hogyan lehet felkészülni a versenyvizsgákra. Az EPSO versenyvizsgái az állandó munkaerő kiválasztásánál arra szolgálnak, hogy különböző teszt- és feladatsorok segítségével fel lehessen mérni a pályázók képességeit, és lehetővé tegyék a legjobbak kiválasztását. Minden évben indulnak versenyvizsgák különböző személyzeti kategóriákban (ügyintézők, nyelvészek, tolmácsok, fordítók, asszisztensek stb.).

Az EU intézményei szerződéses alkalmazottakat is felvesznek meghatározott fizikai és adminisztratív feladatok ellátására. A szerződéses alkalmazottak szerződése általában határozott időre – első alkalommal rendszerint 6–12 hónapra – szól. Az ideiglenes alkalmazottak különleges szakértelmet igénylő vagy ideiglenes jellegű feladatokat látnak el, szerződésük legfeljebb hat évre szólhat. Az álláslehetőségekről az EPSO honlapján és az egyes intézmények és ügynökségek webhelyein lehet tájékozódni.

Hét intézmény gyakornokokat is fogad 3–5 hónapig tartó időszakokra. Az uniós intézményekben a gyakornokokat hagyományosan *stagiaire*-nek nevezik. Gyakornoki állásra diákok, frissen végzett diplomások, illetve nyelvészek jelentkezhetnek. A gyakornokok hasonló feladatokat kapnak, mint az alacsony besorolású ügyintézők. A gyakornokokat minden egyes intézmény maga választja ki (nem az EPSO).

Vannak kirendelt nemzeti szakértők, ők saját hazájuk közszférájában dolgozó alkalmazottak, akiket munkáltatójuk meghatározott időre kirendel valamelyik uniós intézményhez abból a célból, hogy tapasztalatot cseréljenek az uniós tisztviselőkkel, és megismerjék az EU szakpolitikáit és eljárásait. A nemzeti szakértők kiválasztására külön eljárás vonatkozik. Ebben az EPSO nem játszik szerepet. Az aktuális lehetőségekről az EU mellett működő állandó tagállami képviseletek tudnak felvilágosítással szolgálni.

Természetvédelmi területen szabad-e termelni?

Engedély birtokában igen. Természetesen a mezőgazdasági termelésnek a természetvédelmi, nemzeti parki, esetleg Natura 2000-es (→ 47) területeken magasabb környezetvédelmi előírásoknak kell megfelelnie. Mivel Európában már elenyésző a teljesen ősi vagy természetes állapotában lévő terület, minden kultúrtájnak minősül, az emberi gondozás, művelés elengedhetetlen a tájfenntartáshoz; ezért egyes területeken (legelők, erdők stb.) kifejezetten szükséges az agrártermelés, ami hozzájárul az ökoszisztéma fenntartásához. Az előírások betartásával megfelelő összhang és egyensúly alakul ki az emberi tevékenység és a természet között, hiszen a mezőgazdasági terület élelmet, élőhelyet biztosít számos vadon élő állat- és növényfajnak. Az ilyen területen való termelésnek speciális feltételeknek kell megfelelnie. Ilyen a növényvédelmi és egyéb célú vegyszerhasználat kerülése, csökkentése, a magasabb természetes trágyázási arány biztosítása, a nagyobb arányú területpihentetés (ugaroltatás). A KAP (→ 81) reformjai során a tájfenntartás, a környezetvédelem egyre nagyobb hangsúlyt kapott, mint mezőgazdasági funkció. Ennek formális megjelenése a kölcsönös megfeleltetés elve, amelynek érvényesítését egyre nagyobb százalékban kell teljesíteni, különben a mezőgazdasági termelők nem kapnak teljes támogatást. A kölcsönös megfeleltetés a környezetvédelmi feltételrendszert építi be az agrártermelésbe, amikor előírja a termőföld-pihentetés arányát vagy a vegyszermentes öntözést a felszín alatti vizek védelmében. A KAP reformjai során lehetőség lett egyes természetvédelmi területek bevonására a mezőgazdasági termelésbe, ahol a szigorúbb elvárásokkal együtt járó költségek fedezésére magasabb termelési támogatás jár.

Németország után az összes uniós országban bezárják az atomerőműveket?

Az európai unió legfiatalabb politikája az energiapolitika (→ 93). A legtöbb tagország saját ügyének tekinti az energiaellátás biztosítását. A szolgáltatások szabad áramlása (→ 82) és a közüzemek liberalizációja azonban összeköti a hálózati rendszereket és le-

hetőséget teremt a fogyasztónak az összehasonlításra és a szolgáltató kiválasztására.

Németországban a fukusimai szerencsétlenség után politikai és erkölcsi döntés volt az atomerőművek fokozatos leállítása. Jelenleg azonban Németország nem tudja biztosítani energiaellátását az atomenergia nélkül, ezért kényszerül ideiglenesen a reaktorok újraindítására. Amennyiben árambehozatalra szorul, elsősorban a francia atomerőművek képesek kiszolgálni az igényeiket, ami Németország számára nem jó megoldás, noha a környezetet legkevésbé szennyező energia az atomenergia.

Nagyon különböző a tagállamok energiaellátása. Ausztria képes vízerőművekből biztosítani ellátását, Szlovákia igényeinek nagy részét szintén kiszolgálja vízerőműve. Sok ország még mindig gáz- és szénerőműveket használ. Két irány jelenik meg az energiapolitikai elképzelésekben: az energiafogyasztás felhasználása hatékonyságának növelése (hőszigetelő rendszerek, nyílászárók cseréjének programjai stb.), illetve a megújuló energiák arányának növelése (napkollektorok, termálhő-felhasználás, szélenergia, vízenergia).

Az Európai Bizottság az unió kormánya?

Az Európai Bizottság az unió egyik legfontosabb intézménye. Feladatai közé tartozik, hogy képviselje az unió egészének érdekeit, javaslatot tegyen az új uniós jogszabályokra, irányítsa az uniós politikák végrehajtását, valamint az uniós források elköltésével kapcsolatos mindennapi feladatokat. A Bizottságnak elnöke (jelenleg a portugál *José Manuel Barroso*) és 26 biztosa van. Minden tagállam egy-egy biztost delegál az Európai Bizottságba, akik az ún. főigazgatóságokat irányítják. E hatalmas szervezetben összesen mintegy 35 ezer tisztviselő és alkalmazott dolgozik.

E sorokat olvasva úgy vélhetnénk, az unió igazi kérdései e szervezetben dőlnek el, és ténylegesen az Európai Bizottság az unió kormánya. Bár a Bizottság valóban az egyik legfontosabb szereplője az európai folyamatoknak, a döntéseket továbbra is a tagállamok kormányainak képviselőiből álló Tanácsban hozzák meg (→ 71). Ezzel a döntések továbbra is a nemzeti kormányok kezében van-

nak. Különösen jól látszik ez a jelenleg is zajló európai gazdasági válság (→ 39) kezelésének folyamatában.

A Bizottság története során szinte minden elnöke törekedett arra, hogy növelje a Bizottság befolyását a brüsszeli döntéshozatal során. *Walter Hallstein*, a Bizottság első elnöke kudarcot vallott e törekvéssel; alulmaradt az akkori francia államfővel, *Charles de Gaulle*-lal szemben. Ugyanakkor *Jacques Delors*, aki 1985 és 1995 között volt a Bizottság elnöke, sikeresen mozdította elő az európai integrációt, elnöki időszakát ma az unió „boldog aranykoraként" emlegetik. Delors titka talán abban rejlett, hogy sikeres francia politikusként bizottsági elnöksége alatt is politikusként működött, és ami talán még fontosabb: nagyon karakteres elképzelése volt az európai integráció mélyítésének szükségességéről és az ehhez szükséges megoldási módokról.

A Bizottság ma igencsak messze van attól, hogy az unió kormányaként léphessen fel. Az euróválság megoldásában sem játszott kezdeményező szerepet, megvárta, amíg a tagállamok – elsősorban Németország – megteszik a válság megoldásához szükséges javaslatokat, hosszú ideig nem is tett közzé saját kezdeményezéseket. Ez a helyzet azért alakulhatott ki, mert a Bizottság elnökét a mai napig a tagállamok választják ki, a személyéről szavazó Európai Parlament csak elfogadhatja a javasolt személyt vagy elutasíthatja azt, de saját jelöltet nem „dobhat a kalapba". A biztosokat pedig a tagállamok jelölik ki egyenként; a Bizottság elnökének mozgástere addig terjed, hogy az ő javaslatára alakulnak ki a biztosok portfóliói. Talán az egyedüli terület, ahol mindig is aktív volt a Bizottság, az uniós versenypolitika felügyelete. Itt 2009-ben például olyan sikereket is elkönyvelhetett, amelynek hatására a Microsoft arra kényszerült, hogy az általa működtetett rendszerben a konkurens internetböngészőket is elérhetővé tegyék.

Az unióban jelenleg is tartó euróválság azonban arra hívja fel a figyelmet, hogy a Bizottságnak ki kell törnie jelenlegi szerepköréből, és sokkal meghatározóbb szerepet szükséges játszania a válságkezelés során. Ehhez azonban természetesen arra is szükség lenne, hogy az oly sokat emlegetett uniós intézményi reformok megvalósuljanak a Bizottság elnökének kiválasztása során és a biztosok jelölésekor is. A jelenleg Európában zajló folyamatok min-

denesetre nem arra engednek következtetni, hogy e folyamatok a közeljövőben megindulnának az unióban.

Lesz-e Európai Egyesült Államok?

A végleges választ természetesen senki nem tudja erre a kérdésre. Valószínűleg a jövő történelmi folyamatai döntik el, hogy miként alakul az integráció sorsa. Lehet, hogy 20 év múlva, de annál később vagy akár korábban is politikailag egyesülhet az európai államok meghatározott köre. A föderalista álláspontot képviselők szeretnék, ha minél hamarabb bekövetkezne, az egyik euroszkeptikus EP-képviselő ugyanakkor éppen a közelmúltban vágta Barroso EB-elnök fejéhez, hogy soha nem jöhet létre az Európai Egyesült Államok.

Ellentmondásosak a tapasztalatok abban a tekintetben, hogy milyen külső tényezők segítik vagy hátráltatják az integráció mélyülését. A közvélemény, az uniós tagállamok lakossága a válságmentes periódusokban optimistább egy erősebb politikai integráció kilátásait illetően, krízishelyzetekben viszont a közösséget is hibáztatják a polgárok, valós felelősségétől függetlenül. Egyes politikusoknál is tapasztalható hasonló mentalitás. De a tagállamok és az intézmények igazán felelősen viselkedő politikai vezetői éppen a súlyosabb válságszituációkban igyekeznek erősíteni a mélyítési jellegű integrációs folyamatot. Jelenleg ilyen döntéshozatali megoldás a fiskális paktumként elhíresült költségvetési szigorítási eljárásra vonatkozó megállapodás.

Teljesíthető vállalásokat tett az EU a 2020-as stratégiájában?

Az Európai Unió számos célt tűzött ki maga elé, amelyet a következő pénzügyi ciklus végére akar elérni. Ezek között van igen bátor, ambiciózus és könnyebben elérhető is. A célrendszert számos stratégiai dokumentum tartalmazza, ilyen a foglalkoztatást ösztönző *Új készségek és munkahelyek menetrendje,* amelynek fő prioritása, hogy az EU-ban 75 százalékra emelkedjen a foglalkoztatottsági arány. Az *Európa 2020* c. dokumentum számos környezetvédelmi

és energetikai célszámot tartalmaz, amelyek elérésének alárendeli a finanszírozást. A „20–20–20"-ként elhíresült vállalások szerint az EU 2020-ra 20 százalékkal csökkenti az üvegházhatású gázok kibocsátását, 20 százalékkal csökkenti az energiafelhasználást, 20 százalékal növeli a megújuló energiaforrások arányát. Az EU ezenfelül vállalta, hogy a közlekedésben 10 százalékkal növeli a bioüzemanyagok arányát. Ezen célok teljesülésével az EU a „legzöldebb" területté válna a fejlett világban, jó példát mutatna, és globális szinten is érezhető eredményt érne el. A következő tervezési-finanszírozási időszak, amely 2014 és 2020 között tart majd, a források jelentős hányadát ezen célok elérésének szenteli, oly módon, hogy más ágazatokban (például mezőgazdaság, kutatás-fejlesztés stb.) is azokat a fejlesztéseket fogja támogatni, amelyek e célokra koncentrálnak. Európa ezekkel a törekvésekkel elkötelezettségét jelzi a világ más részei számára, rámutatva a közös felelősségre és ösztönözve őket a fokozottabb szerepvállalásra.

Ha az EU-ban tanulok, kapok orvosi ellátást más országban?

Az európai egészségbiztosítási kártyával kell igazolni a jogosultságot az egészségügyi ellátásra. Az egészségügyi ellátás szabályozása és a társadalombiztosítási rendszer minden uniós országban más és más. Egyes országokban az orvosnál kell fizetni a vizsgálatért, illetve a kezelésért, míg máshol az orvos nem közvetlenül kap a betegtől tiszteletdíjat. Különbség van az országok között abban a tekintetben is, hogy a beteg szabadon választhat-e orvost vagy sem. Egyes országokban a kezelés költségét csak akkor téríti meg az állami egészségbiztosító, ha a beteget ellátó orvos szerződésben áll az állami egészségbiztosítási rendszerrel.

Ha külföldi tanulmányai alatt megbetegszik, az európai egészségbiztosítási kártya ugyanolyan jogosultságot ad az ideiglenesen külföldön tanuló diáknak az adott ország egészségbiztosítási rendszerében, mint amilyennel az ottani biztosítottak rendelkeznek, tehát nyugodtan fordulhat helyi orvoshoz.

Lényegesen bonyolultabb eset az orvosi vények kiváltása. Az Európai Unióban a gyógyszerek csak engedéllyel forgalmazha-

tók: az engedélyt egy ország tagállami hatósága bocsátja ki. Ez azt jelenti, hogy amikor Ön a lakhelyén felírt gyógyszert egy másik uniós országban szeretné kiváltani, elképzelhető, hogy ott az az orvosság egyáltalán nincs, vagy más néven van kereskedelmi forgalomban.

Ha valaki azt tervezi, hogy másik országba költözik, felmerül a kérdés, hogy új lakóhelyén melyik ország szociális biztonsági (és ezen belül egészségbiztosítási) rendszerébe fog tartozni. A foglalkoztatás típusa határozza meg a biztosítottságot: az alkalmazott, önfoglalkoztató, munkanélküli, diák, kiküldött munkavállaló, határ menti ingázó marad az állampolgársága szerinti rendszerben. Helyzetétől függő tehát, hogy továbbra is hazája szociális biztonsági rendszerében marad biztosítottként, vagy be kell lépnie annak az országnak a rendszerébe, ahova munkavállalás céljából vagy más okból költözik. Mindkét esetben gondoskodnia kell arról, hogy egészség- és társadalombiztosításának folytonossága ne szakadjon meg.

Miért késett Horvátország csatlakozása?

Horvátország egyik célja az volt, amikor Szlovéniát követően megpróbált kiválni az egykori Jugoszláviából, hogy könnyebben váljon az európai integráció részévé. A lépés nyomán véres háború tört ki, amelynek egyik áldozata a horvát nemzet lett, sok horvátországi várossal egyetemben. Viszont a másik hadszíntéren, Bosznia-Hercegovinában nemcsak a szerbek követtek el háborús bűnöket, hanem horvát fegyveres alakulatok is, leginkább a hírhedtté vált *Gotovina* tábornok parancsnoksága alatt. Végül a háború utolsó fázisában a szerbektől visszavett területeken is voltak bosszúhadjáratok.

A háború önmagában is megakasztotta a horvát csatlakozási folyamatot, de a háborús bűnök terhe, valamint a bűnösök nemzeti hősként kezelése, majd rejtegetése tovább rontotta az esélyeket. Pedig saját szorgalmas munkájával és nemzetközi segítséggel a végre teljes nemzeti függetlenséget élvező horvát társadalom gyorsan visszahozta az országot arra a fejlettségi szintre, amely már tárgyalási alap lehetett volna.

De Gotovina és néhány társa kiadatásáig az unió csak a nyugat-balkáni előcsatlakozási eszközöket (→ 18) juttatta Horvátországnak, utána viszont, 2006-tól érdemben elindulhattak a csatlakozási tárgyalások. 2008 decemberében újabb probléma akasztotta meg a folyamatot. Szlovénia hiába várta, hogy rendezzék adriai-tengeri kijáratának kérdéseit, tagállamként pedig joga volt megakadályozni újabb tárgyalási fejezetek megnyitását, illetve a megnyitottak lezárását. A két ország közötti huzavona – a nem túl hatékony uniós magatartástól kísérve – egészen 2009 végéig tartott, amikor ismét folytatódhatott a tárgyalási folyamat, amely a 2011-es magyar elnökség végére fejeződött be.

Hova vezet az európai energiapolitika?

Az energiakérdés már az Európai Közösség megalakulásakor napirenden volt. Jól látható módon a gazdaságnak, a lakosság ellátásának alapja az energiaellátás léte, tömege, milyensége. A második világháborút lezáró korszak tanulságából kiindulva elsődlegesen az atomenergia békés felhasználását rögzítették az alapítók az *Euratom*-szerződésben (*European Atomic Energy Community*, Európai Atomenergia Közösség). Az azóta eltelt időben persze több más energetikai kihívással is szembesült Európa. A növekvő gazdasági és lakossági fogyasztás és a szűkös saját energiaforrások miatt az EU energiafüggő helyzetben van külső partnereivel szemben. Legfőbb energiabeszállítóink – Algéria, Norvégia, Oroszország, a Közel-Kelet (a földgázimport 42 százaléka Oroszországból, az olajimport 45 százaléka a Közel-Keletről érkezik) és Közép-Ázsia – ezzel akár vissza is élhetnének, de látni kell, hogy az ő gazdaságuk viszont nagyban alapoz az európai vásárlásra, azaz a függőség kölcsönös. Az energiafelhasználást többségében ma is a szénalapú energiahordozók (kőolaj, földgáz stb.) adják, és a vezető szerepet, úgy tűnik, még sokáig tartani is fogják. Ez a tény számos energetikai beruházás megvalósulását ösztönözte és ösztönzi, mint például az Északi áramlat (Oroszország és Németország összekapcsolása), a Déli áramlat (Oroszország és Közép Európa összekötése), a Nabucco, vagy az unió saját energetikai hálózatfejlesztése, a TEN-E. Bár az alapítás óta foglalkozik vele a Közösség, és ezzel

megoldható lenne a teljes energiaellátás, az atomenergia környezetbiztonsági okok miatt ma egyre népszerűtlenebb megoldásnak látszik Európában (→ 87). A függőség csökkentését ma inkább két irányból lehet elérni. Elsősorban a fogyasztás csökkentésével és hatékonyabbá tételével, másrészről megújuló, a kontinensen előállítható energiaforrások bevonásával a termelésbe. A megújuló energiahordozók nagy előnye még a környezetbarát termelési mód. Ide szoktuk sorolni a nap-, a szél- és a vízerőműveket (ez utóbbi nagy folyami beruházásainak kevéssé környezetkímélő voltát a természetvédők oldaláról gyakran éri kritika), illetve a geotermikus erőforrásokra és biomasszára (amelyben szinte mindenfajta állati és növényi eredetű szerves anyag megtalálható) alapozott energiatermelőket. Az Európai Unió 2020-ig szeretné a zöldenergiaként is ismert források arányát az összes fogyasztásban 20 százalékra emelni (→ 90). A két célterület fejlesztésére számos projekt és program indult, amelyeknek prioritása az ellátás biztonsága, kiszámíthatósága, a fogyasztási szokások megváltoztatása és a termelés környezetbaráttá tétele.

Milyen kulturális programjai vannak az Európai Uniónak?

A kulturális politika azon uniós politikák közé tartozik, amelyek esetében kizárt a jogharmonizáció, és ahol az unió kizárólag koordinációs, kiegészítő és támogató feladatokat lát el. A kulturális politika tagállami hatáskör, a közösség kizárólag a tagállamok közötti kulturális együttműködéseket kívánja támogatni. A *Kultúra 2007–2013* keretprogram költségvetése 400 millió euró és három kategóriában nyújt támogatást: a művészek szabad mozgásának elősegítésére közvetlen támogatást nyújt többéves projektekhez, támogatja továbbá olyan kulturális szervezetek működését, amelyek jelentős befolyással bírnak az Európai Unió szintjén, és végül támogatja a kulturális együttműködés elősegítésére történő adatgyűjtést és kutatásokat.

Mit elnököl a Tanács elnöksége?

A Lisszaboni Szerződés (→ 67) végérvényesen Tanácsnak nevezi az Európai Unió legfőbb jogalkotó szervét. Néhány közösségi nyelven, mint amilyen a magyar is, ennek ellenére gyakran említik az Európai Unió Tanácsaként, nem ritkán pedig Miniszterek Tanácsának nevezik.

A Tanács egyetlen szerv, de munkaszervezési okokból a napirenden lévő kérdéseknek megfelelően különböző összetételekben ülésezik (→ 71). Az üléseken a megvitatandó ügyekért felelős tagállami miniszterek és európai uniós biztosok vesznek részt. Az 1990-es években 22 tanácsi formáció létezett, de ezek számát 2000 júniusában 16-ra, majd 2002 júniusában 9-re csökkentették. Az intézmény a Lisszaboni Szerződés 2009. december 1-jei hatálybalépése óta tíz tanácsi formációval működik. A Tanács azonban továbbra is egyetlen szerv, azaz függetlenül attól, hogy melyik tanácsi formáció fogad el egy adott határozatot, az a Tanács határozata lesz, amelyen nem is tüntetik fel az érintett formáció nevét.

A Tanács elnökségét az unió 27 tagállama felváltva, egyenként hat hónapos időszakon keresztül látja el. E féléves időszak során az elnökség vezeti a különböző szintű üléseket, iránymutatásokat javasol, és kidolgozza a tanácsi határozathozatalhoz szükséges kompromisszumokat. A Tanács munkájának folytonosságát elősegítendő a három, egymást követő féléves elnökség szorosan együttműködik. Az elnökségi trió kidolgozza a Tanács tevékenységeinek a következő 18 hónapra szóló közös programját.

Egyetlen tanácsi formáció van, amelynek elnökletét nem a féléves elnökség látja el: a Külügyek Tanácsának elnöke a Lisszaboni Szerződés hatálybalépése óta az unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője (→ 40). Ezt a tisztséget 2009. december 1. óta *Catherine Ashton* tölti be. A külügyekkel foglalkozó mintegy húsz munkacsoportnak szintén állandó elnöke van, őket a főképviselő nevezi ki.

Az Európai Unió csúcstalálkozóit követően a soros elnökség egy-egy politikai dokumentumot tesz közzé, amely a csúcstalálkozón elfogadott határozatokat tartalmazza. A tervezet rendszerint már a csúcstalálkozó előtt elkészül, és az ülésen ezt vitatják meg utolsó

lépésben a államfők és miniszterelnökök egymás között. A határozatok jogilag nem kötelező jellegűek, de azokat az EU Bíróság (→ 64) útmutató (puha) jogszabályként használja.

Ugyanolyan vizet ihatok Kelet-Magyarországon, mint Írországban?

Az európai tagországok, de még az országokon belüli térségek ivóvize között is nagy különbségek találhatóak, így az írországi ivóvíz biztosan nem olyan ízű, mint a kelet-magyarországi. Ennek okai a helyi víz- és talajtani sajátosságokban keresendőek. Ennek ellenére az EU – mivel az ivóvíz biztosítása létfenntartáshoz köthető közszolgáltatás – a Víz Keretirányelvben (2000/60/EK) és más jogszabályokban előírja a kötelező ivóvíz-minőségi minimumokat a tagországok számára. Előírták az ivóvíz összetételét, a vízben található anyagok megengedett alsó és felső értékét, és a tiltott anyagok (például az arzén) listáját is rögzítették. Ezek a szabályok mind a 27 tagországra érvényesek, de csatlakozáskor időszakos felmentést kérhetnek és kaphatnak az új belépők. Így lehetőség volt rá, hogy Magyarország 2004-es csatlakozásakor átmeneti mentességet, derogációt kapott az ivóvíz-minőségi elvárások teljesítésére, amire később újabb halasztási kérelmet nyújtott be hazánk, 2015-ös céldátumra. Kérésünk oka az volt, hogy a ivóvizet szállító csatornahálózat kiépítése rettentő költséges az ország teljes területén, különösen ahol a felszín alatti vízbázisok csak drága tisztítást követően felelnek meg az EU-szabványnak. Az okok között szerepelt még, hogy a teljes rendszer kiépítése igen időigényes. Az unió elvárásai szerint a lakosság 100 százalékát a jogszabályokban rögzített minimális minőségi szintet elérő ivóvízzel kell ellátni 2015-től. Ettől a pillanattól kezdve tehát ha ízében nem is, de minőségében ugyanolyan vizet ihatunk majd szerte az unióban, mint hazánkban.

Értékközösség az unió, vagy lehetséges, hogy felbomlik a jövőben?

A Lisszaboni Szerződés elfogadásakor az uniós joganyag részévé tették a már korábban elfogadott Alapjogi Chartát. Ez a dokumentum biztosítja az emberi jogok érvényesülését unószerte. A Charta – többek között – szól a vallásszabadságról, a választójog biztosításáról, a független bíróságok működéséről, valamint tiltja a kínzást és a halálbüntetést is.

Emberi jogi szempontból mégsem ilyen bátorító a helyzet az unióban. Az Alapjogi Chartát például az Egyesült Királyság és Lengyelország nem fogadja el; a tárgyalások során mindkét ország felmentést kapott az alkalmazásából. De a mindennapi életben is számos jogsértéssel találkozhatunk uniós országokban. Sok tagállamban folyamatos jogsértést kell elszenvedniük a roma állampolgároknak, a homoszexuálisoknak, vagy épp a fogyatékkal élőknek. Az unió legégetőbb kérdése ma a menekültügy (→ 21), a menekültekkel való bánásmód során az emberi jogi normák érvényesítése. Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága is felhívta a figyelmet arra, hogy bizonyos uniós országok intézkedései sértik a menekültek emberi jogait.

E kérdéskört azért is kellene kifejezett gondossággal kezelnie az uniónak, mert az ezen a területen elkövetett jogsértések rontják az unióról kialakuló képet a világban és csökkentik az unió hitelességét, amennyiben harmadik államoktól előrelépést követel emberi jogi kérdések terén. Az unió ezt a helyzetet is kezelni kívánta, amikor a 2007–2013-as költségvetésében 1,1 milliárd eurót fordított olyan projektekre, amelyek a demokráciát és az emberi jogokat kívánják erősíteni világszerte.

A fentebb felsorolt problémák ellenére az unió egyike a világ legsikeresebb kísérleteinek. Nem véletlen, hogy Vlagyimir Putyin orosz államfő valami hasonló kezdeményezést szeretne életre kelteni az egykori Szovjetunió utódállamai között. A dél-amerikai országok is elindították már az egymás közötti koordinációt, illetve az afrikai kontinensen is megszületett az Afrikai Unió. Egyik kezdeményezés sem jutott azonban el az integráció olyan fokára, mint az európai közösség.

Bár az Európai Unió gazdasági és politikai értelemben sok problémával küzd, mégis egy olyan értékközösség, amely inspiráló hatással van a világ számos országára. Az uniós tagállamok a szociális piacgazdaság, a jogállamiság, a demokrácia olyan fokát érték el, ami világszerte irigylésre méltó. Az együtt megtett út olyan hosszú

volt és annyi szállal kötődnek egymáshoz a tagok, hogy a szétválás ma már szinte elképzelhetetlen.

Mit csinálnak az uniós ügynökségek?

A végrehajtó ügynökségek egy 2003-as tanácsi rendelet értelmében létrehozott olyan szervezetek, amelyeket egy vagy több közösségi program irányításához kapcsolódó bizonyos feladatokkal terveznek megbízni. Ezeket az ügynökségeket meghatározott időtartamra hozzák létre. Az Európai Bizottság (brüsszeli vagy luxembourgi) székhelyén kell létesíteni őket. A Bizottság tehát saját belső szervezete (→ 88) mellett ügynökségeket és decentralizált szerveket is működtet. Ezeknek a nagyon speciális, ebben a formában sehol máshol fel nem lelhető szervezeti egységeknek a főbb csoportjai a következők: szabályozási ügynökségek és szervek, Euratom-ügynökségek és szervek, végrehajtó ügynökségek, pénzügyi felügyeleti szervek és az Európai Innovációs és Technológiai Intézet. A szabályozási ügynökségeket a földrajzi decentralizáció iránti igény, illetve a jogi, technikai és tudományos jellegű új feladatok megoldásának szükségessége hívta életre.

A szabályozási ügynökségek és szervek az alábbi szervezeti típusokat foglalják magukban: politikai ügynökségek, közös kül- és biztonságpolitikai ügynökségek, és a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködési ügynökségek. Az európai közjog irányítása alatt álló politikai ügynökségek és szervek elkülönülnek az uniós intézményektől (pl. Tanács, Parlament, Bizottság), és saját jogi személyiséggel rendelkeznek. Másodlagos jogszabály révén hozták létre konkrét technikai, tudományos, illetve irányítási feladatok végrehajtása céljából.

A közös kül- és biztonságpolitikai (→ 75) ügynökségeket meglehetősen speciális technikai, tudományos és irányítási feladatok végrehajtása céljából hozták létre az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitikájának keretében. A büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködési ügynökségek csoportja azért jött létre, hogy segítse az EU-tagállamok együttműködését a szervezett nemzetközi bűnözés elleni küzdelem terén. Az Euratom-ügynökségek és szervek az Európai Atomenergia-közösséget (→ 93) létrehozó szerződés (Euratom-szerződés) célkitűzéseinek megvalósítását szolgálják. A szerződés célja az, hogy összehangolja a nukleáris energia békés célokra történő felhasználására irányuló tagállami kutatási programokat, továbbá hogy biztosítsa az atomenergia felhasználásához szükséges ismereteket, infrastruktúrát és finanszírozást, illetve azt, hogy az atomenergia-ellátás mennyiségileg megfelelő és biztonságos legyen.

A felsőoktatásban kötött hallgatói szerződések (röghöz kötési szerződések) megfelelnek az unió szabályainak?

Közvetlen jogi tiltás nincsen, de a röghöz kötés több ponton sérti a már elfogadott közösségi rendelkezéseket, elsősorban a személyek szabad áramlását az unión belül (→ 82), másodsorban a keretszámok radikális csökkentése lehetetlenné teszi, hogy Magyarország teljesítse azon vállalását, hogy 2020-ra a 30–34 éves korosztály 40 százaléka felsőfokú végzettséggel fog rendelkezni. (Jelenleg a kormányzat a felsőfokú szakképzés egyetemekhez rendelésével az OKJ-képzésben végzőket a felsőfokú végzettséggel rendelkezők közé akarja számolni, hogy a statisztikában felhúzzák az arányt, bár a közigazgatási bérekben ezt továbbra sem ismeri el felsőfokú végzettségnek.) A jelenleg a hallgatókkal megköttetett röghöz kötési szerződések nem lesznek érvényesíthetőek a hallgatókkal szemben.

Hogyan alakultak a francia–német kapcsolatok az unióban?

Európa szinte egész történetét végigkísérte a Franciaország és Németország közötti ellenségeskedés. A XX. században két világháborúban is szemben állt egymással a két ország, amelyet a németek mindkét alkalommal elvesztettek. A II. világháborút követően mégis egyfajta közeledés indult el Franciaország és Németország között, gondoljunk a korábban már tárgyalt, 1950-ben meghirdetett Schumann-tervre (→ 11), amely a nem sokkal később létrejövő Európai Gazdasági Közösség egyik alapköve lett.

A két ország közötti kibékülés fontos lépcsőfokává vált az 1963. január 22-én *Konrad Adenauer* német kancellár és Charles de Gaulle francia köztársasági elnök által aláírt *Élysée-szerződés*. A megállapodás nemcsak a két ország közötti kiegyezést célozta, hanem a kapcsolatok baráti szintre emelését és a későbbi stratégiai partnerséget az Európa-terv megvalósítása során. A szerződésben lefektetett vállalásokban kiemelt szerepet szántak a két társadalom közötti párbeszéd beindításának, különös tekintettel a kultúrára, az oktatásra és a kutatásra. A kulturális együttműködés például olyan eredményeket tud felmutatni, mint az 1990-ben útjára indított francia–német közszolgálati tévécsatorna, az ARTE, amely adó jelentősége ma már messze túlmutat a két országon.

E történelmi folyamatok mellett a francia–német tandem nagyon fontos szerepet játszott az unió egész története során, mind a mai napig. Az Európai Gazdasági Közösség 1957-es létrehozása óta igaz az az állítás, hogy az európai folyamatok csak akkor haladtak előre, ha valamely vitatott kérdésben Franciaország és Németország megállapodásra tudott jutni egymással. A két ország közötti modus vivendi megtalálása már csak azért is embert próbáló feladat volt, mert a gazdaságpolitikában – részben történelmi okokból – sok mindent másképpen látnak. Míg a németek az európai jegybank függetlenségében hisznek, és a piac szabadságának a legállhatatosabb képviselői, addig a franciák mindig is amellett kardoskodtak, hogy a gazdasági folyamatokban, azok szabályozásában jelentős szerepet kell betöltenie az államnak illetve az európai közösségnek. A képviselt álláspontok sokszor olyan messziről közelítettek egymás felé, hogy mire megszületett a megegyezés, az már vállalható volt a többi uniós tagállamnak is.

Az elmúlt időszakban azonban a francia–német együttműködést számos kritika érte. Egyrészt sokan számon kérték a két szereplőn, hogy döntéseik során háttérbe szorították az ún. európai szellemiséget és azokban túlzottan dominálnak a nemzetállami érdekek. Másrészt mind a németek, mind a franciák hajlamossá váltak az elmúlt évek során arra, hogy a közöttük megszületett alkukat rögtön összeurópai kompromisszumként tüntessék fel, kihagyva az egyeztetésekből a többi tagállamot. Fontos megemlíteni azt is, hogy 2003-ban mindkét ország megszegte az euróövezet

konvergenciakritériumait (→ 15), az ezek nyomán esedékes szankciókat azonban elutasították. Ez óriási hitelvesztéssel járt mindkét ország számára, hiszen ma többek között az ehhez hasonló tagállami hozzáállások miatt is szenved Európa az euróválságtól.

Azt is mondhatjuk, hogy az elmúlt időszakban nemcsak az európai integrációba vetett bizalom csökkent jelentősen, hanem a francia–német tandembe vetett hit is csorbát szenvedett. Az európai projekt sikeréhez nemcsak az integráció megújítására van szükség, de a francia–német együttműködésnek is új lendületet kell kapnia.

Miért költöznek a német nyugdíjasok Spanyolországba?

Állandó nyaralás, alacsonyabb megélhetési költségek és jelentős ingatlanérték-különbség miatt. A napjainkban nyugdíjazott uniós állampolgárok már jobb egészségnek örvendenek és nagyobb a várható élettartamuk is, mint az előző generációnak. Számukra sem mindegy, hogy hol és milyen körülmények között élik nyugdíjas éveiket. Már nem folytatnak aktív tevékenységet, így nem a munkahely szerint migrálnak, hanem egyéb életfeltételeket vesznek figyelembe. Ahol kevesebb a rezsiköltség, mert rövidebb a fűtési szezon, ahol a kellemes klíma miatt kisebb a kockázata a meghűléses betegségeknek, influenzajárványoknak. A fizetőeszköz azonos, a háztartás költségei olcsóbbak, mint Németországban. Az egyetlen kockázati tényező az egészségügyi ellátás színvonala volt, de a német nyugdíjasokat az egészségügyi szolgáltatók is követték a tengerpartra, akik így pontosan azt az ellátást kapják, amit Németországban. A légi utazás költségei is jelentősen csökkentek az elmúlt években, így a gyermekek látogatása sem jelentős anyagi teher, illetve ők is szívesen töltik a szabadidejüket a szülőknél, nagyszülőknél a tengerparton.

Ha másik tagállamba (külföldre) megyek dolgozni, a gyermekeim kapnak állami oktatást?

Uniós polgárként az Ön gyermekei jogosultak arra, hogy bármelyik EU-tagországban (illetve ebben az esetben a 27 uniós tagállam, valamint Izlandon, Liechtensteinben és Norvégiában) iskolai

oktatásban részesüljenek. Erre ugyanolyan feltételek mellett kell számukra lehetőséget biztosítani, mint a kérdéses ország állampolgárainak. Joguk van arra is, hogy saját korcsoportjuknak megfelelő osztályba kerüljenek, és hogy nyelvtudásuktól függetlenül tanulmányaikat ugyanazon a szinten folytassák, ahol a származásuk helye szerinti országban abbahagyták. Ha ön uniós polgár, aki munkavállalás céljából másik EU-tagországba költözik, gyermekeinek az uniós jog értelmében joguk van új lakhelyükön ingyenes nyelvoktatásban részesülni annak érdekében, hogy könnyebben be tudjanak illeszkedni az ottani iskolarendszerbe.

Van egységes alkotmánya az uniónak?

2002 márciusában összeült az Európai Konvent, azzal a céllal, hogy létrehozza az unió egységes alkotmányát. A konventbe 105 állandó tagot hívtak meg, az akkor még tagjelölt országok pedig – köztük Magyarország is – megfigyelőkkel vehettek részt az alkotmányozó munkában, amelynek elnöke az egykori francia államfő, Valéry Giscard d'Estaing volt. 2004 októberében ünnepélyes külsőségek között írták alá az uniós tagállamok az alapdokumentumot Rómában. Ismét mérföldkőhöz érkezett az integráció.

A látszat azonban ezúttal is csalt, ugyanis a ratifikációs folyamat során – rögtön az elején, 2005 tavaszán – mind Franciaország, mind Hollandia népszavazáson utasította el az új európai alkotmányt. Franciaországban – a szocialisták vezetésével – azért kampányoltak az alaptörvény ellen, mert úgy vélték, Brüsszel túlzottan piacbarát, a nagytőke támogatója, kevéssé fogékony a munkavállalók érdekeire. Hollandiában ezzel szemben az állt az elutasítás mögött, hogy a hollandok egy új szuperállam létrejöttétől tartottak, amelyhez nagy segítséget nyújtott volna az alkotmány.

Mindkét népszavazás eredménye mögött meghúzódtak azonban mélyebb okok is. Az elutasító voksok az ún. európai (bővítési) fáradtságról tanúskodtak: az unió polgárai telítődtek az egyre bővülő és mélyülő integráció évtizedeiben. Viszonylag rövid idő alatt nemcsak azzal kellett megbarátkozniuk, hogy közös piacuk van, közös határaik, közös fizetőeszközük, hanem újabb és újabb országokat kellett befogadniuk az unióba. A legnagyobb gyanakvás

a 2004-ben csatlakozott kelet-európai országokat övezte, s a gyanakvást csak fokozta, hogy féltették munkahelyeiket is a régi tagállamok az új tagállamok beáramló munkaerejétől.

Szerepet játszott az alkotmány elutasításában az a tény is, hogy az integráció – különös tekintettel a politikai integrációra – az európai elit projektje, egy felülről irányított folyamat, kielégítő demokratikus legitimáció nélkül. Ma sincs ún. európai közvélemény, amely vitákat folytathatna a közös európai gondolat szükségességéről. Talán ezen a területen tapintható a legjobban az oly sokszor emlegetett demokratikus deficit jelensége (→ 45).

A holland és a francia kudarc után nem maradt más választása az uniónak, mint hogy elköszönjön az európai alkotmány gondolatától, szertefoszlott egy álom, de amint azt a Lisszaboni Szerződés (→ 67) tárgyalásakor láthattuk, az integrációs folyamat tovább folytatódott.

Mi történt később az „amszterdami maradékokkal"?

A három probléma (l. amszterdami maradékok, → 76) megoldására évekig tartó egyeztetések indultak, de a közösség körmére égő kérdéseket egészen 2000-ig nem tudták megoldani, miközben a leendő új tagokkal már gőzerővel folytak a csatlakozási tárgyalások. Ezért 2000-ben ismét összehívták a kormányközi konferenciát, amely immáron csaknem egy egész éven át dolgozott a portugál, majd a francia elnökség vezetésével. Bár számos részkérdésben volt előrelépés, végleges, valóban jó szerződésmódosítást megalapozó megállapodás ekkor sem született. Decemberben Nizzában ült össze az Európai Tanács, ahol a közösségi érdekeken túl *Jacques Chirac* francia államfő személyes ambíciói is ösztönözték a „maradékok" megoldását.

A Nizzai Szerződés a kérdéskörök több eleméről véglegesen, másokról átmenetileg rendelkezett, egy-két mozzanatot pedig a szőnyeg alá söpörtek. Nagyon bölcsen minden számításnál 27 tagállammal kalkuláltak. Megoldották a parlamenti létszámok ügyét, kidolgoztak egy minősített többségű szavazási rendszert, és átmeneti megoldást találtak a bizottsági létszám ügyében. A minősített többségű szavazási rendszer ma is hatályban van, azzal a kitétellel,

hogy a Lisszaboni Szerződés (→ 67) módosításai 2014-től lépnek érvénybe. A bizottsági testületi létszám kérdésében ma szintén a nizzai megoldás működik (minden országnak egy biztosa van, beleértve az elnököt is), és a Lisszaboni Szerződés nyitva hagyta a kiskaput, hogy a végleges megoldásnak szánt rotációs rendszert mégse kelljen bevezetni.

Mit tesz az EU a lakossági hulladékkal?

Az Európai Unió talán legfontosabb környezetvédelmi célkitűzései a hulladékgazdálkodás területén vannak. Az unió célja, hogy folyamatosan csökkentse a keletkezett hulladék mennyiségét, növelje ezen belül az újrahasznosított hulladékok arányát, és a nem hasznosításra kerülő hulladék elhelyezése ne károsítsa a természetet és az emberi egészséget. A hulladékirányelv (2008/98/EK) által meghatározott egységes elvárásoknak minden országnak meg kell felelnie. Az irányelv alapján minden ország hulladékgazdálkodási tervet készít hatéves ciklusokban, amelyekben bemutatja, milyen módszerekkel, eszközökkel éri el az uniós célokat, és ezt a tervet az EU szigorúan számon is kéri. A lakossági hulladékkezelésre is hasonló elvek érvényesek. A beruházásoknak, fejlesztéseknek csökkenteniük kell a hulladékok környezeti hatásait, a keletkező mennyiséget, a szelektív begyűjtés és szállítás, majd tárolás segíti az újrafeldolgozás kiterjesztését. A szigorú szabványoknak megfelelő új hulladéklerakók már gondoskodnak a hulladékok ártalmatlanításáról, és elsődleges feldolgozást is végeznek az újrahasznosítás érdekében. Az újrahasznosítás célja lehet ipari és mezőgazdasági, de akár energiatermelés is. Az új, nagy lakosságszámot ellátó lerakókkal egy időben az unió a tagországokon keresztül gondoskodik az illegális lerakók felszámolásáról, a régi hulladéktelephelyek bezárásáról és rekultiválásáról, azaz az eredeti környezethez közeli állapot visszaállításáról. A nagyberuházások mellett kiemelten fontos a környezettudatos szemléletmód terjesztése, amit az EU fel is ismert, és számos, a lakosság számára indított programot támogat, amelyek célja a helyben lakók hulladékkezelési szokásainak fejlesztése, hiszen közreműködésük nélkül a kitűzött célok nem érhetőek el.

Tájékozódási lehetőségek

http://www.euvonal.hu/
http://ec.europa.eu
http://curia.europa.eu/
http://www.europarl.europa.eu
http://www.european-council.europa.eu
http://eeas.eu/
http://eca.europa.eu
http://www.consilium.europa.eu
http://eur-lex.europa.eu
http://epp.eurostat.ec.europa.eu
http://www.pillar-europe.eu/
http://www.mobilitas.hu
http://www.enterpriseeurope.hu

SZERZŐINK:
Boros László (1950)

Jogász és szociológus végzettségű egyetemi tanár. 1994 és 2004 között az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) Állam- és Jogtudományi Karának (ÁJK) Jogszociológiai Tanszékét vezeti. 1995 és 1997 között az ELTE ÁJK kutatási és nemzetközi dékánhelyettese. 1997 és 2006 között az ELTE nemzetközi rektorhelyettese. 2005 és 2007 között létrehozza és igazgatja az ELTE Társadalomtudományi Karán a Politikai és Nemzetközi Tanulmányok Intézetét. 2011 óta az ELTE Társadalomtudományi Karának Európai Tanulmányok Tanszékén a nemzetközi tanulmányok mesterszak szakigazgatója. Több könyv, monográfia, tanulmánykötet és tudományos közlemény szerzője, társszerzője és szerkesztője.

Hajdu Nóra (1976)

Jogász és kommunikációs szakértői végzettségű egyetemi oktató, jelenleg az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) Állam- és Jogtudományi Kar (ÁJK) PhD-hallgatója. 2002 és 2011 között előbb a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának, majd az Oktatási és Kulturális Minisztériumnak a munkatársa. Tanított az ELTE ÁJK-n, majd a Central European University (CEU) Business Schoolban is. 2012 óta az ELTE Társadalomtudományi Kar Politikai és Nemzetközi Tanulmányok Intézetének oktatója. Parlamenti ösztöndíjas volt Berlinben és PhD-ösztöndíjas Washington DC-ben. Több tudományos közlemény szerzője.

Szabó Mátyás (1979)

Szociálpolitikus–közgazdász végzettségű egyetemi oktató, jelenleg a Pécsi Tudományegyetem (PTE) Közgazdaságtudományi Karának PhD-hallgatója. 2003 és 2008 között a Soroksári Önkormányzat Polgármesteri Hivatalának EU-referense. 2008 és 2009 között a Közép-magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács titkárságvezetője. 2008 és 2011 között a Kis-Duna-menti Vidékfejlesztési Egyesület munkaszervezet-vezetője. 2010 óta az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) Társadalomtudományi Kar Politikai és Nemzetközi Tanulmányok Intézetének oktatója. 2011 óta a Közpolitikai Kutatások Intézetének szakpolitikai elemzője. Több tudományos közlemény szerzője.

Szentgyörgyi József (1977)

Történész és igazgatásszervező, európai uniós szakértői végzettséggel rendelkező egyetemi oktató, jelenleg az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) Társadalomtudományi Karának PhD-hallgatója. 2006-ban a Prorégió Kht. európai uniós szakértőjeként dolgozott. 2005 óta tanít az ELTE Társadalomtudományi Kar Politikai és Nemzetközi Tanulmányok Intézetében, szakterülete a fejlesztéspolitika, a regionalizmus, valamint az uniós szakpolitikák. Több tudományos közlemény szerzője.

TEMATIKUS BONTÁS

Intézményrendszer

Az EU történelme

Az euró és a közös pénzügyek

Az EU szakpolitikái

Politika az EU-ban

Az unió földrajza

Az európai polgárok

ért tudunk olyan keveset az Európai Unióról?
,yáltalán, keveset tudunk-e róla? A könyv szerzői
kiadója nem így gondolják, sőt. A birtokunkban
/ő tudáshalmaz nagyon is bő, ám meglehetősen
ıdezetlen. E kiadvánnyal ahhoz kívánunk segít-
get adni, hogy a magyar átlagember eligazodjon
unió kapcsán a fejében hemzsegő személy-
intézménynevek, állítások és kérdések között.
‹*érdések és válaszok az Európai Unióról* célja
ıát, hogy széles körben megismertesse az
deklődő magyar emberekkel – akik egyben
Európai Unió polgárai – az integráció működé-
nek, felépítésének legérdekesebb elemeit, és
zérthető válaszokat adjon a mindennapokban
a médiában rendszeresen felmerülő kérdésekre és
telyekre. A kötet minden olvasó igényeinek
ęgfelelően teszi fel és válaszolja meg a nem
kán szakmailag és politikailag egyaránt vitatott
rdéseket. A kötetben tematikus bontás található
ːérdésekről, a rájuk adott válaszok terjedelme
l és másfél oldal közötti.

2400 Ft

N 978-963-338-082-6
89633 380826
w.napvilagkiado.eu

AZ EURÓPAI UNIÓRÓL
?!
KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK

?!

KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK

AZ EURÓPAI UNIÓRÓL

NAPVILÁG KIADÓ